

בטאון פנימי היו"ל ע"י
איגוד בוגרי ישיבת "כסא רחמים"
ספרדיית תכב"ץ ומוסדותיה
תשרי - חשון - כסלו
התשע"ד
11

כתר מלכות

36 ושבו כתבים לגבולם

אוצר כתבי יד של אבי הישיבה
נחשף!

18 אחת ולתמיד!

'ז'רידה' 'קיינעס' או הדס?

אבני הכתר

דבר המערכת	3
מלכם בראשם	5
מלכות הרחמים	8
מקראי קודש	10
דתי המלך	18
נאמנים דבריו	22
מוסר מלכים	24
ושבו כתבים	36
גילוי מצבה	46
שמחת ה'תורה	52
כסא רחמים שלי	62
הלכות קטנות	66
חדשות אני מגיד	70
שהשמחה במעוננו	79

בשער: מוה"ר הגאון רבי רחמים מאזוז שליט"א, לצדו נראה הדה"מ הגאון רבי חנן קבלן שליט"א באמירת הלל.

איגוד בוגרי ישיבת "כסא רחמים" ספרדית תכב"ץ ומוסדותיה

עורך אחראי: הרב אביתר כהן
כותבים ומשתתפים: הרב מצליח עמוס מאזוז, הרב אדיר כהן, הרב עובדיה חן, הרב יהושע כהן, הרב מאיר ציון אליאס, הרב מאיר גבאי
ביקורת: הרב רפאל מאזוז
הגהה: הרב שלמה מאזוז, הרב אלעד עשוש
ניהול הפקה: הרב עובדיה מאזוז
מזכירת המערכת: נ. ורדי
תמונות: הרב יאיר. מ.
גרפיקה ועימוד: שזהם

המען למכתבים:

ת.ד. 2750 מיקוד: 51127
 לציון עבור כתר מלוכה
 טל': 0504158562
 פקס: 03-6774060
 דוא"ל: keter.meloca@gmail.com

הבטאון יוצא לע"נ החכם השלם שייף עייל שייף נפיק ועטיק באורייתא תדירא, הרה"ג שנזדכך ביסורים רבים ר' יען חזאד זצוק"ל ת.נ.צ.ב.ה.א.

פותחים את השערים

לראשונה מערכת "כתר מלוכה" פותחת את שעריה לכל בית ישראל. אם עד היום היה הגליון נחלת בוגרי הישיבה בלבד, הרי שכעת יש לכל אחד הזדמנות לתת הצצה לפרדס הפורח שגידל מאות בוגרים פוסקי הלכה, מורי הוראות וירא"ש, בבוסתן התורה. לשמוע וגם לראות את הקולות המהדהדים בהיכל הישיבה. מה קרה? מה השתנה? הסכיטו ושמעו!

היום זה כבר לא סוד. ממלכת התורה "כסא רחמים", זהו שם שהפך להיות מעבר לשיבות בהם נכנסים בחורים צעירים ויוצאים ת"ח ומורי הוראות בישראל, מעבר לכוללים לאברכים מצוינים, מעבר לכעשרה תלמודי תורה מוצלחים ברחבי הארץ, מעבר לבתי ספר לבנות המחנכים לצניעות ומדות טובות ללא פשרות, מעבר לסמינר, לגנים, למכון להוצאת ספרים ועוד, הרבה הרבה מעבר, הוא התגלה במרוצת השנים כאבן פינה ויסוד למסורת ספרדית גאה הסוללת דרך לכל מי שרוח האבות עדיין מפעמת בקרבו.

כל כך הרבה דברים ייחודים פורחים בישיבתנו הקדושה: המסורת הגאה, ההשקפה הצרופה, שיטת הלימוד המעמיקה, גישת החינוך הנפלאה, הקריאה הרהוטה, ומה לא?! פשוט עולם בפני עצמו, ומגדלור בחושך הגלות.

וכמעט שהכל נשאר רק שם, בתוך המבנים והקראוונים, אך תל"ת זכינו ואנו השלוחים ומזה 10 גליונות אנחנו מגישים בפניכם פניני אור ואבני דרך ממרן ראש הישיבה שליט"א, שיחה מאוצר שיחותיו הנוקבות והמפורסמות של מוה"ר הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א, מאמרי חקר הלכה ומנהג, רעיונות וחיידושים על המועדים, הגיגי הגות והשקפה צרופה, כתבות ותחקירים בנושאים אקטואליים וייחודיים כאלו שלא תמצאו בשום במה אחרת, עדכונים על המתחדש בישיבה, חדשות ממוסדות הישיבה בארץ, ועוד שפע של קריאה מהנה ומחכימה, ללכד את בוגרי הישיבה הפזורים בתבל, ולהכניס אל ביתם את הקולות הנשמעים בין כותלי בית המדרש.

במשך כשנתיים היה הגליון היוצא אחת לשלושה חודשים נחלתכם בוגרי הישיבה בלבד, אך בכל פעם מחדש, קבלנו את התגובות "הנזעמות" מכאלו שאינם בוגרי הישיבה שנקלע לידיהם הגליון וכמובן לא מש מהם: "גם אנחנו רוצים!", חסרה במה מכובדת מהודרת וגאה שתגיש את תפארת יהדות ספרד, כמו זה.

שמענו, שקלנו, בררנו, והבנו את הצמאון, והנה כעת הבשורה: מהיום יהיה ניתן לערוך מנוי לקבלת החוברת בדיוור ישיר למי שאינו בוגר הישיבה בהשתתפות סמלית ליטול חלק בהוצאות הגדולות של הוצאת הגליון בסך של 80 ₪ חד פעמי, לארבעת הגליונות שיצאו אי"ה בשנה הבעל"ט.

אליכם בוגרי הישיבה: בשרו זאת לקהל עם ישראל, והביאו ברכה אל ביתם.

הצטרפות למנויים:

- **שליחת שיק אישיבה לת.צ 2750 לקובות ישיבת "כסא רחמים" (יש להוסיף ימח"ב באב"י).**
- **אבייה חב ע"מית על יצי הוי"ק חב"ה / ע"לה במסבינות האי"ב 0504158562.**
- **שליחת מנוי למסבינות הישיבה על יצי אה"ב מחורי הישיבה.**
- **פ"טים נוספים במסבינות האי"ב בא"י: 0504158562.**

בוגרים כותבים

לכבוד חברי המערכת אשר נשא לבם אותם לקרבה אל המלאכה, מלאכת הקודש הכתיבה והעריכה, של הרבעון היקר "כתר מלוכה", לקבץ דברי ראשי הממלכה, חידושי תורה ושיחת מוסר מדריכה, פנינים ומרגליות ממנהגים והלכה, [וחבל שהופסק מדור המערכות למרן נר"ו מערכה לקראת מערכה]. ובשמחה רבה ובהערכה, אודה לה: אשרי העם שלו ככה, ויצו אתכם את הברכה!

ראיתי ברבעון מס' 9 להרה"ג רבי אלעד עשוש הי"ו במדור "משובצים זהב" שהקשה על פירש"י בפס' "מעונה אלהי קדם" שפי' מעונה כמו למעון. ע"ש. ולכאורה א"כ צ"ל "מעונה" מלעיל. עכ"ד בקיצור. ורציתי להעיר שכבר קדמוהו רבנן והקשה כן מרן רבי שאול הכהן זצ"ל בספרו לחם הביכורים שער לתיבה הצריכה למ"ד בתחלתה (עמ' רכד, בהוצאת בנש"ק ר' דוד גדעון מאוזז שליט"א) וז"ל: אבל עדיין קשיא לי בפסוק "מעונה אלהי קדם" שפירש רש"י שם למעון. שמוכח מדבריו שהה"א בסופה במקום למ"ד בתחלתה, והרי התיבה מלרע. וצ"ע. עכ"ל. וע"ש שהביא הסבר אחר מראב"ע ועוד. ומרן רה"י שליט"א (ישלח ה' דברו וירפאהו במהרה אמן) כתב שם בריש הפרק (הערה 19) דנראה דרש"י לא ס"ל הכלל דדוקא מלעיל וכנראה מדבריו בפס' מעונה אלהי קדם וכמו שהעיר ע"ז ההמ"ח לקמן, וכן מוכח מפירושו בנחום (ב' ו'). ע"ש. עכת"ד מרן שליט"א ושי"י.

ואחתום בברכת הדייט קלה, ואני תפלה, כי הן בלשוני מלה, לאל גדול ונעלה, מלך נורא עלילה, שתמשיכו לקשר את כל הקהילה, קהילת "כסא רחמים" המהוללה, הנודעת לשם טוב ותהילה, על בחוריה ובוגריה שעמלים בתורה יומם ולילה, בעיני עמוק ובהבנה קלה, בחכמה בתבונה ובהשכלה, ודעת ברורה ושקולה, להעמיד האמת על תילה, בפסיקת הלכה בהכרעה גדולה, ובכל נתיבות התורה דרכם סלולה, דקדוק ועיבור וכתיבה בהם כלולה, עם יראת ה' בהם שתולה, סוף מעשה במחשבה תחילה. ובזכותכם טועמים כולם מן תורת ה' הדגולה, אורך ימים בימינה ובשמאלה, עושר וכבוד להאדיר תורה ולהגדילה, ונזכה במהרה שתגיע הגאולה, והביאנו ה' לציון עירך בגילה, היא המנוחה והיא הנחלה, וארצנו תתן יבולה, אמן נצח סלה.

צ"ה האל יהודה פלאטקין ס"ט

שזר א' ישיבה גרולה

ברכת מזל טוב נשגור

לכבוד חתנא דבי נשיאה

הרה"ג רבי ליאור הכהן שליט"א

ראש ישיבת אור המאיר - אלעד

על הולדת הבת ת"מ

יה"ר שיזכו הזריה לגדלה למצוות לחופה ולמעשים טובים ובחיק ירא אלוקים תנתן.

מתוך בריאות ונחת ושלוה לאורך ימים ושנות חיים. אכ"ר.

המערכת

מלכם בראשם

פנינים ממושנתו של
מרן מייסד הישיבה זצוק"ל

ביאורים ערבים ונפלאים על פרקי אבות המתובלים בהגיגי מוסר, שנאמרו מפ"ק של מרן מייסד הישיבה זצוק"ל. רעיונות אלו נאמרו בשיעורים שמסר בין מנחה לערבית בימי העומר, ונכתבו בזמנו ע"י בנו מרן ראש הישיבה שליט"א, ונדפסים כאן לראשונה.

עוד פירוש אחר, [למשנת "הם אמרו ג' דברים" וכו', והקשרה למשנת "משה קבל"], דהנה חקרו הראשונים למה נתן הקב"ה תורתו לישראל ע"י שליח, הוא משה רבנו ע"ה. ולמה לא נגלה עלינו בכבודו ובעצמו ולימדנו כל התרי"ג מצות וחסל? והנה, בעשרת הדברות יש הפרש בלשון, בין שתי הדברות הראשונות לשאר האחרונות, כי בראשונות מדבר בלשון נוכח - "אנכי ה' אלקיך", "לא יהיה לך על פני", אבל באחרונות מדבר בלשון נסתר - "לא תשא את שם ה' אלקיך", ולא אמר "את שמי". וכן "כי לא ינקה ה'", "כי ששת ימים עשה ה'" וכו'. והטעם לדבר הוא, כמו שאמרו ז"ל: "אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום". ואז דיבר עמנו פנים בפנים, בקולות וברקים עלינו הופיע, ועל כן דיבר בלשון נוכח, אבל אחרי כן פרח נשמתם, ונפחדו הרבה, "ויאמרו אל משה, דבר אתה עמנו ונשמעה, וגו'", ונמצא שמה מדבר להם בשם ה', ועל כן דיבר הכתוב בדברות האחרונות בלשון נסתר. אבל הא גופא קשיא, היד ה' תקצר? ולמה משה יכול לסבול את שפע האור הנבואי, ולא שאר ישראל? ולמה לא נתן הקב"ה כח לכל ישראל לקבל את הנבואה פנים בפנים, ולא תפרח נשמתם, אלא יוסיפו עוז ותעצמות בשמחה וגיל? על כל אלו השאלות נתנו הקדמונים ז"ל שלשה טעמים לדבר.

הטעם הראשון הוא, כי ידוע שהקב"ה מקיים את התורה, לא כשאר מלכי בשר ודם שהמלך המוציא חוק, תמצא שהוא הראשון העובר על החוק שלו, ואין מי יאמר לו מה תעשה. אבל מדת הקב"ה אינו כן, אלא מה בניו מקיימים את התורה, אף הוא כביכול מקיים את התורה. והנה אמר הכתוב בסוף פרשת ואתחנן: "ושמרת את המצוה וכו' היום לעשותם" - ופירשו חז"ל: "היום לעשותם ולמחר לקבל שכרן". וטעם הדבר ד'שכר מצות בהאי עלמא ליכא', הוא לפי שכשם שהקב"ה נצחי. כך תורתו נצחית, ולא יתכן שיתן שכר בלתי נצחי עבור דבר נצחי. פירוש, שכר של עוה"ז הוא כלה ואבד, "אם יעלה לשמים שיאו וגו', רואיו יאמרו איו, כחלום יעוף ולא ישורנו וגו'". ועל כן כשישראל מקיימים את המצות שהם נצחיים וקיימים לעולם ועד, היאך יקבלו תמורתן דבר כלה ואבד, ויחליפו חיי עולם בחיי שעה?! ולכן הקב"ה נותן להם שכרן בעולם הנשמות שהוא קיים גם כן לעולמי עולמים. אך מצד אחר אליה וקוץ בה, כי כבר הקדמנו שהקב"ה מקיים את התורה, ובתורה כתוב: "ביומו תתן שכרו", "לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר". היינו שאסור למשכיר להשהות שכר השכיר אצלו עד למחר, אם שכיר יום גובה ביום, ושכיר לילה גובה בלילה. וא"כ היאך יקיימו ישראל המצות בעולם הזה ויקבלו שכרן למחר בעולם הבא?

ואם יתן שכרן בעולם הזה איך יתן שכרן דבר כלה ואבד? ואם כן משני הצדדים קשיא! אך הרפואה לזה, דהנה קיימא לן בשולחן ערוך, שאם בעל הבית לא שכר את השכיר בעצמו רק ע"י שליח, דהיינו שבא שליח ואמר לראובן: "הנה אדוני שמעון רוצה לשכור אותך שתעבוד אצלו במשך היום הזה, ולבסוף תקבל שכרך", אין בעל הבית ולא השליח עוברים משום 'לא תלין פעולת שכיר', כי בעל הבית יאמר: אני לא דברתי עמך, והשליח יאמר: אני לא שכרתיך שתעבוד אצלי, אני אמרתי לך שתעבוד לזולתי. ולכך אם השהה בעל הבית שכרו אינו עובר משום כל תלין. והשתא מבואר הטעם, למה הקב"ה נתן תורתו לישראל ע"י שליח, כדי שיוכל ליתן שכרן בעולם הבא ולא יעבור בזה משום כל תלין פעולת שכיר, כי על ידי שליח לא עבר וכאמור.

והטעם השני כתוב בתורה בפרשת ק"ש: "ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם וגו'", והנה יאמר האדם, אם כן די לי כשאלמד את בני בלבד, ולכל היותר אוסיף עליהם בן השכנה ובן האמה. אך להוסיף ולהרבות תלמידים, למה זה אטריח עצמי, ולהג הרבה יגיעת בשר', כולי האי למה לי? אמנם זה טעות, כי כל אדם מישראל שידוע ללמד תורה, מחוייב ללמד הרבה תלמידים, כי אינו יודע איזה מהם יכשר, ואם שניהם כאחד טובים, וכמו שאמרו במדרש (קהלת רבה) ש"אלף תלמידים נכנסים למקרא ויוצא מהם אחד להוראה". וכן אמרו עוד על הלל הזקן, שהיו לו שמונים תלמידים, פעם אחת כינס כל תלמידיו אצלו, אמר להם: שמא אחד מכם אינו כאן? ענהו אחד מהתלמידים, ואמר לו: כן, הקטון שבנו אינו כאן. אמר להם: יבוא הקטון שבכם, שעתיד הדור להתנהג על ידו. ומנו רבן יוחנן בן זכאי, הנה כי לפעמים מתלמיד קטון יצא אילן גדול, ועל כן צריך האדם להרבות גבולו בתלמידים ולא ייעף בזה ולא ייגע. אבל מהיכן נלמד הדבר הזה? נלמד ממשנה רבנו, שנשא עליו את עול כבוד, ללמד לששים רבוא ישראל, כל שכן שהאדם צריך ללמד לפחות אפילו חלק מאלף ממנו. והנה משה רבנו היה יכול ללמד הכל לאהרן ולבניו, ולצוות אותם שהם ילמדו לכל העם, וכל אחד ילמד לחברו, וחברו לחברו עד שילמדו כולם. אבל הוא לא עשה כן, אלא הוא בעצמו לימד לכל העם, כמבואר במסכת עירובין. מה שלא יוכל האדם להגיע עד לשליש ולרביע שלו. ואפילו רבי עקיבא לא יכול ללמד רק לעשרים וארבעה אלף תלמידים, אמנם כ"ז הוא עכשיו שהתורה ניתנה ע"י שליח. אבל אילו נגלה הקב"ה בכבודו ובעצמו על כל ישראל ולימד להם את התורה כולה. אז אין לנו ממי ללמוד שצריך להעמיד תלמידים הרבה, כי היוכל אדם קרוץ מחומר להשוות עצמו אל חי העולמים, וזהו הטעם השני למה התורה ניתנה על ידי שליח.

והטעם השלישי. כי הנה חקרו המפרשים, הלא כיון שיעקב ועשו חילקו העולמות, יעקב לקח עולם הבא ועשו לקח עולם הזה, א"כ היאך אנו מתפרנסים בעולם הזה, הלא לא לנו היא? ותירצו שאמנם שכר מצות בהאי עלמא ליכא, אבל הגדרים והסייגים שאדם עושה לעצמו לוקח שכרן בעולם הזה, שהם עודפים על שכר המצות.

אמרו במס' ברכות שאלו מלאכי השרת להקב"ה כתוב בתורה, "אשר לא ישא פנים, ולא יקח שוחד". והיאך אתה נושא פנים לישראל, שנאמר "ישא ה' פניו אליך"? אמר להם הקב"ה: והיאך לא אשא פנים לישראל, שאני כתבתי בתורה: "ואכלת ושבעת וברכת", והם מדקדקין על עצמן עד כזית ועד כביצה. ע"כ. ולכאורה התשובה אינה מובנת, מה בכך שהם מדקדקין על עצמן, הלא מי שאינו נושא פנים לא ישא פנים בעבור שום דבר שבעולם. והדין יקוב את ההר. ובנוהג שבעולם בודאי אין אדם נושא פנים למי שהוא על לא דבר, ובודאי יש איזה דברים בגו ביניהם. ואם כן כשכתוב בתורה "אשר לא ישא פנים", בודאי שאפילו יעשה לו כל החומרות, וידקדק על עצמו וכו', מ"מ כל דבר במקומו מונח. שכר החומרות

במקומן, והדין והמשפט במקומו, ושורת הדין במקומה עומדת, ומה בכך שהם מדקדקין על עצמן. אבל ביאור הענין, כי הנה בפסוק כתוב: "ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום". ופירוש מלת 'שלום' רצונו לומר 'מזונות', כמ"ש במס' מציעא: "כי שלם שערי מכדא, נקיש ואתי תיגרא בביתא". פירוש: כשיכלה המזון מן הבית תהיה מחלוקת בבית. וזה מורה, שהשלום הוא בא בשביל השפע של המזון. וזו היתה שאלת המלאכים, היאך אתה נושא להם פנים לישראל, ומשפיע להם טובה בעולם הזה כמו שנאמר: "ישא וגו', וישם לך שלום", והלא כתוב בתורה "אשר לא ישא פנים"? ושורת הדין נותנת, שכיון שיעקב לקח העולם הבא לחלקו, אם כן אין לו זכות לקחת כלום מהעוה"ז? והיא חקירת המפרשים הנז"ל. והשיב להם הקב"ה: "והיאך לא אשא להם פנים, והלא הם מדקדקין על עצמן" - פירוש שבשביל שכר המצות עצמן, אין להם לקחת אותם בעולם הזה אבל שכר העדיפות והחומרות והדקדוקים, שהם מחמירין על עצמן, ודאי נאה ויאה להם, לקחת שכרן בעולם הזה, ואין זה לפנים משורת הדין, כי אדרבא שורת הדין נותנת כך, שיקחו שכר עמלם וטרחתם יתר על המחוייבים בו בעולם הזה, והוא כמס"ל.

וכבר אמרנו למעלה בטעם הראשון. שאם התורה ניתנה ע"י הקב"ה בעצמו. אז מוכרח לשלם לנו את השכר בעולם הזה, משום: "ביומו תתן שכרו". ואז לא היינו צריכים לעשות סייגים וגדרים למצות, כי בלאו הכי הרי אנו מתפרנסים בעולם הזה בשכר המצות עצמן, אבל עכשיו שנתן לנו את התורה ע"י שליח. וא"כ נותן שכרה בעולם הבא, וא"כ היאך נתפרנס בעולם הזה. ולכך מוכרחים אנו להוסיף עוד גדרים וסייגים להתפרנס על ידן בעולם הזה. וכאמור.

וזהו שאמר התנא: **משה קבל תורה מסיני ומסרה וכו'.** ואם תשאל למה לא נתנה לנו הקב"ה בעצמו? על זה משיבים אנשי כנה"ג שלש תשובות א. **הוא מתונים בדין** - 'דין' רצונו לומר 'שכר'. והכוונה, כי מאחר ששכר המצות שהם נצחיים, בהכרח צריך שיהיה ג"כ נצחי, אם כן אי אפשר לקבל השכר רק בעולם הבא. אבל הרי יש מצוה ד'ביומו תתן שכרו', ולכך נתן הקב"ה התורה על ידי שליח. כדי שנהיה מתונים ב'דין' - ב'שכר' עולם הבא. שנמתין לקבל שכרנו בעולם הבא שהוא נצחי וקיים לעולם. **התשובה השניה.** והעמידו תלמידים הרבה - שנלמוד ממשה רבנו שהוא בעולם הבא נצחי וקיים לעולם. לימד הוא בעצמו לכל קהל ישראל שש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף, ומזה ילמוד כל אדם לעשות כמוהו ולהרבות גבולו בתלמידים משא"כ אילו ניתנה התורה מפי הקב"ה, אז אין לנו ממי ללמוד, כי אטו מהקב"ה ניקום ונגמור, אבל עכשיו שפיר מצינו למילף ממשה רבנו ע"ה, וכמו שמצינו ג"כ לימוד אחר, כמו שאמרו: "מה אני בחנם אף אתם בחנם", וכן כאן "מה אני למדתי את כולכם, אף אתם תשתדלו ללמוד להרבה תלמידים". **התשובה השלישית.** ועשו סייג לתורה - כי על ידי שהתורה ניתנה ע"י שליח ומוכרחים לקבל שכרה בעולם הבא, א"כ באיזה זכות נתפרנס בעוה"ז? ולכך צריכים אנו לעשות סייגים וגדרים לתורה, שבעבורן נקבל שכר בעוה"ז. משא"כ אילו ניתנה מפי הגבורה לכל ישראל, אז לא היינו עושים סייג, כי בלא"ה יש לנו פרנסה טובה ומזומנת בשכר המצות עצמן משום שנאמר: "ביומו תתן שכרו". וכאמור למעלה.

ומפני שלש סיבות אלו לכך **משה קיבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע וכו',** ולא קיבלוהו כל ישראל ביחד מפי הקב"ה. ובה מקושר ג"כ היטב ג' דברים שאמרו אנשי כנסת הגדולה בסוף המשנה, למה שאמרו בתחילת המשנה.

ירחונים לבני מלכים

בשנת התרע"ו, עוד בהיות רבינו זצ"ל כבן חמש עשרה שנה, התנוצץ רעיון נשגב במוחם של כמה מיחידי סגולה, להוציא ירחון אשר ישמש כבמה תורנית לכל שוחרי תושיה, מגדולי ישראל, רבנים ודיינים, ועד לצעיר התלמידים אשר זה עתה החל להעלות פרי תנובתו על הכתב.

בין היוזמים היה הגאון רבי מרדכי סגרון זצ"ל, אשר לימים כיהן כרב הערים תיטאווין ומזנין, ובארץ הקודש שמש רב מושב זמרת, אשר בו בפרק היה אברך צעיר, ונרתם במלא המרץ לערוך ירחון כזה, ובשם קרא לו "קרן דוד (ב')".

באותם ימים בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה, לא היה זו משימה קלה, היוקר האמיר למעלה ראש, ועלות ההדפסה נסקה גבהים. הפרנסה היתה בצמצום. לא קל היה להשיג מנויים לירחון.

אך בכל זאת היו כמה וכמה שמאהבת התורה היוקדת בלבם, עזרו וסייעו לימנות לדבר מצוה, לחתום מנוי על הירחון, ולכתוב בו מאמרים.

בין הבולטים שבכותבי הירחון, היה לא אחר מאשר עלם החמודות בן החמש עשרה, שכבר החלו כל תושבי האי לחוש באורו הגדול אשר מיום ליום הולך ומפציע, רבינו הגדול 'אבי הישיבה'. כמעט בקביעות מידי חודש שלח מפורי תנובתו למערכת הירחון, ואף השיב על מי שהעיר על דבריו מעל דפי הירחון. גם בפנקסו (שנדפס אחר כך בספריו) דן פעמים רבות בחידושים שנדפסו בירחון קרן דוד.² מרוב חיבתו של רבינו לתורת הכתיבה, אף חיבר באותה תקופה קונטרס קטן הערות והארות על ירחוני קרן דוד, וקרא לו בשם "מעיר דוד"³.

עם הזמן, העלות הגבוהה של הדפסת הירחון והמנויים המעטים - שהרי לא רבים יכלו לזכות להיות מנויים על הירחון, מפאת המצב הכלכלי הקשה ששרר באותם ימים, והעורך היה צריך לחפש בנרות מנויים לירחון - גרמו, והעורך שקל לפרוש מן המלאכה הכבדה. כשראה רבינו את עורך הירחון - עמיתו רבי מרדכי, קצת בעצב, מתרוצץ ומחפש בין האנשים מי שיסכים להיות לו לעזר ולאחיסמך ולהימנות על מנויי הירחון, רצה קצת לשמחו, ועל כן הגה 'מעשה קונדס' יצירתי.

השיג רבי חויתה הנער מעטפה חתומה על ידי הדואר שבאה מארץ פולין הרחוקה, ובתוכה כתב מכתב על שם אחד שכביכול גר בפולין, בו כתב לעורך הנכבד רבי מרדכי, שהגיע לידו ירחון 'קרן דוד' ומאד נהנה מעריכתו דבר דבור על אופניו, מלא ציצים ופרחים לתורה מגדולים וקטנים, על כן ישמח הוא לעזור לו, ואף ישתדל להשיג לו מנויים ממקומו.

כשהגיע המכתב לידו של רבי מרדכי, שמח על המציאה כמוצא שלל רב, והלך לכל מיודעיו בג'רבה (ובהם גם רבינו), ואמר להם בתוכחת מגולה: "אתם רואים איך שבקצה העולם מעריכים את הירחון, ורוצים לעשות לי מנויים. ורק כאן אני צריך להתחנן אליכם...".

אך לא ידע מי עמד מאחורי המכתב, וגם לא נגלה לו לאחר מכן מי הוא המלאך המושיע.

שנים רבות לאחר מכן, כשישב רבינו על כס המשפט, גילה 'סוד' זה באחת משיחותיו לעמיתו בדינות, מרן הגאון רבי כלפון משה הכהן זצ"ל, אשר לשמע הדבר, על אף רצינותו המרובה, לא יכול היה להתאפק, וצחק עד מאד.⁴

1. מה שהוסיפו ב', כנראה כדי להבדילו מחוברות "קרן דוד" שנדפסו לפני כן בסוף ספר "שלום דוד". ואגב, על שער הירחון נכתב שנדפס בשנת ה' מתיר" אסורים. יש שחשבו שהכוונה לשנת תרנ"ה. ולא היא אלא הכוונה לשנת תרע"ו והה' הכוונה לשם הו"ה דהיינו עשרים ושש. וכדמוכח מגוף החוברת במקומות רבים, שזו שנת הוצאתה לאור. ומה גם שהעורך הרמז "ס נולד רק בשנת התרנ"ג. ואכמ"ל.

2. כפי שיראה הרואה פעמים רבות הירחון. וכן דן בחידו"ת שפורסמו בירחון בספריו. עיין לדוגמא בספר פרחי כהונה (ברכות דף ט"ל ע"ב) ובספר זכרי כהונה ח"א מהד"ב ח"א (מע"ס' סוף אות ל"ח).

3. נדפס בסוף ספר פרחי כהונה חלק ג' מהד"ק. ולא נדפס במהד"ב אחר ששלבו את רוב הדברים בין חידושי ש"ס. אך יש כמה דברים שלא היו על הש"ס שלא נכנסו במהד"ב. ולכן לא היה ראוי להשמיטו.

4. מפי מר זקני רבי ששון הכהן גר"ו, שהיה נוכח כשרבינו - דודו וחתנו סיפר זאת למוהר"ך.

אמנם ירחון 'קרן דוד' לא נמשך תקופה ארוכה מחוסר אמצעים, ואחר שנתיים ימים פסקה הוצאתו, אך אין ספק ששימש פתח לירחונים אחרים שנוסדו באי ג'רבה במשך השנים, בעיקר על ידי תלמידיו ושומעי לקחו של הממריץ הגדול לכתובת חידושים - רבינו הגדול זצ"ל.

הירחונים שיצאו אז הם:

ירחון 'אוצר התורה' (תמוז תרפ"ט - אדר תר"ץ) בעריכת הגאון רבי שושן הכהן זצ"ל.

ירחון 'מקבציאל' (שבט תרצ"ה - טבת תרצ"ו) בעריכת הגאון רבי שלמה מאזוז זצ"ל.

ירחון 'כתר תורה' (תרח"ץ - תרצ"ט) בעריכת הגאון רבי חנינא בוגיד סעדון זצ"ל.

ירחון 'הירח' (תש"ח - תש"י) בעריכת נשיא הישיבה הגאון רבי רפאל כדיר צבאן זצ"ל.

ירחון 'השושנה' (אדר תשי"ד - שבט תשס"ו) בעריכת הגר"ב סעדון הנ"ל.

ואחרון חביב אחר פטירת רבינו ירחון 'הלקט' (מסיון תשכ"א) בעריכת הרב סעדון הנ"ל, אך גם ירחון זה לא התמיד ופסק אחר ששה חודשים.

מעניין לראות שרוב ירחונים אלו, נפתחו הגליון הראשון במאמר מיוחד שנמסר מרבינו הגדול למערכת, ובו נפתחו שערי הירחון גם לשאר הכותבים (מלבד ירחון 'הלקט', שיצא אחר פטירת רבינו, שאמנם גם הוא פותח במאמר מרבינו, אך כמוכח לא מידי נמסר למערכת). מה שמראה את רוב מסירותו ועידודו ודרבנו להוצאתם של ירחונים אלה, אשר גרמו בעיקר לצעירי הצאן 'קנאת סופרים' לחדש ולכתוב, לסגן לפרסם ולהתכתב...

מה נאה הוא לתפוס אחד מירחונים אלו, ולעלעל קלות פה ושם, ולראות שמות של בחורים שכתבו בו בזמנו, שכעת רבים מהם מוכרים היטב בזכות ספריהם, איך שמחידוש פה וחידוש שם, גבר בהם החשק ומילאו כרכים שלמים המפארים את הספריות התורניות בישראל.

אין ספק שהוצאת ירחונים אלה, הם המניע המרכזי והגורם הדוחף ליהודי ג'רבה אשר עלו ארצה, לייסד גם כאן בארץ הקודש, ירחון מיוחד במינו, בשם 'אור תורה' בעריכת הרה"ג רבי ישראל הכהן שליט"א, אשר משמש כהמשך לאותם ירחונים מיוחדים במינם שהופיעו במבצר התורה האי ג'רבה, שגם עורך ירחון אור תורה בצעירותו בג'רבה היה כותב באותם ירחונים ראשית פרי ביכוריו. וברוך ה' שבארץ הקודש אשר לא תחסר כל, על אף התקופות הקשות שעברו על הירחון, החזיק מעמד ביתר שאת, החל מסיון התשכ"ח, ועד עתה זה למעלה מארבעים וחמש שנה. מאיר באור התורה בכל תפוצות הארץ. כה לחי!

מה שמעניין הוא, שאף שירחון זה החל לצאת כעשור שנים אחר פטירת רבינו, גם הוא נפתח בתשובה הלכתית מעצם כתב יד קדשו של רבינו, שהשיב בזמנו לעורך הירחון?

גם ביישבתנו הקדושה 'כסא רחמים' כאן בבני ברק הוציאו⁵ ירחון פנימי בעקבות ירחונים אלו בשם "משה ואלעזר" שנועד בעיקר לדרבן את בחורי החמד ביישיבה, ללכת בדרך מון 'אבי הישיבה' רבינו אב הרחמים זיע"א, לתפוס בקנה הכתיבה מנעוריהם ולהעלות על הכתב מחידושיהם בש"ס ובפוסקים.

לאחרונה, אף באי ג'רבה חזרו לייסד ירחון באותה מתכונת, ובשם 'תורה אור' יקרא⁶.

5. בתקופות מסוימות נערך על ידי אחרים (מרן רה"י, הגר"י ברדא, רבי אפרים חדאד). עיין פירוט בהקדמת ספר "ברך ישראל" חלק ג' לעורך הירחון.

6. עיין במכתבו של מוהר"צ בירחון אור תורה הראשון. וע"ע במאמר על אור תורה בעלון פניני הפרשה (מספר 458).

7. ואף ששם לא נכתב שם השואל, עיין בשו"ת שמחת כהן מהד"ב חאו"ח (סימן נ"ז) שמבואר שם.

8. החל משבט התשס"א.

9. החל לצאת בשנת התש"ע.

הרב מצליח עמוס מאזוז

חז"ל

במסכת ר"ה (דף י"א רע"א).
ומצינו שהתרועה היא סימן לשילוח העבדים,
כמ"ש: "והעברת שופר תרועה" וגו', עיין לרד"ק
(תהלים מזמור פ"א).

(נוכח השלחן למהרש"ך, חאו"ח סי' תקפ"ה, בד"ה כתב
היעב"ץ)

עשרת ימי תשובה

התעוררות

כל דבר צריך התעוררות מלמטה מן
התחתונים, ואז יהיה התעוררות מלמעלה מן
השמים, ונעשה הדבר ההוא. וכן הנביא צריך
הוא להתעורר ולהכין עצמו לנבואה, ואז יהיה
התעוררות מלמעלה, ותחול עליו הנבואה. כענין:
"ועתה קחו לי מנגן, והיה כנגן המנגן, ותהי עליו
יד ה'". (זוה"ק לך לך דף ע"ז ע"ב. ועוד). ובזה
יתיישב טעם הכתוב: "עורי עורי (שניהם מלרע)
דבורה, עורי עורי (שניהם מלעיל) דברי שיר"
(שופטים ה', י"ג). הכוונה, **עורי עורי דבורה** -
מלמטה (מלרע), להכין את עצמך לנבואה, לשיר
ברוה"ק, ואז **עורי עורי** - מלמעלה (מלעיל) - **דברי
שיר**. ודו"ק.

(לחם לפי הטף מערכת ה"א אות י"ז)

תשרי

ראש השנה

תפוח בליל ר"ה

אך פרי לצדיק. ר"ת אַפֶּל, והוא תפוח באנגלית,
רמז למ"ש הבא"ח (פ' נצבים אות ד') שכל הפירות
שורשם במלכות ורק התפוח שורשו בדכורא שהוא
סוד תפארת ע"ש. וזהו: אך פרי לצדיק. ודו"ק.
וסיים הכתוב: "אך יש אלהים שופטים בארץ" -
מכאן רמז שאוכלים תפוח בראש השנה שהוא יום
הדין והמשפט. (נתחדש לי זה בליל ר"ה התשנ"ח).
(אמת קנה למרן ראש הישיבה שליט"א תהלים נ"ח י"ב)

תקיעת שופר זכר ליציאת מצרים

טעמים רבים כתבו המפרשים לתקיעת שופר,
ראשון בקודש רס"ג שכתב עשרה טעמים (והו"ד
ברבנו האבודרהם, ועוד), והגאון היעב"ץ בסידורו
הוסיף עוד ב' טעמים. ואני הצעיר מצאתי עוד
טעם נגלה ופשוט, והוא לזכור יציאת מצרים, כי
בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו, כמו שאמרו

המלך המשפט

בכל השנה אומרים אנחנו: "מלך אוהב צדקה ומשפט", ובעשיית אומרים: "המלך המשפט". וההבדל ביניהם יבואר ע"פ מאי דאיתא בפ"ק דסנהדרין (דף ו' ע"ב): "קודם שאתה יודע להיכן הדין נוטה, אתה יכול לומר להם צאו ובצעו [=עשו פשרה], ומשאתה יודע להיכן הדין נוטה, אי אתה רשאי לומר להם צאו ובצעו", ואיתמר התם: "ויהי דוד עושה צדקה ומשפט" - והלא כל מקום שיש 'משפט' אין 'צדקה', וכשיש 'צדקה' אין 'משפט'? אלא איזהו 'משפט' שיש בו 'צדקה'? הוי אומר - זה 'ביצוע' [=פשרה]. ולכך בכל השנה שהמשפט ביד ב"ד של מעלה, שאינם יודעים מתחילה היכן הדין נוטה, אומרים: "צדקה ומשפט", שידונוהו בדרך 'ביצוע' [=פשרה], דהוי 'צדקה' עם ה'משפט'. אבל בעשיית שהקב"ה בעצמו מלך יושב על כסא דין, ולפניו נגלו כל תעלומות, אומרים: "המלך המשפט" דוקא, ולא ביצוע. [נ"ב: ובזה יובן שפיר, מאי דקיימא לן: אם טעה בעשרת ימי תשובה, ואמר: "מלך אוהב צדקה ומשפט" לא יצא אף בדיעבד, וצריך לחזור.

ודו"ק.
נאמ"ן ס"ט.

(הרב לב אריה ז"ל פרשת האזינו דף קל"א
ע"ד, בשם הרב מהר"ר נפתלי ז"ל מלובלין. הו"ד
בלחם לפי הטף מערכת ה"א אות ח')

כפרות

בעיצומם של ימי ההפגזות על ירושלים ישב הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל ועסק בתורה בבית הכנסת "שמש צדקה" שברח' חגי בירושלים. הוא הותיר את חליפתו בכניסה לביהכ"נ, ולפתע התפוצץ פגז על חליפתו ויצר בה חור. אמר אז הגאון דרך צחות: "זאת חליפתי... זאת כפרתי"... תארו לעצמכם מה היה קורה אילו הייתי בעצמי בתוך החליפה..."

(גליון עונג שבת)

תנאי התשובה

כתב הרמב"ם בפרק ב' מהלכות תשובה, וזה לשונו: ומה היא התשובה? הוא, שיעזוב החוטא חטאו, ויסירו ממחשבתו וכו', ויעיד עליו יודע תעלומות, שלא ישוב לזה החטא לעולם וכו'. ע"כ. והרב החיד"א בספרו נחל קדומים (בפרשת משפטים) פירש משם מהר"י מפוזן כונת הכתוב "**אך אם יום**" - הכפורים, "**או יומיים**" - שני ימים של ראש השנה, "**יעמוד**" - האדם בתשובה ומעשים טובים, "**לא יוקם**" - אין לו קיום, "**כי כספו הוא**" - כי עיקר תשובתו לא היתה אלא בעבור כספו שיהיה לו פרנסה, וזה הוא מה שעושה תשובה בימים אלו דוקא. אלו תוכן דבריו עיין שם. וזהו מה שאמר הפסוק (ויקרא ט"ז, ל') "**כי ביום הזה יכפר עליכם**" - על ידי התשובה שתעשו בו! אך אני מזהיר אתכם - "**ש"מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו**" - שלפני ה' היודע תעלומות, והוא יעיד שמכאן ולהבא גם כן, **מכל חטאתיכם תטהרו**, ולא תשובו לכסלה. (ברוך אברהם פרשת אחרי מות)

סוד הוידוי

דע כי **החטא** [=שוגג] נמשל לחבל דק של ב' חוטין, והעון [=מזיד] נמשל לחבל עב של ח' חוטין, והפשע [=עבירה להכעיס נמשל לחבל עב יותר של כ' חוטין, בסוד בושה חרפה וכלימה. ודע כי הכפרה שייכת בחטאים, מחילה לעונות, וסליחה לפשעים. וסדר הוידוי כך הוא: "מתבייש אני מחטאי ונחפר מעונותי ונכלם מפשעי, אנא השם! כפר לחטאתי, ומחול לעונותי, וסלח לכל פשעי, שחטאתי ושעויתי ושפשעתי אני ובני ביתי, עם חטאות עונות ופשעים שחטאו ושעונו ושפשעו עמך ישראל". ודע שמי שחטא בשגגה, ג' פעמים זה אחר זה - נעשה עון, וצריך מחילה. וכן מי שעשה עון במזיד שלש פעמים - נעשה פשע וצריך סליחה. (חסד לאברהם למהר"א אזולאי מעין ב' עין הקורא נהר ל"ח)

חיבוק הסוכה

דפנות הסוכה צריכים להיות לכל הפחות ב' דפנות וטפח אחד, כמין פ. וזהו רמז לידו של הקב"ה, שעד סוכות ימינו פשוטה לקבל שבים, ועכשיו בסוכות מחבק אותנו כביכול. וצורת היד המחבכת היא כצורת פ בדומה לסוכה עם שתי דפנות וטפח.

(מאור החיים למהר"ח בן עטר, עמ' כ"ה)

הסוכה זכר למן ולבאר

אמרו רז"ל שהסוכה זכר לענני כבוד, שהקיפם בהם לבל יכם שרב ושמשי. וכבר צווחי בה קמאי דקמאי מה נשתנו ענני כבוד, לעשות להם זכר, יותר מן המן והבאר, שגם הם מן המתנות טובות שניתנו במדבר. ותירצו כמה תירוצים עיין בדברי קדשם. ולפי ענ"ד אפשר לומר, מן עם הכולל עולה בגימטריא צ"א כמספר סוכה. וכן מים עם הכולל עולה בגימטריא צ"א בגימטריא סוכה. וכשאנו עושין זכר לסוכה, נכלל גם כן זכר המן והבאר.

(שדה יצחק גויטע פרשת אמור)

סוד המן והבאר וענני כבוד

הבאר המן והעננים לא היו סתם מזון וענני כבוד לצל, אלא היה בהם תועלת רבה לגוף ולנפש. **הבאר** שורשה מן המלכות, ושפע קדושתה מקדש הגוף, ומכין ה**נפש** לעסוק **במצות** התורה. וכן **המן**, לחם מן השמים שורשו מן התפארת שהוא מזכך הגוף, ומכינו ומטהר ה**רוח**, לשכון **בחדרי התורה** ולעסוק בה יומם ולילה. וכן **העננים** הם מצד החסד שהוא מצד הבינה, שכן "חסידה ברושים ביתה". ותכליתם לנקות הגוף, ולהלבישו רוח קדושה, לטהר ה**נשמה**, ולהבינה **בסודות** הנעלמים. בענין שהם ג' בחינות: האחד - נפש, וכנגדה הבאר, וכנגדה מצות מעשיות. הב' - רוח, וכנגדו המן, וכנגדם התורה והתפלה. הג'

- הנשמה, וכנגדה העננים, וכנגדה סודות.

(חסד לאברהם למהר"א אזולאי מעין ב' עין הקורא נהר נ"ה)

"משוך חסדך" - בלולב ומיניו

וצדקתך לישרי לב (תהלים ל"ו, י"א), ר"ת עם הבי"ת של 'לב' עולים לולב, אל תבואני רגל גאווה, ר"ת אתרג, ורמז בתחילת הפסוק "משוך חסדך ליודעך" וגו' - שבנענוע הלולב והאתרוג ממשיכים החסדים כנודע. "ויד רשעים אל תנידני" - רמז שלולב הגזול פסול לגזלן שהוא רשע.

(אמת קנה למרון ראש הישיבה שליט"א תהלים מזמור ל"ו, י"א)

ד' המינים רמז לאדם

יל"ד בלשון הפסוק: "ולקחתם לכם ביום הראשון" וגו', דלכאורה מלת לכם מיותרת. ונראה לפרש ע"פ מאי דאיתא בגמ' בסוכה: מוליך ומביא - לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד - לעצור טללים רעים. וזהו: "ולקחתם לכם" - להנאתכם. ובדרך רמז נ"ל: "ולקחתם וכו' פרי עץ הדר" - ס"ת יצר, ר"ל כשאדם מקשט עצמו להיות פרי עץ הדר, סופו נלכד ברשת היצר. אבל כשהאדם מכניע עצמו, וזהו: "כפות תמרים", ואע"פ שהוא "ענף עץ עבות" - משולש בתורה ועבודה וגמ"ח העמודים שהעולם עומד עליהם, והוא עושה עצמו כ"ערבי נחל" שאין בהם לא טעם ולא ריח, אז - "ושמחתם לפני ה'" - שתהיו מזומנים לחיי העוה"ב.

(כף הכהן פ' אמור)

דין נצח

אמרו חז"ל (בויק"ר אמור פרשה ל' פיסקא ב') שטעם לקיחת ד' המינים, משום שהם שרביטו של מלך, וכשיוצאים מן הדין ישראל ואומות העולם, וישראל אוחזין לולב ומיניו, אנו יודעין 'דין נצח'. ע"כ. ויש לחקור הלא 'ענוה גדולה מכולן' (ע"ז דף כ' ע"ב), ולמה צריך להתגאות על אומות העולם? ויש ליישב דלא (הותר) [נאסר] לומר 'דין נצח' כי

אם בשנים שנכנסו לדין בדינים התלויים בינו לבין חברו, דהזכאי שש ומתפאר בגוונין שלו, אבל במי שהוא חייב למקום ברוך הוא, והיה דינו משפט מות ויצא זכאי בדינו. והמלך בעצמו שזיכהו, הוא צוה שיקח סימנים שלו בידו, איך הוציאו זכאי, כמו שעשה ה' לקין, כדכתיב: "וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו" (בראשית ד', ט"ו), שהוא סימנא דחיי, והכא נמי הוא זה תודיעני אורח חיים, ואם כן דל מהכא לומר סרך גאווה על 'דין נצח' כזה. ובא וראה דמשפטי ה' אמת צדקו יחדיו, כי ארבעה מינים הללו אדרבא רומזים על מדת הענוה. ראשון הוא האתרוג הנקרא פרי עץ הדר (ויקרא כ"ג, מ') ורמזו בראשי תיבות: אל תבואני רגל גאווה (תהלים ל"ו, י"ב) - אתרג, כמו שכתב רבנו האר"י ז"ל. כפות תמרים - שמו מוכיח עליו שהוא כפות וכפוף. ותמרים, רמז ל"צדיק כתמר יפרח" (תהלים צ"ב, י"ג), סופי תיבות קרח, שנתגאה ונאבד מן העולם. גם שמו לולב - לו לב, לו לשמו יתברך, דעיקר הגאווה הוא בלב, כדכתיב: "תועבת ה' כל גבה לב" (משלי ט"ז, ה'), וכנגדו כתיב: "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה" (תהלים נ"א, י"ט). וענף עץ עבות שהוא הדס, רמז לשלשה אבות, כאומרם ז"ל. ובמה נשתבתו שלשה אבות, אינו אלא במדת הענוה, כאומרם ז"ל. והיו משימים עצמם כמו זנב לאריות, דהיינו ענף מן האילן, על דרך שדרשו: "לשארית נחלתו" - למי שמשים עצמו כשירים (ר"ה דף י"ז ע"א). ולרמזו דענפים דומים לשרשים גם כן. וערבי נחל שהוא גדל על כל מים, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (בתענית דף ז' ע"א) דמהמים נלמד מדת הענוה, מה מים הולכים למקום נמוך וכו'. ונמצא בדינו דארבעת המינים הם עשויים לקנות מהם מידת הענוה. האל ברחמינו יזכנו להכיר מיעוט ערכנו ולהיות ענוים באמת, פינו ולבנו שוים, אמן כן יהי רצון.

(ברכת מועדך לחיים למהר"ח פלאג' בדרוש לחודש תשרי)

שבעה אושפיזין

בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות (ויקרא כ"ג, מ"ב). קשה, בתחילה אמר "תשבו" לנוכה, ואחר כך אמר "כל האזרח בישראל יישבו" לנסתר? אבל אמרו חז"ל שהקב"ה יאמר לז' צדיקים שיושבים כביכול בצדו: אתם תלכו לבית בניכם לסוכות שיעשו בחג! והוא זה שתקנו לומר: תיבו אושפיזין וכו', שהכוונה היא לשבעת הצדיקים. ולהם אמר הקב"ה: "בסוכות תשבו", ואחר כך: "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות".

(מאור החיים למהר"ח בן עטר עמ' כ"ו)

אברהם אבינו

כתב רבנו בחיי ז"ל (בראשית ט"ו י"ד), וזה לשונו: "ויש לך לדעת כשנכרת לאברהם הברית הזה של בין הבתרים, היה אברהם בן ע' שנה, ואף על פי שכתוב בתחלת הפרשה: "ואברם בן חמש ושבעים שנה בצאתו מחרן", שתי פעמים יצא מחרן, אחד כשהיה בן ע', ואחד כשהיה בן חמש ושבעים שנה, ואין מוקדם ומאוחר בתורה". ע"כ. ויש לדקדק למה הכריחו הקב"ה לאברהם לצאת מחרן פעם אחת, ולחזור לשם פעם שנית, ולבוא שוב לארץ ישראל? אלא שמעשה האבות סימן לבנים, ורמז לו שכך עתיד לעשות לבניו בצאתם ממצרים, כדאיתא בתרגום המיוחס ליהונתן בן עוזיאל דאיך אכלו קרבן פסח במצרים, אלא נשאם הקב"ה לישראל בעננים, והוליקם לארץ ישראל, ואכלו שם קרבן פסח, והחזירם למצרים. ונמצא שיצאו ממצרים וחזרו, ויצאו פעם שנית. ולרמז זה לאברהם, הוציאו מחרן, והראה לו ענין בין הבתרים, שכלל במראה זה גם ענין הקרבנות, כדברי חז"ל, והחזירו לחרן שהוא חוצה לארץ, וחזר לצאת משם לארץ ישראל.

(מדרש תלפיות חלק א' סוף ענף אברהם)

יצחק אבינו

לכאורה מאמר השי"ת "והעלהו שם לעולה"

לא התקיים ביצחק, והרי דבר אחד מדבריו אחר לא ישוב ריקם? אולם הדבר יתבאר עפ"ד הזוהר, כשנולד יצחק היתה נשמתו מסטרא דנוקבא דלית ליה חיים, ובעקדה פרחת נשמתו ובאה לו נשמה אחרת מסטרא דדכורא. ע"ש. ועתה הדבר מובן, כי באמת נשמתו פרחת ועלתה לעולה, ואח"ז באה לו נשמה אחרת חדשה. ומאותה סיבה אברהם אבינו לא השיאו אשה עד אחר העקדה, כי ראה ברוח קודשו שיצחק אינו יכול להוליד כי נשמתו מסטרא דנוקבא. ובזה יתישב המדרש (ב"ר חיי שרה פרשה נ"ט פסקא ז') על הפסוק: "וה' בירך את אברהם בכל" ר' יודן אמר בכל - שנתן לו בת. ואילו ר' נחמיה סובר "וה' בירך את אברהם בכל" - שלא נתן לו בת כל עיקר. ע"ש במדרש. ולאור האמור נראה לומר דלא פליגי ממש ושניהם סברי כמ"ש רש"י דבכל גימטריא בן והיינו יצחק, אלא שר' יודן סבור שעיקר הברכה היא בלידת יצחק אע"פ שנשמתו מסטרא דנוקבא. אך ר' נחמיה סבור שזו אינה ברכה מספקת אלא רק לאחר שנשמתו התחלפה בעקדה לנשמה מסטרא דדכורא, ועכשיו אין לו בת כל עיקר ביצחק, זהו בכל.

(אמרי שפר למהר"ש פרימו פ' תולדות, דף ט' ע"ב)

יעקב אבינו

יעקב תקן תפלת ערבית, כדאיתא בברכות (דף כ"ו ע"ב). והטעם לפי ששקעה לו השמש שלא בעונתה, כדכתיב: "כי בא השמש" כמ"ש רז"ל, ולא נשאר לו זמן להתפלל תפלת מנחה, ולכך תקן תפלת ערבית, תשלומין לתפלת מנחה. על דרך שאמרו: "טעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית שתיים". (הרב ברית שלום אשכנזי ז"ל סוף פרשת ויצא, בשם חמיו הגאון מהר"ר מרדכי קמץ ז"ל. והרב תורת חיים ז"ל בחולין דף צ"א ע"ב). ובזה ניחא מ"ש שם (דף ז"ך ע"ב) "תפלת ערבית רשות". וכן פסקו הפוסקים ז"ל. וקשה דמאי שנא מתפלות שחרית ומנחה, שהם חובה, והיא רשות? ולפה"א אתי שפיר, דשאני שחרית ומנחה, שאברהם

ויצחק כווננו מעיקרא להתפלל אותם בקביעות, באותו זמן, זה בשחרית וזה במנחה, ולכך הם חובה. משא"כ תפלת ערבית, שיעקב לא התכוין לקבוע תפלה באותו זמן, רק התפלל אותה תשלומין לתפלת מנחה, לכך אע"ג דנמשכה לדורות אינה אלא רשות, כיון דעיקרה לא לשם קביעות הוסדה. ודו"ק.

(לחם לפי הטף מערכת יו"ד אות ל"א)

משה רבנו

פני משה כפני חמה, הביאור הוא כמו פני החמה שאם האדם משער מדתה כפי ראיית עיניו, ודאי הוא טועה בכך טעות גדול, כי למראית עין גודלה כמו ככר לחם קטנה, אבל היא באמת גדולה כמה אלפים ורבבות יותר משיעור כדור הארץ, ורק לרוב גובהה נראית קטנה, כן אם יבא אדם לשער מעלתו של משה רבנו ע"ה כפי מה שנראה לו מפשט המקראות המדברים בשבחו, הנה הוא טועה בהשערותו, דלפי האמת הוא גדול מאד מן שיעור הנגלה לנו מפשט המקראות כמה אלפי מדרגות, ולזה אמרו: "פני משה כפני חמה", רוצה לומר חשיבותו של משה רבנו ע"ה כדמיון חשיבות החמה, שהיא גדולה כמה אלפים ורבבות על שיעור הגלוי לעינינו, וכן הוא חשיבות משה רבנו ע"ה.

(בן איש חי דרושים קרח)

אהרן הכהן

אהרן נקבר בהר ההר, על גבול ארץ אדום. והטעם, כי כל שנאת עשו ליעקב, היא בעבור שלקח ממנו הבכורה והברכה, כדכתיב: "הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים", והרי הם גזל בידו. והנה אהרן היה גדול בשנים ממשה, ואפ"ה בעבור שמשה גדול ממנו בחכמה ובנבואה, מחל לו על הגדולה בשמחה, כדכתיב: "וראך ושמח בלבו". וא"כ גם עשו אין לו לערער על יעקב, כי הוא גדול ממנו בתורה ובחכמה. ע"כ נקבר אהרן על גבול ארץ אדום,

להורות שאין להם שום טענה וערעור על זרע יעקב (הגאון מהר"ר יהונתן אייבשיץ בתפארת יהונתן פ' חקת). ואפשר לתת טעם אחר ע"פ מ"ש ביומא (דף ט' ע"ב): "מקדש שני שהיו עוסקים בתורה ובמצות ובגמ"ח, מפני מה חרב? מפני שהיתה בהם שנאת חנם". וחרבן בית שני, היה ע"י אדום, והוא הגלות המר והארוך אשר אנו בו היום. ולכך אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, נקבר על גבול ארץ אדום, להורות שהשלום מדתו של אהרן, הוא המפסיק בין אדום ובין ישראל, שכל זמן שישראל אוחזים מעשה אהרן בידיהם, לאהוב שלום ולרדוף שלום, לא יוכל אדום למוש מגבולו, לבוא בגבול ישראל.

(לחם לפי הטף מערכת אל"ף אות י"ב)

יוסף הצדיק

בהתוודע יוסף אל אחיו נאמר: "ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו, ויאמר אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה". (בראשית מ"ה, ד') יש להבין מדוע זה נתרחקו השבטים הקדושים מיוסף, עד שהוצרך לבקש מהם "גשו נא אלי", נא' לשון בקשה? ג"כ מה חידש להם באומרו "אני יוסף אחיכם" וגו', הלא כבר בפסוק הקודם אמר להם "אני יוסף"? ברם האחים הקדושים בשמעם שזהו יוסף חששו לעצמם הלא אמרו חז"ל "אל תתחבר לרשע". ויוסף דידן עבר שני נסיונות קשים מאד 'עבודתו' וגדולה'. וכבר אמר שלמה: "ריש ועושר אל תתן לי... פן אשבע וכחשתי... ופן אורש וגנבתי..." (משלי ל', ח'-ט'). ובפרט בארץ מצרים השטופה בגלוי עריות, ואיך יוסף יעמוד בכל הנסיונות הללו? על כן בחרו להתרחק. אך יוסף הצדיק מתחלתו ועד סופו, אמר להם: "אני יוסף אחיכם" אחיכם אני בקדושה ובטהרה, עמדתי בכל הנסיונות בגבורה, ראוי אני לימנות עמכם בחבורה, על כן אל תתרחקו גשו נא אלי, והכירו בפני בחכמת הפרצוף אם יש בי איזה עון או חטא, אשר בשבילו תתרחקו ממני, "אני יוסף אחיכם - אף על - אשר מכרתם אותי מצרימה".

(יגל יעקב לבעל כף החיים סופר, פ' ויגש)

דוד המלך

אמרו רז"ל (במנחות דף מ"ג ע"ב) בשעה שנכנס דוד המלך ע"ה לבית המרחץ ראה עצמו ערום בלא מצוה וכיון שזכר במילה וכו'. מקשים כל העולם, והלא יש לו מצות פיארות, ולמה לא נחה דעתו אלא במילה? ונ"ל דדוד המלך ע"ה רצה שתהיה עמו תמיד מצות עשה. לכן לא נחה דעתו אלא במילה, שהיא מצות עשה גם כן, אבל הפיארות ממצות לא תעשה. והטעם שרצה במצות עשה יותר מלא תעשה, משום דכח עשה עדיף מלא תעשה, כדאמרינן בכל דוכתא: עשה דוחה ל"ת. אי נמי יש לומר, דהכי קאמר: "ערום בלא מצוה" - גדולה, והוא משום דקי"ל דציצית שקול כנגד כל המצות, ומילה היא ג"כ מסוג זה, כדאמרינן: "גדולה מילה שנכרתה עליה י"ג ברייתות", לכך לא נחה דעתו בפיארות, דאינן מסוג מצות ציצית. ודו"ק.

(זרע יצחק לומברוזו בדרושים שבסוה"ס)

שבת מברכין

הגאון ר' בן ציון קואיניקה זצ"ל התאכסן אצל הגביר צלאח ששון ז"ל מבומבאי שבהודו, בשבת מברכין ניסן, כאשר הגיע החזן לברכת החדש והתחיל לומר: "יה"ר מלפני אבינו שבשמים לקיים לנו את כל חכמי ישראל הם ונשיהם ובניהם ותלמידיהם", נגש הגביר אל הרב ואמר לו בדרך שחוק: "חכם, ראה נא איך אתם החכמים דורשים הכל רק לטובתכם, הנה למשל, ראה נא כי חכמי ישראל המסדרים את התפלות, תקנו להתפלל רק לקיים את חכמי ישראל, ואנחנו - נמות אז...?! "השיב לו הרב: ידידי! אם נתבונן על קשרי וסדרי התפלות תראה כי התפלה הזאת היתה צריכה להסדיר כן, כי הנה ידוע מה שאמרו חז"ל: "צדיק אחד מכפר על הדור", והנה מקודם תפלה זו, אנו מתפללין על כללות ישראל, "לעצור המגפה והמשחית מעלינו ומעל כל עמו ישראל", והנה פן יאמר הקב"ה: מה אתם דורשים ממנו? על מה אתם מתפללין - לעצור המגפה והמשחית?! טוב, אני אעצור המגפה והמשחית תכף ומיד, אבל אקח מכם רק חכם אחד ואכפר על הדור!

לזה אנו מתפללים ואומרים רבונו של עולם! אנו מבקשים לעצור המגפה והמשחית - בתנאי מפורש, "שתקיים לנו את כל חכמי ישראל הם ונשיהם ובניהם ותלמידיהם", אך לא שתקח אחד מהם ותכפר על הדור. התשובה הזאת מצאה חן בעיני הגביר, ויאמר אל הרב בשחוק: הן ידעתי מכבר, כי אי אפשר להתווכח עם חכם ולנצח אותו.

(ספר הזכרונות והתולדות להגר"ץ קואיניקה זצ"ל עמ' 30 הערה 30)

חשון

הכל הולך אחר ההתחלה

אחר החג ובחדש חשון יתאמץ ביראת שמים ותלמוד תורה לשמה, כי הוא תחלת השנה והוי סימנא טבא לכל השנה, ועתה כי קרוב הוא לעשרת ימי תשובה, צריך להורות ולהראות, כי כל מה שעשה לא היה לפני, חס ושלום, ואם עתה יתחיל לפרוק עול ויתרשל מעבודת השם, לא לרצון יהיה, חס ושלום. לכן אדרבה יעשה סימן טוב לכל השנה, ירוץ כגיבור בעסק התורה והמצוה כיד ה' הטובה עליו.

(מרן החיד"א במורה באצבע אות חצ"ר)

"מר חשון", האמנם מר?

קריאת שם החדש הזה "מר חשון" הוא על שם שנפטרה בו אמא רחל, מר ראשי תיבות מתה רחל. וכהא"י גונא אמרו חז"ל (במדרש מגילת אסתר) דנקרא כן משום דבו מתה שרה. ועוד אמרו טעם אחר, על שם שאין בו יום טוב ולא נזכר שם החדש בשום אופן. ויותר פשוט הוא הטעם דאמרו, דהוא על שם טפת הגשמים שיורדת ד'מר' הוא מלשון "הן גויים כמר מזדלי".

(מועד לכל חי למהר"ח פלאגי סימן כ"ו אות ד')

מה ההשואה בין גשמים למתן תורה?

גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו התורה. נראה לי בס"ד דאינו שווה למתן תורה בכל דבר, אלא בדבר אחד שווים הם. והוא, דאיכא טענה לעשו דאין לבני יעקב בעולם הזה יותר מכדי חיותם בצמצום, משום שכבר חלקו העולמות. והתשובה, כי ביום מתן תורה זכינו בכל טוב עולם הזה, מדין 'מציל מזוטו של ים', דאם לא היו ישראל מקבלים התורה, היה העולם הזה אובד. טענה כזו לזכות בטוב העולם הזה יש לנו ג"כ מכח הגשמים, דאין העולם מתקיים בלא גשמים, והם יורדין בעבור ישראל ובזכותם. נמצא, כמו שיש זכות לישראל ברבוי הטובה בעולם הזה, מכח יום קבלת התורה, כן יש לישראל זכות מכח ירידת גשמים, לכך "גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה".
(בן יהוידע תענית דף ז' ע"א)

מדוע הגשמים מקבצין הגלויות?

"גדולים גשמים שמאספין הגלויות" (בראשית רבה י"ג ג') נלע"ד ליתן טעם למה הגשמים אוספין הגלויות והוא מה שאמרו חז"ל שע"י השלום הקב"ה בונה ירושלים. והגשמים הם מביאים שלום לעולם, שעל ידיו יהיו הפירות מרובין, וישאו הרים שלום לעם. וזהו שאמרו "גדולים הגשמים שאוספין הגלויות" - דע"י הגשמים יהיה שלום בישראל, וע"י כן הקב"ה מנחם ציון ובונה ירושלים טוב"ב אכ"ר.

(שלמי תודה בענינים נפרדים ענין הצדקה)

כסלו

דיני חנוכה בפסוק אחד

"ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר" (בראשית מ"א א'). בראשי התיבות של פסוק זה, הפסוק הראשון בפרשת מקץ, (פרשה שבכל שנה חלה בחנוכה), רמזים הלכות חנוכה בצורה נאה

ומתומצתת. ויהי - וכאשר יוחנן השמיד יוונים. מקץ - מרנן קדושים ציוו. שנתים - שמאל נרות תדליק, ימין מזוזה. ימים - יתחיל מחדש יסיים מישן. ופרעה - ופתח רבים עושה הדלקה. חלם - חייב להדליק משתחשך. והנה - ואם הרגל נפסקה הלוך. עמד - עברה מצות דליקה. על - עליו להדליק. היאר - הוא ידליק, אשתו ראויה.

(הגאון רבי שמעון חירארי שליט"א בדרשה)

הקשר בין "יושב בסתר" לחנוכה

אחר הדלקת נרות חנוכה נהוג (ע"פ הבא"ח) לקרוא מזמור "יושב בסתר" שבע פעמים לסגולה. וראה זה פלא, כי בפסוקים האחרונים של המזמור נרמזו נרות חנוכה. "כי בי חשק ואפלטתו" ר"ת בגימטריא ל"ז נרות של חנוכה. "יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה" ר"ת בגימטריא חנוכה, "ואכבדהו" בגימטריא מ"ד נרות (כולל השמש).

(אמת קנה למרן ראש הישיבה שליט"א תהלים צ"א, יו"ד)

פוחת והולך

ידועה מחלוקת ב"ש וב"ה בענין הדלקת נרות חנוכה, שלדעת ב"ש פוחת והולך, דהיינו שבלילה ראשון מדליק ח' נרות, ובלילה שני מדליק ז' נרות וכן על זו הדרך. אך דעת ב"ה "מוסיף והולך", כשם שאנו עושים כיום. ויש להקשות בשלמא ב"ה מסתבר טעמייהו, אבל ב"ש מה טעמם בזה? ונראה לי בס"ד ע"פ מה שכתבו הפוסקים, דבשמך היה שיעור לילה אחד, והניחוהו כולו ושרתה בו ברכה, שהיה דולק בכל לילה חלק אחד בלבד משמונה שהיה בתחילה. נמצא לילה ראשון שרתה הברכה על ח' חלקים, ובשני שכבר נדלק חלק אחד מהם, שרתה הברכה על ז' חלקים, וכן בשלישית על ששה וכן על זה הדרך. ולכן סבירא להו לב"ש "פוחת והולך" - שידליק לפי חלקים שנשארו בנר בשעת הנס.

(בן יהוידע שבת דף כ"א ע"ב)

אחת ולתמיד 'ז'רידה' קיינעס' או הדס?

הורגלנו להסתפק בין ענפי דקל - 'ז'רידות' למחצלת קנים - 'קיינעס', מסתבר שיש מנהג מקורי יותר לסכך בהדסים רעננים | זה גם הסוד לערבי שהתעופף בשמי תונס ע"י הגאון רבי ישועה בסיס זיע"א | מה שהיה נראה כ'עוד מנהג' התברר כפסוק מפורש | מנהג ישראל 'תורה'.

הרב אדיר כהן

מח"ס ילקוט כהונה ג"ח ועוד

מסככים ג"כ בהדסים שמצויים אצלם לרוב". וכן בספר בגד תכלת (סימן ל"ד) לאחד מגאוני תונס לפני כמאתיים שנה, מהר"ר דוד חיים יצחק הכהן טנוגי זצ"ל, כתב בפשיטות "נשאלתי על אחד שנפסל לו ההדס בחולו של מועד, אם מותר ליקח מהדס של סוכה"? ושמענין מינה שנהגו לסכך אף בהדסים משולשים הכשרים ללולב.

כמו כן ישנו סיפור ידוע (מובא בקונטרס פלאי הצדיקים אות ט"ו, ועוד) על עמיתו בתורה גאון עוזנו המלומד בנסים מהר"ר ישועה בסיס זצ"ל, שבאותו זמן נהגו לקנות הדסים מאת הגויים לסיכוך הסוכה, ובשנה אחת נועצו כל הגויים ליקר את מחיר ההדסים עד מאד. ומהר"ר בסיס כאב את כאבם של ישראל. והלך בעצמו לשוק וקנה חבילה אחת של הדסים במחיר שדרש המוכר, וביקש מהמוכר שיקח את החבילה עד לעליית ביתו. והנה רק דרכו רגליו במדרגת העליה, וישא הרב את עיניו למרום להתפלל אל ה' שנכזה יעלה עם חבילתו לרקייע,

2. ולרוב שהיה הדבר פשוט בתונס, לא הוצרך הרב המחבר לבאר כוונתו. רק הרב המגיה שם מוהר"ן זצ"ל לתועלת הקוראים כתב לבאר הכוונה בין סוגריים בזה"ל: בתונס היה מצוי אצלם ההדס, והיו מסככים בו את הסוכה. ע"כ. ובספר עלי הדס מהד"ב (פרק י"א אות א') חשב לתמונו שזה לשון הרב המחבר. ובאמת שהיא לשון הרב המגיה, ולשון "אצלם" יוכיח.

ה לכה פסוקה בידינו (שלחן ערוך או"ח סימן תרכ"ט סעיף א'): דבר שמסככין בו צריך שיהיה צומח מן הארץ. עד כאן. ופשט המנהג בקרב הספרדים ועדות המזרח לסכך בענפי דקל. וכן העיד הגאון רבינו יוסף חיים זצ"ל בספרו בן איש חי (שנה ראשונה בהקדמה לפרשת האזינו) שכן המנהג בבבל, ונתן לכך סמוכות מן הכתוב צדיק כתמר יפרח. וכן העיד מרן רבינו כלפון משה הכהן זצ"ל בספרו ברית כהונה (או"ח מערכת ד' אות ז') שכן המנהג בג'רבא. ע"ש. וכן היה מנהגו של הגאון של חתם סופר (עיין בספר מנהג ישראל תורה חלק א' סימן כ"א סוף אות א'). וכן עד דורנו בארצנו הקדושה לקראת חג הסוכות מוצף השוק בענפי דקל, המוצעים למכירה עבור סיכוך הסוכות. ומה שנהגו לסכך דוקא בענפי דקל נראה הטעם פשוט, שענפים אלו מאד נוחים לסיכוך מחמת שהם ארוכים שטוחים וקשיחים.

אולם בברית כהונה שם סיים "ואומרים כי בתונס

1. אלא שאצל האשכנזים לא פשט המנהג לסכך בענפי דקל. והטעם פשוט, כי לא היו מצויים עצי דקל בארצותם. עיין להתוספות (שבת דף ע"ג ע"ב בד"ה אחת). ובספר שביית השבת (מ"ב ע"ד), ובקונטרס בין השמשות שבסוף משנ"ב ח"ג עם הגרות איש מצליח (עמוד צ"ב).

וכן היה. ויהי לנס ופלא בעיני כל העמים, ולא ידעו הרואים מיהו הענוף בצורת האדם, ואף מלך תוניסיה תמה על כך, ושיערו שמאת הרב היתה זאת. ויקרא לו המלך בכבוד והדר, ויושיבו לימינו ושאלו על כך. פני הרב צהלו, ויאמר: גם בעיני יפלא, איך היתה כזאת, כי זה האיש המעופף קניתי ממנו אלומת הדס להוליכה לעליית ביתי, וכשבא לעליה, עלה מעלה מעלה באויר, עד לעת כזאת. המלך נתאמת אצלו כי מאת הרב היתה זאת, וביקש מהרב שלא יפחד מלומר לו מה זה ועל מה זה. וסיפר למלך מה שעשו הגויים. עודם מדברים, וירד המעופף, ויבוא לפני המלך, ויגד לו את כל אשר קרהו. ויצו המלך להעביר קול בתוך העיר שמחיר האלומות יהיה כמו מידי שנה. וישלח את הרב בכבוד גדול. וליהודים היתה אורה ושמחה.

מי שקורא את הסיפור לא מבין על מה הוזקק הרב לאלומת הדסים, וגם על מה כל המהומה על שלשה הדסים?! אלא שכאמור הוזקקו לכמות נכבדה ביותר של הדסים לסיכון הסוכות. [וכיום כמעט ואין נוהגים בסיכון הדסים. וכן שמעתי ממו"ח הגאון רבי רחמים מאזוז נר"ו, שבהיותם בתונס היו הם מסככים בענפי דקלים, וכן שאר אנשי העיר לא היו מסככים בהדסים. וע"ע בגליון פנינים (גליון נ"ח עמוד ח') במכתב הרה"ג רבי דוד ברדא נר"ו, שכתב שמר אביו בעיה"ק טבריא היה מסכך ומקשט פתח הסוכה בעצי הדסים ריחניים, כמו שהיה נוהג עוד מהיותו בתונס. ע"ש. ועל כל פנים בזמן היותר קדום היו מסככים כל הסוכה בהדסים וכמובא לעיל].

מנהג זה לא היה רק בתונס אלא אף בקהילות אחרות, כמו שמצאנו להרב בעל חמדת ימים (בח"ג פרק א') שכתב בספרו: ואם עיקר הדפנות עושה על ידי מרבדים ואינו חושש לדפנות של קנים, שיהיו כהלכתן, דמרבדים אלו אינם עומדים ברוח מצויה, אזי יזהר לקשור אותם קודם שישכך הסכך בהדס, כי אלו הדפנות הם העיקר, הואיל ולא נזהר במחיצות

של קנים לארוג בקנים בפחות פחות משלשה, ואם לאו פסולה משום תעשה ולא מן העשוי. עכ"ל. הרי שמעיד בפשיטות שנהוג לסכך בהדס. וכן בספר שערי ירושלים, הובא בגליון פנינים (גליון נ"ז סוף עמוד ח') כתב שבעיה"ק צפת ת"ו היו עושים הסכך מעצי הדסים. וכידוע שבסביבות צפת עד היום מצויים הדסים רבים, ומהם מביאים לקראת חג הסוכות לשאר ערי הארץ לאגוד עם הלולב.

ולסיבת הדבר שהיו מסככים בהדסים, נראה לומר מסברא שהוא בכדי שיהיה בסוכה ריח טוב ונעים, נטע שעשועים, בנוסף למראה נאה, לקיים מה שאמרו חז"ל (שבת דף קל"ג ע"ב), זה אלי ואנוהו - התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה. וכדתניא בסוכה (דף י' ע"א). שתולים בסוכה לנוי, אגוזים ושקדים אפרסקים ורימונים, ועוד. וכן נוהגים לתלות מיני עצים ועשבים המדיפים ריח טוב, וכמובא בפוסקים (עיין בכף החיים סימן תרל"ח ס"ק ח"ן, ועוד).

אולם מענין לראות, שהמנהג לסכך בהדס, הוא לא רק ענין של סברא ומנהג אלא **פסוק מפורש וגמרא ערוכה**. שכן מצינו שכתוב בנחמיה (ח', ט"ו) "ואשר ישמיעו ויעבירו קול בכל עריהם ובירושלים לאמר, צאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות, לעשות סוכות". והגמרא (סוכה דף י"ב ע"א) מקשה, היינו "הדס" היינו "עץ עבות". ואמר רב חסדא "הדס" שוטה לסוכה, ו"עץ עבות" ללולב. הרי שהיו מסככים בהדס. וכן פירש"י בנחמיה: ועלי הדס. מפורש במסכת סוכה, זה הדס שוטה שאינו ראוי ללולב, כי אם לעשות סוכה וכו'. ועלי עץ עבות. זה הדס הראוי ללולב, כמפורש במסכת סוכה. ע"כ. וכן פירש במצודת ציון (שם). וכן רלב"ג שם כתב, דמהיתור למדנו שההדס שזכר תחילה אינו עץ עבות, וידמה שבחרו אלו קצתם ליפוי וקצתם לריח טוב. וע"ע במלבי"ם (שם) שכתב על פי הגמרא (שם בדף ל"ז ע"א), שבכוונה הביאו יחד עם ההדסים גם עלי זית

ועוד, שכתוב: "עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס" בחדא מחתא, והראשונים לסכך, וממילא גם עלי הדס הסמוך להם לסכך. ומכל הך חזינא מקור נאמן מהכתוב ומהגמרא למנהג עובדי תונס יע"א לסכך הסוכה בענפי הדס.

ואם במנהג ישראל תורה עסקינן, הרי שגם למנהג העולם לסכך בענפי דקל יש סמך מהכתוב בנחמיה שם, שכתוב והביאו עלי זית וגו' **ועלי תמרים** ועלי עץ עבות לעשות סוכות ככתוב. ואף שפירש"י ועלי תמרים ללולב. וכן נראה קצת מהגמרא (סוכה דף י"ב ע"א). מ"מ פשטיה דקרא דהכל הוא "לעשות סוכות". וכן מבואר שם בגמרא לקמן (דף ל"ז ע"א) שכל דברים אלו המנויים בפסוק לסכך. הרי מקור למנהג לסכך בענפי דקל.

ובאמת ששני המנהגים הוזכרו בסידור רב סעדיה גאון (עמוד רל"ג) וז"ל: ועצם הסכך צריך להיות מגידולי קרקע כמו הדסים או ענפי תמרים או קנים או ערבות או כיוצא בהם. ע"כ. הרי שהזכיר ראשון מנהג הסיכון בהדסים ולאחריו מנהג הסיכון בענפי תמרים.

והנה בדור האחרון נתפשט המנהג אצל רבים וטובים תחת סכך זה מעצי דקל וכיוצא, לסכך בסכך לנצח (לקיים האמור בע"ז דף ג' ע"א "מצוה קלה יש לי וסוכה שמה", אם כי הגמרא בהמשך פירשה זאת אחרת). ואף שסוכה זו כשרה לכתחילה. מכל מקום בודאי שמשום זה אלי ואנוהו מי שיכול להמשיך במנהג אבותינו לסכך בענפי דקל וכיוצא, תבוא עליו ברכת טוב. וזה לשון מו"ר ועט"ר מרן ראש הישיבה נר"ו בספרו מקור נאמן חלק א' (סימן תקל"ד): לכתחילה עדיף לסכך את הסוכה בסכך ירוק וטבעי, כמו שנהגו אבותינו ואבות אבותינו, כי זה משרה אורה אמיתית של חג הסוכות זמן שמחתנו. וכך יזכה האדם שיקויים בו המאמר: "ופרוס עלינו סוכת שלומך". עכ"ל.

ועלי עץ שמן, כדי שלא יקבעו הלכה שצריך שיהיה הסכך מארבע מינים. ע"ש. אם כי מתבאר מדבריו שם שעלי הדס האמור בפסוק הוא ללולב ועלי עץ עבות הכתוב בפסוק הוא לסכך. וכן הראני ידין האברך כמדרשו רבי **אי"ש עמרם** נר"ו למהרש"א בע"ז (ג' ע"א) לגבי מה שאמרו שם בגמרא, שלעתיד לבוא יבקשו אומות העולם לקבל את מצוות התורה לקיימם, ויאמר להם הקב"ה מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה, והקב"ה מקדיר עליהם חמה וכל אחד מבעט בסוכתו ויוצא שנאמר: ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו, ופירש מהרש"א, "מוסרותימו" - היינו דפנות הסוכה, "ונשליכה ממנו עבותימו" - דהיינו עץ עבות שדרכן לסכך בו כמובא בנחמיה: "ועלי עץ עבות לעשות סוכות" (כצ"ל). ע"ש. ושמעת מינה תרתי, חדא שכן היה דרכם בזמן ביהמ"ק לסכך בהדסים (וכן יהיה לעתיד לבוא). וכן שמפרש שענף עץ עבות שבסוף הפסוק הוא לסוכה, וכדפירש המלבי"ם. וכנראה משמע להו הכי מדכתיב "ועלי עץ עבות מדסמיך לעשות סוכות" בסמיכות. ואילו רש"י ודעמיה שפירשו ש"עץ עבות" היינו הדס כשר ועלי הדס שלפני כן הכוונה לסכך, מכיון שכן פשט דברי רב חסדא בגמרא שאמר: הדס שוטה ללולב ועץ עבות ללולב. וכן משום שבתורה מפקינן הדס ללולב, מקרא דכתיב "ענף עץ עבות".

מלם נקבצו ובראו לה

במלאת יובל שנים
ליסוד ישיבתנו הקדושה
ממלכת התורה "כסא רחמים"
נתכנס כולנו כאיש אחד בלב אחד

לכנס הבוגרים

נשוב לזמן-מה אל הבאר
אשר ממנה רווינו מלוא חפניים תורה ויראת שמים
נחזור לשעה קלה להתרפק
על זכרונות ימי שחרותינו
במקום בו עוצבה אישיותנו
בהיכל ישיבתנו המחודש והמורחב
ברח' הרב עוזיאל 26 ב"ב
ביום חמישי כ"ה כסליו
נר שני של חנוכה
בעמד מרנן ורבנן שליט"א

בברכה
איגוד הבוגרים
"כתר מלוכה"

- הכניסה מותנית בהצגת כרטיס כניסה בלבד -

- פתיחת שערים בשעה 7:00 בערב -

כרטיסים ניתן להשיג אצל נציגי האיגוד ברחבי הארץ ומזכירות האיגוד בטל': 050-4158562

(אנא אשרו השתתפותכם בהקדם)

נאמנים

דבריו

הבזקי אור

במשנתו של מרן

ראש הישיבה שליט"א

והיה הקצ'ר אמיץ

רבות מאריך מרן ראש הישיבה שליט"א בכתב ובעל פה בשבח הקיצור. כל כך קשה עליו לסבול האריכות, עד שבמכתב לחכם אחד הוא מעיר בנעימות: "...וכבוד תורתו האריך הרחיב כיד ה' הטובה עליו. ואני בעניי לא כן אנכי עמדי, כי מעודי אהבתי הקיצור והבנת פשוטן של דברים, והאריכות גורמת לי בעוה"ר ללמוד פסקי פסקי, ותורתי נעשית לי קרעים קרעים".

בהקדמתו לשו"ת "איש מצליח" ח"א הנד"מ, מציין מרן כי מאז ומתמיד, נהגו אבותינו ורבותינו הקדמונים להביע את מחשבות לבם בקצרה, בין כדיבור ובין בכתב. והוא מביא דוגמאות כבר משיחת

רעים בתורה: "הידעתם את לבן בן נחור" ויאמרו: "ידענו", ויאמר להם: "השלום לו?" ויאמרו: "שלום! (ואם יש לך עוד שאלות) והנה רחל בתו באה עם הצאן" (בראשית כט, ד-ה). וכן: "ויאמר אליו ה', מה-זה בידך? ויאמר: מטה" (שמות ד, ב). הוא מציין גם שלשון המשנה מדויקת ומצומצמת בדקדוק נמרץ, עד שהוצרכו חכמי התלמוד להעמיד אוקימתות בדברי המשנה. ואפילו בשיחתם על פה היו חכמינו ז"ל רגילים בקיצור. ברוריה החכמה הוכיחה את רבי יוסי הגלילי שהיה לו לקצר ולומר "באיזו ללוד" במקום "באיזו דרך נלך ללוד" (עירובין דף נ"ג סע"ב).

עוד הוא מציין שם כי בעבר רגילים היו לקצר בכתביה גם מאילווצים כספיים, של יוקר הנייר והדיו, כמו שחרז רבנו תם לרבנו משולם (ספר 'הישר' חלק התשובות סימן נ' וסימן ס"ו): "ואם תשלח קלף, אשיב תשובות אֶלְךָ". קרה אפילו מקרה שהמחבר עצמו נאלץ לקצר את הספר שכבר כתב בגלל מחיר הדפוס. על מעשה כזה, מספר מרן שליט"א בספרו "דרכי העיון" (מאמר ג' אות כ"ו): "שמעתי מהרב בנציון חדאד זצ"ל שהגאון רבי ציון כהן זצ"ל (מח"ס שערי ציון) היה תמיה על ספר "אלפי יהודה" מהגאון רבי יהודה נג'אר ז"ל (חידושי מסכת שבועות) שלשונו קצרה יותר מדאי וילאה הקורא בהבנתו, והיה אומר: "קיצור כמו משמרות כהונה - ניחא, שהכל כתוב במלים ספורות, אך קיצור כזה שלפעמים העיקר חסר וההשערות בכוונתו כהררים התלויים בשערה - למה?". ותמיד תמהתי למה ספר אלפי יהודה שונה מכל ספרי הגר"י נג'אר (מועדי ה', חגי יהודה, שמחת יהודה, שבות יהודה, למודי ה', ועוד) שכולם כתובים בשפה ברורה ומובנה. עד שראיתי להרב יוסף כהן טנוגי בספר "תולדות חכמי תונס" (שנערך על ידי בס"ד, ונדפס בבני-ברק התשמ"ח, בסוף עמוד קסה) שיש סיבה לדבר. הוא מספר שם, שגביר אחד בתונס נדר ע"פ מעשה שאירע לו, להוציא ספר מכ"ק חכמי דורו לאורה עד סכום מסוים. כשהציעו לו ספר "אלפי יהודה"

ראה שיעלה לו כסף רב, ויצא שכרו בהפסדו. מה עשה? מסרו למחבר עצמו שיקצר ויצמצם את לשונו בקיצור נמרץ, ועשה חסד בזה עם החושקים ל"מדרש פליאה"...

את נפלאות הקיצור, מוצא מרן שליט"א בכמה מספרי רבותינו. בהקדמת ספרו "ארים נסי" (גיטין), גילה מרן שליט"א מקום שבמלה אחת כולל אונקלוס דיבור שלם של רש"י, וכדלהלן: על אחי יוסף נאמר "והם לא ידעו כי שומע יוסף כי המליץ בינותם" (בראשית מב, כג), ולכאורה קשה, אדרבה אם המליץ בינותם הלא יתרגם הכל ליוסף? ואכן, רש"י נרגש בזה ומפרש "כי כשהיו מדברים אתו, היה המליץ ביניהם היודע לשון עברי ולשון מצרי וכו' לך היו סבורים שאין יוסף מכיר בלשון עברי". אולם אונקלוס מוסיף מלה אחת, וחוסך את כל דברי רש"י. הוא מתרגם "ארי מתורגמן הוה ביניהון", ובמלת "הוה" כלל דברי רש"י, שכעת המליץ הלך לו.

אולם גם רש"י הקדוש, היה קצרן מופלג, ובפירושו אין מלה יתירה או חסרה. לרוב קצרנותו, לפעמים די לו לרש"י לירות בקולמוסו הטהור שתי מלים או אפילו מלה אחת כדי לסלק מעל פניו קושיא סוררת העומדת בדרכו. דוגמא לכך מביא מרן שליט"א בהקדמת "ארים נסי" (גיטין) מרש"י בתענית (דף ב' סע"א): "שלא נמסרו לשליח אחד **ביחד**". במלה האחרונה, מתרץ רש"י את כל קושיות התוספות שם (שנכתבו ב-55 מלים) כמ"ש בהגהות הב"ח.

כדי להיווכח באמנות הקיצור של רש"י, מציע מרן שליט"א במאמר "מגדולי ישראל" על רש"י (התפרסם בירחון "אור תורה") לעיין בשיטה מקובצת כתובות, שם מעתיק רבנו בצלאל אשכנזי כמה דיבורים מפירוש רש"י מהדורא קמא, ומהם ניתן לראות כמה דקדק רש"י במהדורא שבידינו, לכלול משפטים שלמים במלים אחדות (ידוע שרש"י ערך שלש מהדורות לפירושו לתלמוד, אחת ארוכה מדי, ואחת קצרה מדי, ואחת בינונית, ולבסוף בחר בבינונית, והיא הגירסא שבידינו). אגב, בהקדמת

"ארים נסי" (גיטין) הוא מציין כי רשב"ם הוא שביאר את מסכת בבא בתרא במקום רש"י, ומכיון שלא היה קצרן כמו רש"י, פירושו גרם להארכת המסכת, והרי היא הכי ארוכה בשי"ס בדפים, וכוללת 176 דף.

עוד אחד מגדולי הראשונים שמרן משבח תמיד את קיצורו האמנותי, הוא רבנו הרמב"ם. ב"דרכי העיין" (מאמר ג' אות כ"ז) מביא מרן קוריוז מעניין בדבר קצרנותו של הרמב"ם: הרמב"ן בדרשתו על קהלת (כתבי רמב"ן ח"א עמוד ר"ח) כותב על הרמב"ם: "והרב רבנו משה איננו מן המפזרים, והוא אשר גינה הפיזור, וכתב בענין הצדקה פרק אחד" וכו'. ודבריו תמוהים, שהרי ידוע כמה היה הרמב"ם פזרן ונדיב (והרמב"ן עצמו כותב עליו באגרתו לחכמי צרפת: הלא שאלתם עוברי דרך המאריכים לשון המפליגים מליצה וכו' בתהלת הרב הגדול במעלת חסידותו וכו' בגדולת יחוסו בנדבת כיסו. עיין כתבי רמב"ן ח"א עמוד ש"מ). בא הגאון ר' **משולם ראטה** ז"ל ומסביר, שכוונת הרמב"ן כאן שרבנו משה לא היה מן המפזרים **בלשונם**, ולמרות זאת במעלת הצדקה האריך וכתב פרק שלם (הובא בהערות הרח"ד שעוועל ז"ל שם).

למרות קצרנותו הגדולה של הרמב"ם, מרן שליט"א בקובץ "כסא המלך" (עמוד ל"ח) מצא מקומות שבהם חרג ממנהגו וכתב באריכות כדי להדגיש חשיבות הדבר. למשל, להלכות תלמוד תורה הקדיש ה'נשר הגדול' **שבעה פרקים**, כאשר הפרק השלישי כולו מלא אהבה אין-קץ לשקידה על דלתות התורה. הרמב"ם, שהיה מסוגל לצמצם סוגיות שלמות והלכות סבוכות במלים בהירות וספורות, האריך בפרק ההוא בדברי אגדה וברעיונות המרוממים את נפש הלומד לגביה שחקים. בַּנְסָחוֹ את ההלכה ש"לא ישא אדם בת עמי הארץ שאם מת או גולה, בניו עמי הארץ" (סוף פכ"א מאיסורי ביאה), הוא מוסיף בקולמוסו הטהור את המלים הפניניות: "שאינן אִמָּן יודעת כתר התורה". הרמב"ם ידע היטב את ערך כתר התורה, ואת הכתר הזה ביקש לשמור מכל משמר. עכ"ד.

הם מאירים פנים לכל אדם: 'בּוֹנֵז'וֹר' ו'מְרָסִי' וכל המילים היפות אבל רק יראת אלוקים אין במקום הזה | עשרה קבין של מוסר נוקב ומחזק ועל ה"קב של חומטון", על הציפור התמימה, על השמש שהתעשר, ולמה רעד הרב כששמע על רוצח שלשה דורות שנתפס בעטיה של שיערה אחת שנשרה | אוצר של יראת שמים.

מיותרת - 'רק'. אני אקרא לכם את הפסוק בלי 'רק' ותראו שהפסוק ממש יפה. "ויאמר אברהם: כי אמרתי, אין יראת אלקים במקום הזה, והרגוני על דבר אשתי". הפסוק נשמע ממש טוב מאוד. המלה 'רק' מה היא מוסיפה, למה אברהם אבינו הוסיף "רק אין יראת אלקים"?

ומבארים כך, אם אברהם אבינו לא היה אומר 'רק', היה אומר לו אבימלך: מה קרה לך אברהם, אתה חושד בכשרים? אתה לא רואה את המדינה שלנו כל כך מסודרת, כ"כ מתוקנת, כולם אנשים טובים, אתה חושד בנו שאין לנו יראת אלקים במקום הזה?! מה קרה לך אברהם?! רבותינו מקפידים הרבה על מי שחושד בכשרים, ואמרו שלוקה בגופו, ואילו אדם שדן לכף זכות דנים אותו לכף זכות. מה קרה לך אברהם!?

לכן אברהם אבינו הקדים ואמר לו: כן, אני ראיתי כאן בעיר שלכם הרבה נימוס, הרבה דרך ארץ, 'בּוֹנֵז'וֹר' [- בוקר טוב, בצרפתית] 'מְרָסִי' [- 'תודה', בצרפתית], כל המלים הכי יפות בעולם. זכורני שפעם נכנסתי לאיזו חנות בפאריז, ראיתי

בפרשת השבוע (פרשת וירא), "ויסע משם אברהם ארצה הנגב וישב בין קדש ובין שור, ויגר בגרר". (בראשית כ, א). זכורני כשהייתי פעם אצל מורנו הגאון רבי רפאל כדיר צבאן זצ"ל, אמר לי הרב, אתה יודע מה זה 'גרר'? זה מושב בית הגדי. שמחתי, ב"ה שהציבור שלנו גרים קרוב למקום שהיה גר אברהם אבינו. "ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא, וישלח אבימלך מלך גרר ויקח את שרה" וגו'. מיד שלח הקב"ה מלאך שכעס והקפיד על אבימלך, ובא אבימלך לאברהם בתלונה: "ויקרא אבימלך לאברהם, ויאמר לו: מה עשית לנו, ומה חטאתי לך, כי הבאת עלי ועל ממלכתי חטאה גדולה, מעשים אשר לא יעשו עשית עמדי. ויאמר אבימלך לאברהם: מה ראית, כי עשית את הדבר הזה. ויאמר אברהם: כי אמרתי, רק אין יראת אלקים, במקום הזה, והרגוני על דבר אשתי".

ללא יראת שמים - אין חיים!

שואלים המפרשים כאן, לכאורה יש כאן מלה

חכמה יראת ה'

תבנה, שלא... שלא...! הם כביכול היו האנשים הכי מעודנים שבעולם, אנשים עם הכי הרבה דרך ארץ שבעולם, אבל כאשר שש שנים המטירו על שדרות טילים, כמה מתו, כמה ברחו, אף אחד מהם לא מחה ולא נקף אצבע. אבל כאשר ישראל בסך הכל הגינה על עצמה, הוציאו דו"ח. ומי זה שהוציא את הדו"ח הזה? יהודי, יהודי שהוא נגד היהודים. בדו"ח הוא כותב שעם ישראל הרגועשה ועשה. למה באמת לא הוצאת דו"ח שש שנים על כל הסבל שהיה לתושבי הדרום?! "רק אין יראת אלקים", אם אין יראת אלקים הכל מותר. "והרגוני על דבר אשתי". אם אין יראת אלקים, הכל מותר, לא רק מותר לגנוב, מותר לדבר לשון הרע, מותר לדבר שקר, מותר... מותר... כל השס"ה לאוין מותרים, אלא גם הדבר שנקרא הכי חמור גם אצל אומות העולם - רצח, אם אין יראת אלקים אזי 'והרגוני', גם על זה עושים התרה, מותר לך שרוי לך.

כמו שכבר אמרתי לכם בעבר, אני לא פותח 'חדשות', אבל בנסיעה, מי שאני נוסע איתו מדליק קול ברמה ואני לא מקפיד. לפני כמה חודשים היה רעש גדול מאוד במדינה, במשך כשבועיים היו כחמש-עשרה רציחות בכל רחבי הארץ, עד שאפילו בכנסת הזדעקו וצעקו: מה קרה, מה קרה לעם הזה. אבל התשובה היא לא עמוקה בכלל: 'רק אין יראת אלקים, והרגוני'. יראת ה' היא שנותנת לאדם מחסום, אם אין יראת

משהו שרצייתי לקנות, המוכרת היתה אשה, אני יודע מראש ששם יש כביכול את הנימוס המוקפד ביותר, אי אפשר להכנס לחנות בלי להגיד בוקר טוב, ערב טוב, שלום, להתראות, כל המלים הכי יפות שבעולם. אבל ראיתי שאשה מוכרת, אמרתי לעצמי, 'אל תרבה שיחה עם האשה', לא צריך לומר לה כלום. אבל כששאלתי כמה עולה המוצר הזה, היא רצתה להעיר לי בדרך עקיפה, היא ענתה: 'בונזור'. כאילו היא באה להגיד לי למה לא אמרת בוקר טוב...

אמר לו אברהם לאבימלך, ראיתי באמת במדינה שלך נימוס מעל הכל, כולם אומרים: תודה, בבקשה, סליחה. אבל, ראיתי שחסר כאן דבר אחד: יראת אלקים. 'רק' זה חסר. אל תחשוב שאני חשדתי בכשרים, ראיתי שיש כאן דרך ארץ למכביר, אבל 'רק' אין יראת אלקים.

יש ביקורת רק על ישראל

בואו נסתכל בזמנינו. השבוע פורסם, אובאמה נשיא ארה"ב התחיל להתקפל קצת, אחרי שבהתחלה היה 'מחפש' את ישראל, והוא רואה כל יום ויום המזל שלו הולך ודועך, אז כנראה עשה קצת חשבון נפש, והבין שאולי הכל בגלל שהוא לא הגון עם ישראל, ולכן התחיל לדבר קצת בצורה אחרת. אבל מי קם לדבר, שר החוץ של צרפת, ואז אובאמה התקפל, ואמר: 'אנחנו נעמוד על ישראל שתפסיק לבנות, שתחזיר חלקים, שלא

אלקים, אז מה, הָרַג, מה יש בזה?

מה אומר הפסוק על קין, "קול דמי אחיך, זועקים אלי מן האדמה", רבותינו דורשים מה זה 'דמי אחיך', "דמו ודם זרעיותיו". זאת אומרת, זה יכול להגיע למספרים של מיליארדים. אך מה הדבר היחידי שיכול למנוע את האדם לרדת לפשע שכזה, אך ורק יראת שמים. כמו שלהבדיל אדם שרואה שלש ארבע מכוניות משטרה לידו, הוא ודאי לא יעיז לחצות את הכביש באדום, הוא לא יסע באדום. למה? הוא יפחד, שוטרים מסביבי, הוא לא יחצה באדום כאשר הוא יודע ששוטרים רואים אותו.

אם אדם יודע את האמת, שהקב"ה רואה אותו עשרים וארבע שעות ביממה, "עין רואה, אוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים". אם אדם ישים אל לבו את האמת הזאת, אזי ודאי הוא ייזהר מכל חטא ועון. זה לא שאומרים שזו אמת רק בשביל למנוע את האדם מהעבירה, אלא כי זו האמת.

כשנסעתי השבוע, אמר לי מי שנסעתי איתו, 'תשמע המשטרה תפסה את הרוצח שהרג את ששת הנפשות, שלוש דורות שנהרגו בראשון-לציון לפני שבועיים'. מה היה לפני שבועיים? היו בבית אחד סבא וסבתא איש ואשה ילד ותינוק, שלש דורות. (אמנם יש שאמרו שהם לא יהודים, אבל על פי ההלכה אסור להרוג גם מי שהוא לא יהודי. ברצח אין הבדל בין יהודי ללא יהודי, אסור להרוג). ובא מישהו לא יהודי והרג את כולם, אומרים שהרוצח הזה תכנן את הכל כ"כ טוב, בצורה שלא יוכלו לתפוס אותו אף פעם. אבל הוא גוי, הוא לא יודע, שיש עין רואה, כמה שהוא יעשה ויעשה כשהקב"ה רוצה להפיל אותו הוא יפיל אותו.

אומרים, שכאשר תפסו אותו, הוא סיפר מה היה. הוא היה עובד אצל בני הזוג האלה, לא יודע איזה עבודה היתה להם, והיה להם שם מצלמות,

והם תפסו אותו שהוא גונב, ולכן פיטרו אותו. והוא איים עליהם שהוא ימסור אותם למס הכנסה. והם איימו עליו בחזרה שהם יפרסמו העתקים מהמצלמות שהוא גנב, וכך אף אחד לא יקבל אותו לעבודה. ולכן הוא החליט להרוג אותם. הרג בהתחלה את הסבא והסבתא, אח"כ הרג את הילד והתינוק. 'רק אין יראת אלקים והרגוני', זה כמו שהרג זבוב. אח"כ ביקש להרוג את הורי הילדים שלא היו שם, כי פחד שהם יכולים לבוא ולהעיד נגדו במשטרה. איך עשה? לקח את הפלאפון של הסבא והסבתא אחרי שהרג אותם, וצלצל לאשה 'סבא מבקש שתבואי עכשיו'. קיבלה את ההודעה, היא כמוכן הגיעה מהר, לא יודעת מה קרה, ומיד קם והרג אותה. אח"כ לקח את הפלאפון של האשה והשאיר הודעה לבעלה 'תבוא הביתה עכשיו'. הבעל רואה הודעה מאשתו הוא בא מהר, וקם עליו והרג אותו. אחרי שכבר הרג את כולם הוא פחד, החולצה שלו מלאה בדם, איך הוא יצא ככה לרחוב, מי שיראה אותו מיד יחשוד ויזמין לו משטרה. אז הוא תכנן גם את זה. הוא בא עם עוד חולצה בסל שלו. החליף חולצה ועכשיו הוא הולך הביתה שמח וטוב לב. כעבור זמן באו משטרה, הם לא יודעים כלום מי עשה את זה. אבל מצאו בחולצה שהיתה שמה (ככה סיפרו לי, אני לא שמעתי מכלי ראשון), שערה מהראש של הרוצח הזה. מישהו מאיתנו יודע שמשערה נוכל לזהות את הרוצח? אבל זה כוחו של הקב"ה. שערה אחת שמצאו אותה בחולצה שלו, התחילו לחשוב ולבדוק של מי היא יכולה להיות. זה לא פשוט להאשים בן אדם ברצח של שש נפשות, גם בלי שנגיד 'דם זרעיותיהם', זה דין כבד מידי. התחילו לחשוב, אמרו: אולי מישהו שהיה עובד אצלם בבית, וזה היה נכון. אמרו, אבל איך אפשר להטיל עליו חשד גדול כזה, אולי בכלל לא היתה לו נקיפת אצבע קטנה בזה. בלילה כשהוא ישן, באו המשטרה לאוטו שלו, אדם הרי משאיר טביעות אצבעות בכל מקום שהוא נמצא.

במה מסיים שלמה המלך את מגילת קהלת: "סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור

לך פרנסה'. שאל, מה? אמרה לו: 'הגבאי הכריז היום שהוא רוצה שמש, לך מחר בבוקר תציע את עצמך, לפני שיקדימו אותך אחרים'. למחרת בבוקר הוא בא הראשון לבית הכנסת, אמר לגבאי 'אני מוכן להיות לך שמש נאמן, אפתח לך את בית הכנסת בזמן, אני אשטוף את בית הכנסת שיהיה מבריק, אני אסדר את הסידורים, בית הכנסת יהיה לך מה שלא ראית בחיים שלך. כמה תשלם לי?' הם קבעו על סכום שבועי כזה שיוכל להתפרנס.

שבוע שלם הוא מסדר ומסדר עד שהגיעה שבת, אנשים נכנסו לבית הכנסת והנה מהניקיון מהסידור, מהכל. ביום ראשון בא הגבאי לשמש, 'חבר, איפה הרשימה של אלה שקנו את המצוות?' איפה הרשימה של אלה שתרמו אתמול בשבת

ויש להם מכשירים מיוחדים, קישרו את זה עם השערה הזאת ומצאו שזה הוא הרוצח. ואז כבר הזמינו אותו לחקירה עם הוכחות ברורות, תיכף ומיד נשבר וסיפר את הכל. עכשיו הוא ירקב בבית כלא עד סוף ימיו.

הקב"ה הטביע בגוף של האדם הרבה מאוד חכמה, "אשר יצר את האדם בחכמה", אנחנו יודעים בדם שיש הבדל בין דם לדם, אנחנו יודעים שיש הבדל בשרטוטים של האצבע, מיליארדי בני אדם יש בעולם ואין בן אדם אחד דומה לשני בשרטוטים של האצבע. אני אגיד לכם את האמת אני לא מבין את זה. כמה אפשרויות וציורים יכולים להיות, כמה שינויים יכולים להיות. אבל זה דבר בדוק וידוע, בדור הקודם הרבה לא היו יודעים לכתוב, ואיך היו חותמים על חוזים על עסקים, היה כרית של חותמת, אתה שם את האצבע בכרית עם הדיו, וחותם על הדף, הסימנים שעל האצבע הם סימן הזיהוי הבטוח ביותר.

העושר שהגיע בזכות שלא ידע לכתוב

דרך אגב, פעם הגאון רבי שלום משאש זצ"ל שהיה הרב הראשי של ירושלים, סיפר לנו בשיבה סיפור עם הרבה מוסר השכל, וכך הוא אמר: יש אנשים שחושבים שאם הוא ילמד ויגדל ויהיה איזה מדען גדול אז הפרנסה מובטחת לו. ואם לא אז הוא מסכן. אבל הגמרא מפורשת בקידושין (דף פ"ב ע"א), ש"אין אומנות שאין בה עניות ועשירות" וכו'. וסיפר הרב סיפור שהיה אצלם במרוקו.

יהודי אחד לא מצא פרנסה, חיפש פה חיפש שם. ויום אחד אשתו בעזרת נשים שומעת את הגבאי שאומר 'אנחנו מחפשים שמש לבית הכנסת'. שמחה מאד. אמרה, אסור לדבר דברי חול בשבת, בשבילה זה פרנסה, חיכתה עד מוצאי שבת, גמרו את ההבדלה, אמרה לבעלה: 'מצאתי

מעצור אצלו, הקב"ה אי אפשר להתווכח איתו. ואותו שמש הלך וגדל וגדל.

יום אחד אמר, למה אני קונה מהסוחרים האלה? אני אסע לאמריקה, ואני אקנה סחורה ישר מאמריקה. נסע, ולקח איתו מישהו שיודע לדבר אנגלית טוב, שילם לו שילך יחד איתו לכל המפעלים, וכך בדק מחירים וסגר עסקא של מיליונים, גמרו את החוזה, אמרו לו: אדוני אתה צריך לשלם כך וכך, הנה פה הקבלה שלך, איך אתה משלם? אמר לו, אני אתן לך צ'ק מזומן. הוא הוציא פנקס צ'קים, ואמר לו לבעל המפעל, בבקשה תכתוב. בעל המפעל, עשיר גדול כזה, התפלא, אמר לעצמו, הוא רוצה לראות אותי כמו המזכיר שלו שאני אכתוב לו את הצ'ק? אבל הסכים, אמר, אם הוא קונה ממני במיליונים אני מוכן לתת לו את הכבוד הזה. לקח את הצ'ק כתב את הסכום את התאריך וכו', ואמר לו: אדוני, תחתום, שאל אותו הסוחר, 'איפה הכרית של החותמת?' אמר לו: למה אתה צריך? קח, הנה לך עט יפה ומפואר, תיקח אותו מתנה. אמר לו, 'אני לא חותם בעט, אני חותם באצבע'. בעל המפעל התפלא. מה, עשיר גדול כמוך, חותם באצבע?! אמר לו: אכן, רק בזכות זה שאני לא יודע לכתוב הגעתי למה שהגעתי, 'אם הייתי יודע לכתוב, אז עד היום הייתי נשאר עדיין שמש, בזכות מה נעשיתי עשיר גדול כזה?! בזכות שלא ידעתי לכתוב, וגירשו אותי מתפקיד השמש, ולכן הגעתי לעשירות הזאת. אם הייתי יודע לכתוב הייתי נשאר שמש...

עודני זוכר, איך שהרב משאש, סיים את הסיפור ואמר לנו: תלמדו, העשירות לא תלויה במה שאתה לומד או מתאמץ, יותר או פחות, אלא ברכת ה' היא תעשיר.

מה נותן לאדם להגיע לפשעים הכי גדולים
כשהתחיל בה, היתה ממש חנות קטנטנה כזאת, מטר על שני מטר, אבל כמו שאמרתי, כאשר הקב"ה רוצה לתת ברכה לאדם, אין מעצור אצלו. ומספרים שאת החנות הזאת הוא לא מוכן למכור בשום מחיר, היות וראה, שבאה לו שם ברכה.

יראת אלקים היא זו שנותנת לאדם שליטה וכוח לעמוד כחומה בצורה ולא ללכת אחרי תאוות ליבו ומראה עיניו.

לבית הכנסת? משיב לו השמש, 'סליחה, אבל אני לא יודע לכתוב, אני לא רשמת'. כעס הגבאי ואמר לו: 'אתה מפוטר! כמה סיכמנו? חמש מאות שקל, קח חמש מאות שקל וזהו'.

שוב הכריז הגבאי, תלה מודעה שמחפשים שמש לבית הכנסת. האשה הזאת ראתה שהישועה לא מגיעה מזה שבעלה נהיה שמש. אז חשבה על רעיון אחר, מצאה לו איזה חנות קטנטנה מטר על שני מטר, שכרה את החנות הזאת, והביאה לבעלה סחורה, והוא מכר וקנה, מכר וקנה, וב"ה היתה פרנסה, הקב"ה נתן ליהודי הזה ברכה. וילך הלוך וגדל, מחנות קטנטנה כזאת לחנות יותר גדולה! אבל כאשר הקב"ה רוצה לתת ברכה אין 1. אולי מישהו מכיר את החנות של רפאלי ברחוב רבי עקיבא (בבני ברק). יש לו בן פורת יוסף ברכה גדולה, אבל אני זוכר את החנות שלו לפני שלשים שנה

שבעולם, כמו אותו רוצח? רק דבר אחד, "רק אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני". וכן להיפך, אין וכל האדם להגיע לדרגות הגבוהות ביותר, לעבור את המלאכים, רק דבר אחד: יראת אלקים.

איך אפשר לנגוע בכסף?

כבר סיפרתי לכם פעם, אחד מהתלמידים חכמים הגדולים של ג'רבא, קראו לו רבי סאסי כהן זצ"ל, חיבר ספר 'פרוכת המסך'. עלה לארץ לפני כארבעים חמשים שנה, הוא היה גר בצפת. בצפת ישנו מקום שהוא מיוחס שזוהי 'שיבת שם ועבר'. אומרים שאברהם אבינו למד שם, שם הבן של נח למד ולימד שם. יעקב אבינו נאמר עליו "וישכב במקום ההוא", אבל ארבע עשרה שנה לפני כן, לא שכב, כי למד בבית מדרשם של שם ועבר. מקום היסטורי שקיימת מסורת שהאבות הקדושים למדו שם. אם זה באמת נכון, זה מאד מרגש. פעם אחת כשהייתי בצפת הלכתי לשם אבל כשהגעתי כבר היה סגור. רציתי לזכות ולהכנס למקום היכן שדרכו אבותינו הקדושים. התיירים שבאים לצפת לסמטאות, רוצים לראות את המקום הזה. ולכן באותם ימים רצו שיהיה רב שישב וילמד שם במשך כל היום, ויקבל משכורת. הציעו לרבי סאסי כהן, ושמת. גם לקבל משכורת, גם אתה יושב ולומד תורה לבדך, לא עם תלמידים שיכולים להפריע ואתה מתחכך איתם, אלא יושב ולומד בנחת "כל היום היא שיחתי". מיד נתנו לו את התפקיד, ליד מקום מושבו שמו קופסא גדולה, גובה ארבעים ס"מ רוחב שלשים ס"מ, אמרו לו, הקופה תהיה לידך, כשבאים תיירים ישימו שם כסף. ופעם בשבועיים ישלחו מישהו שיקח את כל הכסף שיש.

יום אחד מי בא לבקר אותו שם? ראש העיר בכבודו ובעצמו. נכנס, ראה את הקופה מלאה עד למעלה, בשטרות ודולרים, ועוד כל מיני מטבעות ושטרות למיניהם. אז הוא עמד משתומם. אמר

לרב: כבוד הרב אולי תוכל לענות לי? הרב השיב לו: כן, כבודו, מה רצית? שאל אותו: תגיד לי איך אתה מסוגל לשבת על יד קופסא כזאת מלאה בהרבה מאוד כסף, ואתה לא מכניס את היד שלך, 'מלא חופניו קטרת סמים דקה', לקחת ולהכניס לתוך הכיס שלך? הרי אף אחד לא רואה אותך, אם יבוא מישהו לבקר הוא לא יראה, זה נשאר מלא, אם תיקח חופן אחד אף אחד לא ירגיש, תגיד לי איך אתה מסוגל להתגבר? אמר לו רבי סאסי כהן: כבוד ראש העיר, אתה שואל, איך אני מסוגל?! זה לא שלי, אסור לי לגעת! אני מקבל משכורת מהעירייה! וראש העיר מתפלל ואומר לו: אבל איך אתה יכול לא לקחת? והרב עונה לו: איך אני יכול לקחת?! ככה רבע-שעה מדברים, כמו שני חרשים, שאף אחד לא מבין את השני. בסוף אומר לו ראש העיר: 'טוב, כבוד הרב, לא הבנתי אותך, ואני רואה שגם אתה לא הבנת אותי, כל אחד ילך בדרכו. שלום כבוד הרב'.

נשאל כאן את השאלה הידועה מהגמרא 'מאי בינייהו? ונענה: "איכא בינייהו, יראת אלקים". אותו תלמיד חכם שהוא גדל על התורה ועל יראת ה', הוא לא מבין איך יש מחשבה כזאת שאפשר לקחת. אבל השני, שהוא גדל ב'אין יראת אלקים', אז כמובן הוא יודע ולמד שצריך להיות מנומס, תחייך, תדבר במלים יפות, תכבד, אבל כשאף אחד לא רואה, הוא יכול לומר לעצמו, מה הבעיה לקחת, וכי אם אני אקח חופן אחד כזה העירייה תתמוטט?! העירייה לא תתמוטט. וכך מורה היתר לעצמו, והכל בגלל נקודה אחת: יראת אלקים.

קשור בשלשלת ברזל

אני מקווה שקראתם בשבת-חול-המועד סוכות את מגילת קהלת. במה מסיים שלמה המלך את מגילת קהלת: "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם". (קהלת יב, ג). מהו האדם, במה הוא נקרא "אדם"? בדבר

שבת רח"ל, לא קורה לו משהו. נכון שאומרים שבשבת יש הרבה יותר תאונות מביום רגיל, אך עדיין יכולים לתת הסברים אחרים לכך. אבל לא כל מי שנסע בשבת ח"ו קרה לו משהו. ה' יחזיר את כולנו בתשובה. זה מה שאומר הפסוק: "שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותך, והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך", אבל אל תחשוב, עשיתי מה שאני רוצה לעשות ולא קרה לי כלום. "ודע!" זקף גדול, סימן קריאה, עצור! - דע לך שאתה קשור, קשור בשלשלת ברזל, אתה לא תוכל לברוח מהידים של הקב"ה, "כי על כל אלה יביאך אלקים במשפט על כל נעלם". תדע את זה. זו אמת!

באותו היום שספרו לי איך משערה הגיעו לתפוס את הרוצח, אני רעדתי, אמרתי כמה גדולה חכמתו של הקב"ה שהטביע סודות גדולים כאלה. הקב"ה מידי פעם זורק לנו 'פרורים', עוד חכמה ועוד חכמה. בודאי, יש המון חכמות נסתרות לאין סוף בבריאה הזאת שברא הקב"ה. וכי אדם יכול להכחיש את הקב"ה? הכל גלוי והכל צפוי והכל ידוע לפניו יתברך.

"סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא" - תפחד מה', מה שהקב"ה לא רוצה שנעשה לא נעשה. "אל תהיו כסוס כפרד אין הבין", הסוס והפרד לא מבינים, אבל לנו הקב"ה נתן שכל. "את האלקים ירא" - שלא לעבור על מצוות לא תעשה, "ואת מצוותיו שמור" - לקיים מצוות עשה, "כי זה כל האדם" - "ומותר האדם מן הבהמה אין, כי הכל הבל, לבד הנשמה הטהורה שהיא עתידה ליתן דין וחשבון לפני כסא כבודך". אז אם כן, כדאי לך להיות חכם, תיזהר אל תיכשל בדבר שאסור לעשות, אל תתעצל בדבר שאתה חייב לקיים ולעשות, כי זה כל האדם, חוץ מהיראה הזו, האדם והבהמה שוים הם, מה שיש לאדם יש גם לבהמה. איך אומר הפסוק בירמיה (ט, כב-כג), "אל תהלל חכם בחכמתו, ואל יתהלל הגבור בגבורתו,

אחד, יראת אלקים, 'את האלקים ירא'. הבהמה אין לה לא שכל, ולא דעת, אין לה יראת אלקים, אין לה כלום. אבל האדם יכול להגיע ליראת אלקים, יראת אלקים היא זו שנותנת לאדם שליטה וכוח לעמוד כחומה בצורה ולא ללכת אחרי תאוות ליבו ומראה עיניו.

איך אומר שלמה המלך בקהלת: "שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך, והלך בדרכי לבך ובמראי עיניך, ודע כי על כל אלה יביאך האלקים במשפט" (שם יא, ט).

אבא זצ"ל היה אומר לנו, מלת "ודע" הטעם שלה זקף גדול, הוא אומר, משל למה הדבר דומה, מישהו תפס איזה צפור והצפור הזאת רוצה לברוח, אבל האדם הזה גיבור יש לו ידים חזקות כמו צבת, הוא תופס חזק את הצפור. אח"כ החליט לשחק בצפור הזאת. לקח חבילה של חוט, קשר ברגלים שלה את החוט, בקשר חזק עם שני קשרים, שלא יכול להפתח. ונתן לה לעוף. הצפור שמחה שהשתחררה מהידים ה'שחורות' שלו, והוא משחרר את החבל ומשחרר עוד ועוד, והציפור עולה למעלה ועוד יותר למעלה, כמה שיותר להתרחק מהאדם הזה, וכך עוד למעלה ועוד למעלה. ואז כשנשאר בחבילה הזאת עוד שנים שלשה מטר. מה עשה? התחיל לכרוך את החוט על היד שלו. והציפור לא מבינה מה זה, וכי באדמה יש אבן מושכת?... מי מושך אותי מלמעלה משמי השמים?! עד שבסוף הגיעה אליו ותפס אותה שוב. אם הצפור הזו היתה יודעת לדבר היתה שואלת אותו: אדוני, איך תפסת אותי בחזרה? והוא יענה לה: 'בחבל הזה'.

אבא זצ"ל היה אומר לנו כך. שלמה המלך בא ואומר כאן, שהקב"ה הוא לא כמו שמקובל אצל בני האדם. שוטר כשרואה מישהו שעבר על החוק, מייד הוא תופס אותו. אבל אצל הקב"ה זה לא כך, הקב"ה אומר, אתה רוצה ללכת בדרך לא נכונה, טוב אני לא מעניש אותך מייד. אדם מחלל

איך פסקת כך, אבא תענה להם... תכתוב ותסביר להם שיבינו. השיב לו הרב: בתשובה שכתבתי עניתי על כל זה, ומי שירצה באמת להבין, כבר יראה שעניתי על כל זה. אבל מי שרוצה להתעלם וכל מטרתו להתקיף אותי בקושיות גם כאשר עכשיו אני אכתוב עוד פסק נוסף, לא יתייחסו לדברים וימשיכו בקושיות שלהם. לא, אני לא אענה להם, אני כבר עניתי על כל הקושיות האלה בתשובה הראשונה. זוהי מידתו של הקב"ה. אמר לו הקב"ה למשה: 'כתוב, הרוצה לטעות יטעה'.

ומה באמת התשובה, מה זה "נעשה" אדם? רש"י כותב במקום, הקב"ה בא ללמד לנו מוסר, ענווה, אדם לא יחשוב לעצמו אני גאון, אני חכם. אלא רצה הקב"ה ללמד מוסר השכל שגם גדול נמלך בקטנים ממנו. הרבה שגיאות נעשו

**אבא ענה ואמר לו:
'אני לא מתערב
בעסקים שלך, גם
אתה אל תתערב
בעסקים שלי!'**

אל יתהלל עשיר בעושרו. כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי". מי שהוא יודע והוא מכיר את הקב"ה, אני לא אעשה דבר נגד הקב"ה, ואני לא אבטל מצוה שהקב"ה ציוני לעשות אותה. מי שידוע את זה, באמת יש לו במה להתהלל. מפני שבוזה עמלת ויגעת, ועשית את המטרה שלך. אבל, להתהלל בעושר? הקב"ה עוד לפני שנולדת, קבע מי יהיה עשיר. יש לך הרבה חכמה, הקב"ה קבע ונתן לך חכמה, זה לא אתה. אבל רק מי ששומר ומקיים מצוות ה', זה יכול לשמוח, כי זה רכוש נצח שלו. "בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי", להיות ירא שמים.

מי שמחפש תשובה באמת, יקבל

בפרשת בראשית (א, כו), קראנו: "ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". השאלה ידועה, ה' אחד ושמו אחד, מה זו הלשון "נעשה"? היה צריך לומר: "אעשה". וגם משה רבנו כאשר הקב"ה הכתיב לו את התורה, שהרי כל חמשת חומשי תורה אלו מלים של הקב"ה, הקב"ה מכתיב מלה במלה ומשה רבנו כותב. וכאשר הקב"ה אמר לו לכתוב "נעשה אדם", אמר משה רבנו: רבוננו של עולם! אתה נותן יד לאפיקורסים לטעות, אתה גורם ח"ו לאפיקורסים שיגידו שיש שתי רשויות. השיב לו הקב"ה למשה: 'כתוב! הרוצה לטעות יטעה'. אמר לו: הנה הפסוק שאחריו כתוב לשון יחיד: "ויברא אלקים את האדם בצלמו". הקב"ה לבדו ברא, אז מי שחכם מבין שמה שכתוב "נעשה", צריך לחפש ולהבין למה כתוב בלשון כזו, [וכמבואר להלן], ומי שרוצה באמת להתלות ולהגיד שמהפסוק הזה משמע ח"ו שיש שנים, שיטעה, אני לא אחראי.

פעם היה איזה פסק של מרן הרב עובדיה שליט"א, באו כתבו עליו מודעות של בזיון וקצף. ורבי דוד יוסף מספר: באתי ואמרתי לאבא, הם כותבים עליך, איך פסקת ככה, מקשים קושיות

את האדם, קרא ואמר לחיות ולבהמות, אני מבקש
מכם שכל אחד יתרום מהמידות ומהתכונות שלו
לאדם, "נעשה אדם", שכל אחד יתרום מהתכונות
שלו, ומכולם יחד יהיה בנוי האדם. כמו שאנחנו
קוראים כל יום, "יהודה בן תימא אומר, הוי עז
כנמר" - האדם יש לו את מדת העזות, כיון שהנמר
תרם לאדם את העזות. ולמה הקב"ה נתן לנו
שיהיה לנו עזות, הרי עזות זו חוצפא, וחוצפא
זה דבר גרוע. אבל אכן לעיתים האדם צריך
להשתמש בחוצפא 'לעשות רצון אביך שבשמים'.

אמרנו כמה פעמים, מובא בזוהר, אדם שיוצא
מהבית לבית-הכנסת מעוטר בטלית ותפילין
מלאכי השרת מלווים אותו ומכריזים ואומרים:
תנו כבוד לדיוקנו של מלך. אם היום אדם יוצא ויש
לו שוטרים מלפניו ומאחוריו, מצדיעים לו ועושים
לו כבוד, האדם הזה שמח. בסך הכל אחרי כמה
זמן השוטרים האלה הולכים, אולי ישאר לך תמונה
איך שוטרים מלווים אותך ועושים לך כבוד רב ולא
יתר מזה, אבל מלאכי השרת זה דבר נצחי.

כשאבא היה בפאריז לפני למעלה מארבעים
שנה, הקפיד ושמר על המנהג הזה ולא ביטל
אותו גם שם. גם אני היום בפאריז יוצא מהבית
בטלית ותפילין. אבל זה לא חידוש גדול, לוקחים
אותי ברכב ומחזירים אותי ברכב. אבל אבא זצ"ל
- לפני 40 שנה - היה הולך ברגל לבית הכנסת.
פעם אחת פגש אותו מישהו, אמר לו: 'כבוד הרב,
מה זה, אתה חושב כאן זה ישראל?' אבא ענה לו
ואמר: 'אני לא מתערב בעסקים שלך, גם אתה אל
תתערב בעסקים שלי!' בעסקים שלך אתה יודע
כל דבר כמה הוא טוב לך, ולכן אתה עושה אותו
בכל מחיר, אז גם אני יודע מה אני עושה, אני לא
מוכן לוותר על המצוה הזאת. על זה נאמר, "הוי
עז כנמר".

כמו שאמרנו, מבאר הזוהר שכל חיה נתנה
תכונה לאדם, עז כנמר, קל כנשר, גבור כארי.
וכן על זה הדרך, כל חיה וחיה תרמה ונתנה לאדם

**אנחנו יודעים שיש
הבדל בשרטוטים
של האצבע,
מיליארדי בני אדם
יש בעולם ואין בן
אדם אחד דומה
לשני בשרטוטים של
האצבע. אני אגיד
לכם את האמת אני
לא מבין את זה. כמה
אפשרויות וציוורים
יכולים להיות,**

בגלל חוסר התייחסות, חוסר התייעצות, אותו
אדם שיש באפשרותו להחליט, החליט לבד בלי
להתייעץ, וטעה. הקב"ה לימד אותנו "נעשה
אדם" - לשתף אחרים.

לעשות רצון אביך שבשמים

אבל בזוהר הקדוש כתוב סיבה אחרת. הזוהר
מסביר את הלשון "נעשה" אדם. כשברא הקב"ה

חלק מהתכונות שלה. הנחש גם הוא נתן משהו. הגמרא בברכות (דף י"ז ע"א) אומרת: "מרגלא בפומיה דאביי, לעולם יהא אדם ערום ביראה". אומר רש"י: "להערים בכל מיני ערמה ליראת בוראו". נכון שיש קשיים, זה לא סוד שיש קשיים והפרעות, עבודת ה' זה לא קל, אבל אדם צריך לדעת איך להתחכם ולעשות.

לצערי, אני לא מתבייש להגיד לכם, הרבה פעמים כשאני ישן מאוחר בלילה, יצר הרע בא ואומר לי, אל תעשה 'תקון חצות', אתה עייף. אבל מה אני עושה כדי להתגבר עליו, תכף ומיד מתיישב על הרצפה, בלי מחשבות. ואז, כבר התיישבתי על הרצפה, מה, עכשיו אני אקום..? נכון, שמן הראוי צריך לומר לפני כן "וידוי" לפני, אבל אם הייתי מחכה להגיע ל"אנא", כדי לומר וידוי לפני תיקון חצות, אבל אז היצר הרע היה דוחה אותי. לכן אני קודם יושב על הרצפה. אחרי שכבר התיישבתי, אני כבר הכרחתי את עצמי לעשות תיקון חצות, [לקום מהרצפה כדי לומר וידוי ולשבת שוב, זה לא כל כך קל]. אני קורא 'על נהרות בבל' וכל הסדר, ואומר את הוידוי אחרי כן, בקריאת שמע שעל המטה.

בתחבולות תעשה לך מלחמה

האדם צריך להיות ערום ביראה, חכם וערמומי בשביל לירא את ה'. בחור בישיבה מרגיש שבערב אחרי שגומרים את הסדר, היצר הרע בא וסוחב אותו לפטפט ולדבר, ולישון מאוחר ולקום מאוחר. מה צריך לעשות, עצה טובה: לפני שהוא יוצא מבית המדרש הוא כבר יאמר קריאת שמע שעל המטה, אחרי ק"ש שעל המטה אסור לדבר, כיון שבירך 'המפיל', זה סעיף בשלחן ערוך (א"ח סי' רל"ט ס"א בהגה). ואז הוא 'ערום ביראה', התחכם על יצרו, וממילא הוא ילך לישון מיד, ואז יקום מוקדם לתפילה, והראש שלו רענן ויוכל להמשיך וללמוד טוב. 'ערום ביראה' - אלו

הדוגמאות. האדם שהוא רוצה להגיע ליעד, צריך לעשות חכמה איך להגיע. מאיפה למדנו את זה? מהתכונה של הנחש, "והנחש היה ערום מכל חית השדה". הנחש בערמומיות שלו הפיל את אדם וחוה לעבור על רצון ה'. אנחנו צריכים להשתמש בחכמה ובערמומיות הזו לדעת ולהתחזק ביראת ה'.

נמשיך את המאמר של אביי בגמרא: "מענה רך, משיב חימה", התלמיד חכם צריך להיות עם "מענה רך" - ידע לענות יפה, וכך יוכל להשיב חימה, יוכל להרגיע אנשים שרבים ביניהם. "ומרבה שלום עם אחיו ועם קרוביו ועם כל אדם, ואפילו עם נכרי בשוק, כדי שיהא אהוב למעלה ונחמד למטה, ויהא מקובל על הבריות".

צריך להבין מה הקשר 'ערום ביראה' עם שאר הדברים? אבל התשובה היא, לכאורה אם אתה אומר לי שאדם צריך להיות ערמומי, אם הוא ערמומי אז הוא יכול חלילה להערים ולרמות אנשים. לכן מסבירה הגמ', 'ערום ביראה' - רק כדי להתגבר על היצר הרע, אבל עם כולם, יהיה 'מענה רך, משיב חמה, מרבה שלום'.

הרב גלינסקי שליט"א, סיפר פעם אחת על עצמו, סיפור יפה בגדר הזה של ערום ביראה. הוא כיום בפי"ב בן למעלה משמונים, הקב"ה הציל אותו מהשואה. והוא מדבר ומעורר חזק ונותן הרבה מוסר מהלב. וכך הוא מספר: פעם נסעתי לנגב, וראיתי שנהיה מאוחר למנחה, נכנסתי ליבנה והלכתי לבית הכנסת להתפלל מנחה. גמרת את התפילה, ניגש אלי יהודי אחד, נישק לי את היד כמנהג הספרדים. (אצל האשכנזים לא נהוג לנשק את היד של הרב), ואומר לי: כבוד הרב, יש לי איזו בעיה אולי אתה יכול לפתור לי את הבעיה. אמרתי לו: כן בני, מה אתה שואל? אמר לי: אני שומע כל הזמן את הרבנים מדברים הרבה על קביעות עיתים לתורה, וכמה זה חשוב, ואני רוצה גם כן לקבוע עיתים לתורה בלילה, אחרי העבודה,

מרשה לך ללכת לעבוד תמורת אלף שקל אז לך תלמד תורה תקבע עיתים לתורה, מה שהקב"ה עומד לשלם זה הרבה מאוד מאוד מהאלף שקל האלה. אבל אם אשתך תגיד לך כסף זה טוב, אבל אני לא יכולה, אני מתמוטטת, כל היום אני עם הילדים, גם בלילה לא תעזור לי?! אז במקרה כזה, תישאר בבית לעזור לאשתך. ואת הסכמת שאלך לעבוד, אבל תראי, אני לא עומד לקבל עכשיו אלף שקל, אחרי מאה ועשרים אני אקבל מיליוני שקלים.

אשתו שמעה את זה והתרגשה מאוד, לא כעסה שלא סיפר לה, אלא אדרבא עודדה אותו ואמרה לו: בעלי, כל הכבוד לך, לך ותלמד תורה, ותמשיך ללמוד תורה, אני שותפה איתך בלימוד התורה הזה. "לעולם יהא אדם ערום ביראה". היה יכול לומר, שיעור תורה?! אי אפשר, שלום בית, אני חייב לעזור לאשתי וכו'. אבל הנה דוגמא של 'ערום ביראה', בשביל אלף שקל, הוא קיבל רשות מאשתו, היא הסכימה למרות שהיה לה קשה לבד. וכעת, היא עשתה חשבון לעצמה בשביל אלף שקל הסכמתי, בשביל שבעלי יקבע עיתים לתורה על אחת כמה וכמה. "ותן לחכם ויחכם עוד", אדם צריך לחשוב בחכמה איך לעשות ולקיים את מצוות ה'. נכון, יש קשיים, "והאלקים נסה את אברהם", יש נסיונות בחיים, אבל האדם צריך להתמודד עם הנסיונות, אדם לא יכול לזרוק את עצמו כך, אלא הוא חייב להתמודד עם הנסיונות.

כתוב בגמרא בברכות (דף כ"ח ע"ב), בשעת פטירתו של רבן יוחנן בן זכאי, אמרו לו תלמידיו: רבנו, ברכנו, ברכה אחרונה שעומדים לקבל בחיים של הרב שלהם, ומה אמר להם: "יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם" - שתהיו מפחדים מהקב"ה, כמו שאתם מפחדים מבן אדם. התלמידים לא הבינו, רבנו, זו ברכה? לפחד מהקב"ה כמו מבן אדם?! הרי על בן אדם אפשר

אבל מצד שני יש לי משפחה שבעה ילדים כולם קטנים, ביום אשתי מתמודדת איתם לבד, ובלילה אני מגיע הביתה כדי לעזור לאשתי לקלח את הילדים להלביש אותם ולהאכיל אותם, ובאותו זמן בדיוק יש שיעור, מה אני יכול לעשות, האם אני פטור מקביעות עיתים בתורה כדי לעזור לאשתי, או שאני חייב ללכת לקבוע עיתים לתורה במקום לעזור לאשתי?

שאלה קשה. הרב גלינסקי אומר, אמרתי לו, תעשה כך: תלך ותגיד לאשתך מצאתי עבודה כל ערב שעה-וחצי לא רחוק מכאן, ומשלמים לי אלף שקל. ותחליטי את, אם את צריכה אותי ונוותר על האלף שקל, או שאת מעדיפה להסתדר לבד בערב, ואני אוכל להביא הביתה עוד אלף שקל, בבקשה את תחליטי, כי זה באמת על חשבונך.

אשתו שמעה, אמרה לו, באמת אנחנו חיים בדוחק גדול, המשכורת שלך שאתה מקבל בעבודה של כל היום, בקושי מספיקה. לך תעבוד גם בלילה, עוד אלף שקל זה טוב. היתה אשת חיל, סידרה את הילדים והשכיבה אותם לישון לבדה, והוא הלך כל ערב למד שיעור תורה, היא מחכה לו שיבוא, אוכלים ארוחת ערב ביחד, מדברים על דא ועל הא. והנה יום לפני סוף החודש, הוציאה מהכיס שלה דף: אני צריכה שמלה, ארבע מאות שקל. הילד הזה הולך עם נעליים קרועות, מאתיים שקל. הילדה, התיק של הבית ספר שלה דהוי ובלוי. גמרה את החשבון, סה"כ: אלף שקל. אמרה, 'בעלי היקר, האלף שקל הראשון שאתה מקבל זה יהיה בשביל ההוצאה הזאת, אל תעשה לי בהם קניות אחרות'. והוא שומע את כל זה, זלגו עיניו דמעות. מה יש לך? אמר לה, אני אגיד לך את האמת, הלכתי לרב ושאלתי אותו, מצד אחד חובתי כבעל לעזור לך, ומצד שני חובתי לבוראי לשבת וללמוד תורה, קביעות עיתים לתורה, או זה או זה, אי אפשר שניהם, שאלתי אותו מה לעשות? אמר לי: תשאל את אשתך, אם היא

ע"י שאדם מפחד מהקב"ה כמו שהוא מפחד מבן אדם, אז הוא יצליח לקיים ולשמור את כל התורה והמצוות, ואז הוא יוכל להגיע להיות "אדם"! "כי זה כל האדם", בשבילו נברא העולם. זוהי הברכה האמיתית!

להערים, אבל על הקב"ה אי אפשר! אמר להם, הלואי שתגיעו לדרגה כזו. "יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם". זו הברכה! אם היה מברך אותם, שיהיה לכם טונות של זהב, ויהיה לכם אלפי דונמים של אדמה, מגיע היום עוזב את העולם הזה, עושה 'תשליך'... הכל אבד? אבל

2. בשבוע שעבר התקשרו אלי ממשפחה מסוימת, האב נפטר לפני חודשיים והשאיר ילדים, ויש מלחמה ביניהם על הרכוש. בא אחד מהילדים ואמר להם: טוב, האמא הזאת שנשארה אלמנה, היא לא סתם אשתו של אבא, האשה הזו היא אמא שלכם, וכי אתם לא צריכים להשאיר לה פרנסה?! כאשר היא תלך לעולם הבא, אז תתווכחו. אך הם אמרו, לא, לא אכפת לנו, כל אחד רוצה 'כולה שלי'. אמרה לי האשה שדיברה איתי בטלפון: כנראה שאדם שלא משאיר רכוש כאן עולם הזה, זה יותר טוב ממי שמשאיר רכוש. בגלל שהוא השאיר רכוש, רח"ל יש מלחמות בין האחים, אם הוא לא היה משאיר

רכוש, היו כולם יותר רגועים...

ברכת סימן טוב נשגור

לכבוד ידידנו הנעלה, מזכה הרבים

כטל וכרביבים.

הרה"ג רבי יצחק בכר שליט"א

ר"מ שעור ב' ישיבה קטנה

על הולדת הבן נ"י

יה"ר שיזכה לגדלו עם שאר אחיו ואחיותיו לתורה ולחופה ולמצוות ולמעשים טובים מתוך בריאות ונחת לאורך ימים ושנים. אכ"ר.

המערכת

ברכת סימן טוב נשגור

לכבוד ידידנו הנעלה, מזכה הרבים

כטל וכרביבים.

הרה"ג רבי ששון טרבלסי שליט"א

יו"ר מועצה דתית כפר סבא

על הולדת הבן נ"י

יה"ר שיזכה לגדלו עם שאר אחיו ואחיותיו לתורה ולחופה ולמצוות ולמעשים טובים מתוך בריאות ונחת לאורך ימים ושנים. אכ"ר.

המערכת

חשיפה

ושבו
כתבים
לגבור ולם

אוצר כתבים ומכתבים נדירים מעצם כתב יד קדשו של אבי הישיבה מורנו הגאון רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל, התגלו בהפתעה גמורה במרתפי הספריה הלאומית בירושלים, ועתידים לצאת בכרך חדש | האחים רבי רזיאל ואדיר הכהנים, שהצליחו לשים ידם על הכתבים, מספרים על הדרך הארוכה המלווה בסייעתא דשמיא, שהביאה אותם למציאת האוצר, ומאפשרים הצצה בלעדית לחלק מהמכתבים. מהם ניתן להיווכח על קשריו של רבי חויתה עם גדולי הדור, השתדלותו בעד תלמידיו, 'קויטלאך' שהושארו על שולחנו, קשריו עם ארגון הפעילים, וגם: מי חשב ראשון על רעיון הקמת הישיבה, ואצל מי מרן מייסד הישיבה רצה שבנו מרן ראש הישיבה ילמד | הכל תלוי במזל, אפילו ספר תורה שבהיכל |

הרב עובדיה חן

מאן דהוא לבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים. זכות הראשונים בגילוי הכתבים שמורה להרה"ג רבי רפאל הכהן שליט"א (מבוגרי הישיבה, כעת ר"מ בישיבת יצחק ירנן), אשר עוד בהיותו בחור בישיבה (בשנת תשנ"ח), גילה את שמו של רבנו מתנוסס בין רשימות המחברים בקטלוג כתבי היד של בית הספרים. ואכן אחר החיפוש בין כתבי היד חשף בהשתאות פנקס שלם שלא נדפס מעולם ובו עשרות תשובות של רבי חויתה. משם הדרך להוצאתו לאור היתה קצרה על ידי "הועד למען הרב" (נדפסו בסוף ספר זכרי כהונה מהדורא בתרא, בנוסף לעוד מערכות בהלכה ששובצו בתוך המערכות בספר זכרי כהונה, ועוד תשובות באה"ע וח"מ ששובצו במקומם בשמחת כהן החדש).

משום-מה, היה ידוע שכל מה שנמצא בספריה הלאומית, הם כתבי היד שכבר נדפסו בספריו הרבים של רבי חויתה. אלא שליתר בטחון

כ ארבעים שנה נחו להם בסבלנות אוצרות יקרי ערך מכתבי ידו של גאון עוזנו מרן אבי הישיבה רבי רחמים חי חויתה הכהן זצוק"ל, במעמקי מרתפי הספריה הלאומית בעיה"ק ירושלים, וציפו ליד גואלת שתעלה אותם מתהום הנשיה ותוציא אותם לאור עולם. תשאלו מיד, הכיצד זה שאף לא אחד שם לבו עליהם וגאל אותם מבדידותם ארוכת השנים? ובכן, על זה נאמר "לכל זמן ועת". מסתבר שכתביו של מרן רבי חויתה זצ"ל, פשוט נעלמו עם יציאת ספריו מהדפוס. בידי אנשי ה"ועד למען הרב", הפועלים להוצאת כתביו, לא נותר כלום מכתבי היד המקוריים, ואף לא מן ההעתק. היעלמות כתבי היד היתה במשך שנים רבות כחידה סתומה לחברי הועד, אשר חלקם שיערו שהכתבים נגנזו בחוסר תשומת לב, וחלקם שיערו שאבדו. רק לאחרונה נתגלה שרוב הכתבים נמכרו ע"י

התבקשו האחים הרבנים הגאונים **רבי אדיר ורבי רזיאל הכהנים** שליט"א מאת זקנם חתנא דבי נשיאה החכם השלם **רבי ששון הכהן הי"ו**, העומד למעלה מיובל שנים בראש הועד להוצאת כתבי רבי חויתה [ראה מסגרת], לעבור שוב על כל כתבי הקודש הנמצאים שם, הן בארכיון הכולל את הכתבים כמות שהם, והן במיקרופילים הכוללים צילומים של מחברותיו המקוריות שחלקן נמצאות במקומות אחרים בעולם, ולוודא שאכן כל הכתבים נדפסו, ואין כתבים חדשים זולתם.

גישושים במרתפי הספרייה

ואכן בבין הזמנים פסח השתא, עלו האחים הכהנים ירושלימה, וירדו למרתפי הספרייה, שם לפי הדיווח אמורים להיות גנוזים סרטי-צילום ממוזערים (מיקרופילים בלע"ז) ממחברות קדשו של רבנו.

מכאן ואילך, טוב נעשה אם ניתן את רשות הדיבור לאחים המבורכים אשר גוללו בפנינו את מסכת השתלשלות העניינים שהביאה אותם להשיג הגדול - חשיפת הכתבים החדשים. טעם מיוחד יש לנאמר מפיהם, וניחוח ערב של השגחה פרטית עולה מדבריהם:

"פנינו בקלילות אל עמדת הספרן", מספרים האחים "ובקשנו ממנו בטבעיות לראות את כתביו של ר' חויתה (מה פשוט מכך...), אך מהר מאד התברר לנו שעולמם של כתבי היד העתיקים מורכב הרבה יותר ממה ששיערנו... את המיקרופילים של כתבי היד אי אפשר להשיג ע"פ שם המוחרב, אלא רק על פי מספרם, וזאת אחר הגשת בקשה כתובה עם מספר המיקרופילים בהם אנו חפצים. ומאין לנו לדעת את מספר המיקרופילים בהם אנו חפצים? הספרן האדיב הסביר לנו שעלינו לחפש דרך הקטלוג הממוחשב לפי שמות המחברים את מספר המיקרופילים. החיפושים אחר מספרי המיקרופילים ארכו זמן לא מבוטל, אך אחרי

שעברנו משוכה זו ניגשנו שנית אל עמדת הספרן (כמדומה שהספיק כבר להתחלף), מילאנו את טפסי הבקשה במספרים שביקשנו, וקיבלנו לידנו ערימה של סרטי צילום ממוזערים, משם עברנו לעמדות ההקרנה והחילונו בחיפושים.

"אך עדיין הדרך היתה ארוכה ומסורבלת, וזאת על שום מה? כל סרט צילום מכיל מספר רב של כתבי יד שונים, לעתים חמש עשרה ועשרים, כאשר מתוכם אנו צריכים רק כתב יד אחד. כדי להגיע אל הכת"י שאנו חפצים בו, יש לגלול את סרט הצילום על גבי מוטות הגלילה של המקרן, תוך כדי התבוננות על המסך, ולגלול ולגלול ולגלול... (לשם השוואה הזכרו נא בגלילת המגילה לפני ברכת "הרב את ריבנו", והכפילו בכמה פעמים), עד הגיענו אל הכת"י המבוקש. כך בילינו שם כמה שעות טובות, עד ערבו של אותו יום".

נסיון אחרון

"לא קל היה למצוא את כל הכתבים, לעתים התברר לנו למפרע שמיקרופילים שלמים הרשומים על שם רבנו, אינם אלא לרבנים אחרים כגון רבי יוסף בוכריץ ורבי מרדכי סגרון. ולעתים להיפך - בתוך מיקרופילים על שמות אחרים השתרבבו כמה דפים מכתבי רבנו. גם אחר שזיהינו על המסך את כתב ידו המוכר של רבנו, היה עלינו לעבור עליו דף דף ולבדוק מה נדפס ומה עדיין לא. בקיצור, מלאכה לא קלה כלל. אולם למרות הַיָּגַע הרב והמאמץ בקריאת הכת"י מעל גבי המסך המיושן של המקרן, ניתן היה לומר שכמעט העלינו חרס בידנו. עם פנותינו חזרה לעבר מדרגות היציאה, כעשרים דקות לפני זמן נעילת שערי הספרייה, גילינו, שבעצם לא גילינו שום חדש, מכל עשרות (ואולי מאות) התשובות שעברנו עליהן ביגיעה ובמאמץ לא מצאנו רק שתים שלש תשובות שעדיין לא נדפסו. בקיצור - יגענו וכמעט לא מצאנו.

ועוד צרור עצום של מכתבים בכל התחומים, מכתבי עידוד, עצה ותושיה, התכתבויות עם גדולי עולם מכל קצוות תבל בידידות מופלגת, הסכמות והמלצות.

עבודות החיפוש, הבדיקה והבירור התארכו זמן רב מאד, הרבה מעבר למשוער. בארכיון, בשונה ממחלקת כתבי היד, ניתן לקבל את עצם כתב יד קדשם של הרבנים (ניתן אף לצלם חלקם עד חצי מכמות הארכיון, אך לא במכונת צילום מחשש לבילוי הכתבים, רק במצלמה דיגיטלית). לא קלה היתה המלאכה, כלל ועיקר. ארכיונו של רבנו היה פרוש על פני למעלה משלש מאות וחמשים תיקיות, כאשר כל תיקיה עשויה להכיל לעתים דף בודד ולעתים עשרות או מאות דפים. מה גם, ששרר בלבול עצום בין הדפים, מאחר ולא תמיד הצליחו האחראים לפענח את חתימות הכותבים. וכך התרחש התהליך: בכל פעם הספרן מגיש תיקיה אחת, וזאת לאחר ששוקל אותה במשקל הבודק גם מיליגרמים, כדי שלא ילקח בטעות אפילו דף אחד (לשם השואה, בחנות לממכר תכשיטי זהב, עומד המשקל על דיוק של עשירית הגרם, כאן המשקל מגלה סטיות של אלפית הגרם, שלש ספרות אחרי הנקודה!). וכך לעתים לעבור על התיקיה דרוש רק דקות אחדות, אך להמתין מול הדלפק עד שיחזור הספרן (כנראה אינו בעל מלאכה אחת), ועד שיגיע התור, ועד שיכנס הספרן שנית אל חדר הארכיונים הנעול להביא משם את התיקיה הבאה, ועד שישקול וירשום במחשב את המשקל ואת שם הלוקח ומספר תעודת הזהות שלו, כל זה עשוי לארוך כמחצית השעה.

"באחת הפעמים הראשונות שהייתי שם" מספר רבי אדיר אחד האחים "עברתי בקושי על 8 (!) תיקיות במשך יום תמים. בקצב כזה, הבנתי שאין סיכוי שנספיק לעבור על כל הארכיון במשך ימים ספורים, אלא דרושים לכך לפחות ימים שיש בהם ירחים, דבר שאין באפשרותנו. והימים שנותרו

"מתוך נסיון אחרון של חוסר ברירה, ובעוד שפתינו לוחשות תפלה, התיישבנו בגוים שפופים מול עמדת המחשב הסמוכה לשער היציאה, פתחנו שוב את הקטלוג הממוחשב, ובתחושה של 'אין עוד מה להפסיד', ניסינו כוחנו שנית בכל צורות החיפושים האפשריים, לפי שם, לפי מקום, לפי שנה, וכו' וכו'.

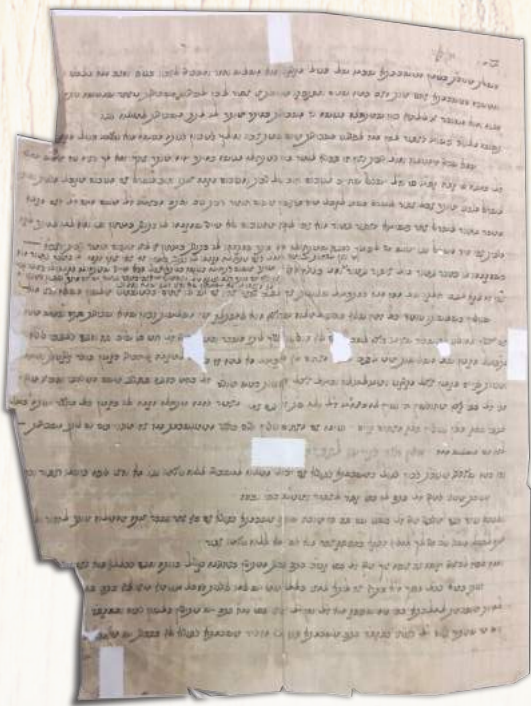
"אלא שכאן נכונה לנו הפתעה רבתי - בין שלל התוצאות המוכרות התנוסס שם חדש "ארכיון הרב רחמים חי חויתה הכהן". את זה לא ראינו הבוקר. לפי הרשום שם, הארכיון מכיל מעל שלוש מאות וחמשים תיקיות, כאשר כל תיקיה עשויה להכיל מספר רב של תעודות ומסמכים. פנינו אל הספרן התורן (שכבר התכונן לנעילת המקום), והוא הסביר לנו, שמלבד מחלקת כתבי היד הכוללת בעיקר חיבורים מסודרים, ישנה גם מחלקת שימור ארכיונים, הכוללת בדרך כלל מסמכים ומכתבים של אישים חשובים. וכך לצד ארכיוניהם של אישים כמו הרצל וז'בוטינסקי, נח לו (להבדיל בין קדש לחול וכו') גם ארכיונו של מרן רבי רחמים חי חויתה זצ"ל. ביררנו על זמני הביקור באגף הארכיונים, וכך עם סגירת שערי הספרייה הלאומית יצאנו משם במטרה לשוב שנית, לצורך בדיקת הארכיון.

"הגיע היום ועלינו שנית ירושלימה, שמנו שנית את פנינו אל מרתפי הספרייה, ושם, אחר מילוי הטפסים הדרושים קיבלנו לידינו תיקיה אחר תיקיה מארכיונו המופלא והמסועף של מרן רבנו רחמים חי חויתה זצ"ל".

ההפתעה

להפתעה שהתגלתה לעיניהם, לא ציפו השניים כלל וכלל. בפניהם נחשף אוצר ענק הכולל אלפי דפים פרודים ומפוזרים בכל התחומים, כיאה למי שכונה בפי הבאים אחריו "איש האשכולות". מדובר באוצר בלום הכולל רבות ממחברותיו בהן כתב תשובות וחיידושים בכל מקצועות התורה,

מקורב בקובץ ויען שמואל חלק ט"ז (סימן ו'). כן גללו לעינינו שם מכתבים ופסקים מרבנים קדמונים כמו הגאון העצום רבי אליהו חי בורג'ל, זקננו הגאון המקובל רבי משה עידאן, זקננו הגאון סבא דמשפטים רבי סאסי הכהן, הגאון הגדול רבי משה זקן מאג'וז, ראש רבני תונס הגאון רבי משה שתרוג, ועוד".

כתב ידו של המקובל ר' משה עידאן

כמובן, מרבית הכתבים שנמצאו היו של רבנו הגדול רבי חויתה זיע"א, בהם חידושים מטל לדותו ממש, עוד בהיותו בגיל בר-מצוה, מעוטרים בהגהות של רבו, לצד התכתבויות בסוגיות עמוקות בש"ס כאחד הגדולים אשר בארץ עם דודו הגאון הגדול רבי מרדכי אמייס הכהן זצ"ל ועמיתיו לתורה הגאון המופלא רבי אברהם מגוץ הכהן זצ"ל והגאון הצנוע רבי מיקיץ דוד סעדון זצ"ל, ועוד.

רבי חויתה כידוע שימש כאבן שואבת לכל הרבנים מתוניסיה ומחוצה לה, אשר היו נועצים

מ'בין הזמנים' הולכים ואוזלים. למחרת עליתי שוב ירושלימה וכולי תפלה שזכות רבנו תעמוד לנו בזה, והנה הנני רואה שהאחראי באותו יום התחלף, במקום הכפה שכסתה את ראשו של האחראי הקודם, ראשו של הלה היה מעוטר במחלפת שער ארוכה. קולו הכעסני משהו הדחה למרחוק, והבנתי שבדרך הטבע אין לי לצפות ממנו יותר מהפעם הקודמת. אולם בה' בטחתי, ועל זכותו של רבנו סמכתי. ניגשתי אליו וביקשתי תיקיה אחת כפי המקובל, ואחר מספר דקות חזרתי אל הדלפק לבקש תיקיה שניה, אולם כנראה שחוסר סבלנותו עמדה לי לטובה, ובקול רועם אמר לי: "אין לי כח וסבלנות שבכל פעם תבוא אלי ותטרידני בהחלפת התיקות, בבקשה ממך עשה לי טובה, קח מאה (!) תיקיות בבת אחת. אין לי כח גם לשקול אותן, קח את הכל, ואל תפריע עוד את מנוחתי!". הרגשתי שזכותו של רבנו עומדת ומסייעת בעדי, ואכן באותו יום בלבד הספקתי לעבור על כמאה וחמשים תיקיות. וכך עברנו על כל התיקות לברור אוכל מתוך אוכל, מה דברי חולין, ומה יש בו דברי תורה וצריך לצלמו ולבדוק אם הדברים נדפסו".

זכיתי לראות התימתו

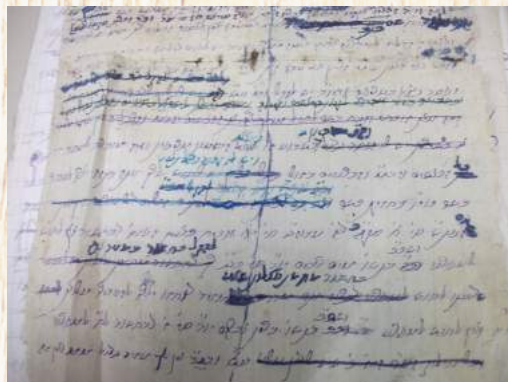
"מרגש היה לראות" ממשך רבי אדיר לשתף אותנו "בכתבים המקוריים שעברו תחת ידינו, חתימות של גדולי עולם מצוקי ארץ מהדורות הקדומים. במיוחד אחזה בי התרגשות כאשר מצאתי לפתע בין הכתבים פסק דין בכתב יד קדשו ובחתימתו של גדול חכמי תוניסיה לפני כמאתיים שנה הגאון המלומד בנסיים רבי ישועה בסיס זצ"ל. באותו רגע נזכרתי שמרן רבי כלפון משה הכהן זצ"ל בספרו "קול משה" (חידושי ע"ז דף י"ג ע"ב), אחר שהעתיק מכת"ק מהר"י בסיס איזה חידוש, סיים: "תהלה לאל שזכיתי לראות כתיבתו וחתימתו, ה' יזכנו למחיצתו". אחר בירור, תשובה זו של רבי ישועה בסיס לא ראתה אור מעולם, והדפסנוה

זצ"ל (חבר בית הדין הגדול לערעורים וראש ישיבת המקובלים "בית אל"), עמו עמד רבנו בקשר רציף של התכתבויות בנגלה ובנסתר.

בין תכריכי הכתבים המרובים, נמצא פנקס קטן, מתקופת כהונתו של רבנו כ"ראש ישיבת רבי אליעזר" בג'רבא, בו כתב את תשלום הלימודים - סכום הפרנקים שקיבל מהורי התלמידים בכל שבוע. מרגש לראות בין השמות: "מצליח מאג'וז", "כצ'יר צבאן" ועוד, שלימים גדלו והתפרסמו לגאונים עולם הודות להשקעתו המרובה של רבם הגדול רב רבנן.

מאנשים פשוטים עד לגדולי הדור

בהיות וארכיון זה הוא מהכתבים שהיו על שלחנו עד סוף ימיו, בולטת במיוחד התקופה בה ארי עלה מבבל, והאירה הארץ מכבודו. למרות היותו בשנים אלו מסובל ביסורים ומשותק בכמה מחלקי גופו, מכתבי היד ניכר כי רוחו היתה חיה ותוססת בכל עוז, וכהגדרתם של אנשי הפעילים 'יד לאחים' (בחוברת המיוחדת שהוציאו בתוך השלושים לפטירת רבנו) "גם מחלתו שהכבידה על תנועתו, לא מנעה מאתו להיות איש מעשה שלבו ער למתרחש בכל רחבי הארץ". ואכן, מלבד תשובותיו בהלכה, לא נח ולא שקט על שמריו למען הכלל והפרט, ובארכיון נמצאו מכתבים רבים מאת פעילי 'יד לאחים' אל 'מרן שר התורה' בנוגע לכלל ולפרט. מתוך ים הכתבים, נדלו מכתבים רבים מאת אנשים פשוטים המבכים על מר גורלם באותם שנים שבתחילת קום המדינה, כאשר קשיי הקליטה בארץ היו רבים ועצומים. אחד - קרובו לא קיבל אישור לעלות לארץ, ורעהו - נקרא להתגייס, ודואג שאשתו תשאר בודדה, במקום בו הוא גר... ורבנו כאב רחום וחנון משיב לכל אחד בעצה ותושיה, ומפעיל את כל קשריו עם רבני הארץ והמשרדים הממשלתיים האחראים על כך. בלבו הרחום

כתב ידו של רבנו בהיותו צעיר לימיו, עם הגהות רבו

בו בענייני הלכה ועוד. בארכיון התגלו עשרות מכתבים מהם ניכרת הערצתם הגדולה אל רבי חויתה, ורבים מהם פונים אליו כאילו היה מורם ורבם והם תלמידיו, למרות היותם מופלגים בשנים ורבנו צעיר לימים. רואים זאת לדוגמא בצרור מכתבים ששלח אליו הגאון המקובל רבי יצחק אלפייה זצ"ל, שמהם ניכרת הערכתו הרבה של רבי יצחק לרבי חויתה, עד שבחלק מהמכתבים חותם בענוה "מאת תלמידו...". למרות היותו גדול בשנים מרבנו. בנוסף להערצתם את רבנו כאיש ההלכה וכפוסק מובהק, גם ניכרת גודל הערכתם ואהבתם לאב הרוחני אשר נושא על שכמו את משא העם. זאת רואים מאגרות רבות של "שנה טובה" שנשלחו אליו, ועתה נמצאו בארכיון. אגב ניתן היה למצוא שרבות מן הגלויות קרועות מעט בראשיהן. את הסיבה לכך שמענו מאחד מנכדי רבנו, שסיפר כי בקטנותם היה תחביב פורה בין הילדים לאסוף בולים, וכך במשוגת ילדות היו תוחבים ידיהם מידי פעם לשק הכתבים ששכב בירכתי הבית, שולפים משם גלויה או שתיים, מסירים ממנה את הבול, ומעשירים בו את האוסף הפרטי שלהם...

כפי הנראה מהכתבים, עוד בהיותו בחו"ל, היה רבנו בקשר מכתבים מתמיד עם גדולי רבני ארץ ישראל, ובראשם הראשון לציון הגאון רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל זצ"ל. במיוחד בלט הקשר יוצא הדופן עם עמיתו הגאון המקובל רבי עובדיה הדאיה

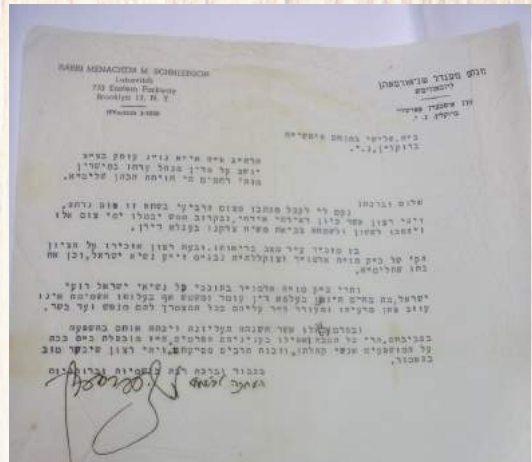
זצ"ל ("אשכבתיה דרבי" דרוש ח'): "גם בארץ הכירוהו הרבנים, וכל המלצה ואישור שניתן על ידו, פונד במלוא המובן, כי ידעו שיש כסוי להמלצתו. והרבה רבנים קבלו משרות רבות ונכבדות בארץ על ידי מכתביו והמלצותיו לשמש כרב או כדיין". ואכן, בזכות פעלו הנמרץ של רבנו, כמעט ואין רב מרבני תוניסיה שלא עבר דרכו וקיבל המלצות ובקשות לרבנים הראשיים ולמשרדים הממשלתיים הממונים על כך, וכמעט כולם נתמנו לכהן פאר בתפקידים רבניים גם כאן בארץ הקודש. החל מהגאון רבי **משה הכהן דריהם** זצ"ל הדיין מטבריא אשר בצפון הארץ ועד תלמידו הגאון רבי **רפאל כדיר צבאן** זצ"ל רבה של נתיבות בדרום הארץ.

אם-כי שני רבנים לא נתמנו לשום משרה, אך לא בשל רבנו, אלא בגלל סירובם הנחרץ להתמנות כרב. האחד, הוא הגאון רבי **שלמה מאזוז** זצ"ל, שעל אף שכבר שלח רבנו המלצות בעדו לראשון לציון הגר"י נסים ולהרה"ג רבי דב כץ האחראי על ג'רבא הגאון רבי סאסי הכהן זצ"ל, המעוטרה בהגהותיו הארוכות של רבי שלמה בעיני ובבקיאות, סירב לקבל עליו משרת הרבנות, בנימוק שבג'רבא היה שני ברבנות, וכאן בארץ - אי אפשר להיות רק רב אחד בכל מקום, ובהיותו כבד פה לא יוכל לשאת בזה. לאחר שראה רבנו כי לא יוכל לו, ניסה לשכנעו שלכל הפחות יגיה את כתביו בתשלום, וגם לזה סירב בנימוק שאין ספריו עמו. והשני, הוא הגאון הצנוע רבי **ינון חורי** זצ"ל, שבעלותו ארצה "התבזו" בתור מורה בבית ספר. בכל עוז, ניסה רבנו לשכנעו לקבל עליו משרת הרבנות, וכבר כתב הראשון לציון הגר"י נסים אל רבנו שראה בעין יפה המלצתו עליו ורוצה הוא לפגשו ולמנותו כרב, אך בענותנותו הגדולה סירב רבי ינון בתוקף, אך כתב לרבנו שהדבר היחיד הגורם לו עדיין להסס הוא החשש מהצער שנגרם מכך לרבנו.

גם לגאון הישיש רבי **מיקיץ שלי** זצ"ל שעלה

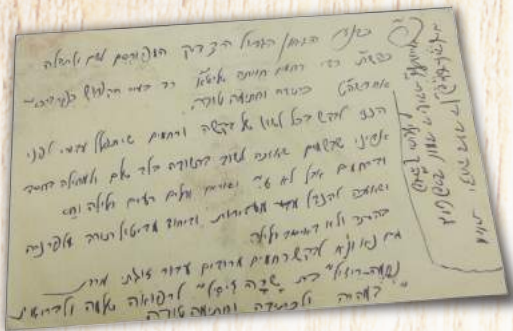
והחנון, לא חשך מעצמו כל טורח כדי לעזור ולסייע בכל עוז לצאן מרעיתו.

ומאנשים פשוטים למצוקי ארץ. מרגש לראות את קשריו הענפים עם כל חכמי הדור מכל העדות והמגזרים, כך למשל נמצאו שם אגרות בהלכה בינו לבין מרן מופת הדור **הגר"ע יוסף שליט"א** מצד אחד, ואגרת שלומים מאת כ"ק **האדמו"ר מליובאוויטש** זצ"ל מצד שני.

מכתבו של הרבי מליובאוויטש

מבין הכתבים המרובים, ניכרת במיוחד דאגתו הכנה של רבנו אל רבני תוניסיה שעלו ארצה, ותחת היותם בחו"ל בתפקיד רבני, כאן בארץ הקודש נשארו ללא תפקיד וממילא ללא כל פרנסה. ואמנם, להמלצתו של רבנו היה משקל רב, עוד בהיותו בחו"ל, וכמו שידוע על הגאון רבי **ישועה פראגי פיתוסי** זצ"ל, שבעלותו ארצה לא מצא ממה להתפרנס, ובעקבות המלצתו של רבנו שנשלחה מג'רבא הישר אל הראשון לציון הרב עוזיאל נתקבל לדיין ורב לעדת הספרדים בצפת (ראה פרטי הסיפור באורך בספר אב הרחמים ח"ב פרק כ"ד). אולם כאשר רבנו עצמו עלה ארצה, גדלה ונתעצמה השפעתו באופן ישיר על כל הקורה באה"ק, וכעדותו של הגאון רבי **משה מימון**

"קוויטל" ממאה שערים

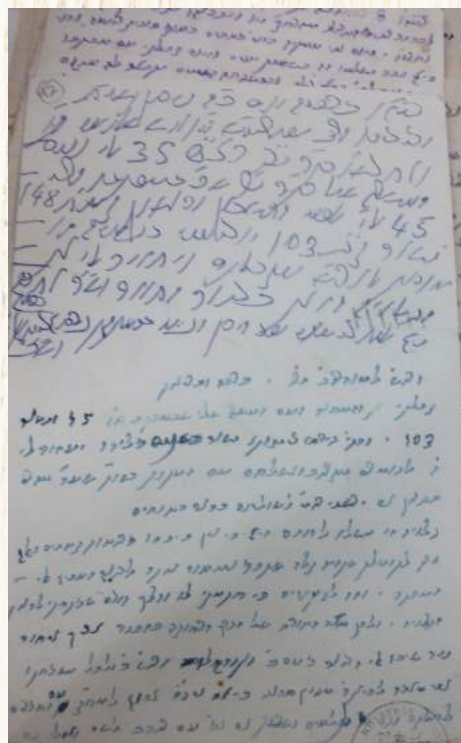
נשארו בתוך הכתבים, בהם פונים אחינו האשכנזים אל "הגה"צ המפורסם בכל קצוי ארץ" לקבל את ברכתו ועצתו (ראה עוד באב הרחמים ח"ב פרק ל"ה).

הרב ותלמידו

בולט במיוחד הקשר ההדוק בין רבנו לתלמידו הגדול מרן מייסד הישיבה הגאון רבי מצליח מאזוז זצ"ל, שהיה נמלך רבות ברבו הגדול, בפרט בענייני גיטין. וכלשונו אל רבנו באחד המכתבים שנמצאו "ואני טורח ומתחבט בהם ואין לי עם מי להמלך. וחפץ מאד להריץ אליו ספקותי ומבוכותי, אך חוששני שמא אכביד עליו לרגלי מצבו ח"ו". ובמכתב אחר מספר רבי מצליח לרבו הגדול על רצונו לעלות לארץ, כאשר הסיבה העיקרית ('חמשים למאה' כלשונו) כדי שאף בנו הגדול (מרן ראש הישיבה שיבדל"א) יזכה ללמוד לפני רבנו הגדול ולינוק מחכמתו.

שיבתנו הקדושה "כסא רחמים" הקרויה על שמו ובדרכו של רבנו אבי הישיבה, על אף שנוסדה שנים אחדות אחר פטירתו בעיר תונס ע"י תלמידו הגדול מרן מייסד הישיבה, ורק לאחר שמונה שנים הועברה לאה"ק ע"י רבותינו הגאונים שיבדל"א בני רבנו 'איש מצליח', מכל מקום כבר נוסדה ב'מחשבה' באה"ק שנים רבות קודם לכן. היה זה מרן אבי הישיבה אשר בעינו החדה והצופיה למרחוק, הבין בעלותו ארצה שכדי להבטיח המשך

ארצה בזקנותו, דאג רבנו בהמלצותיו שיקבל קצבה חודשית לפי רום ערכו, כפי העולה מן הכתבים שנמצאו בארכיון. ובנוסף לזה, נמצאו התכתבויות רבות על כך שנתן לו רבנו חלק מכתביו שיעתיקם ויכינם להדפסה בתשלום מלא.

גלויה מרבנו אל 'איש שלומי' ר' מיקיץ שלי, על דבר סידור כתיבי רבנו לדפוס, ותשובת ר' מיקיץ בשולי הגלויה.

מההתכתבויות עולה כי גם לאחר עלותו ארצה, לא שכח רבנו את צאן מרעיתו אשר בחו"ל, ועמד בקשר מכתבים רציף עם תלמידיו אשר השאיר אחריו לכהן בג'רבא ברבנות ובלימוד התלמידים, בדאגה כנה לכל תלמיד ולכל אחד מבני הקהילה. כידוע, שמו של רבנו יצא לתהלה אף כאדמו"ר נערץ, וכונה בפי האשכנזים "האדמו"ר מג'רבא", ולא אחת היו באים עד למושב ברכיה בדרום כדי לקבל ברכתו ולשאול בעצתו. עדות לכך נשתמרה בארכיון בדמות של כמה 'קוויטלאך' שמשום מה

דור ישרים, האפשרות היחידה היא על ידי הקמת 'ישיבה' רשמית על טהרת הקודש. ואכן הוא ניסה לפעול להקמתה, אלא שבעוה"ר נטרפה השעה וכבר עלה לגנזי מרומים (ראה באב הרחמים פרק ט"ל). גם לזה נשתמרה בארכיון עדות חיה בצורת מסמכים ומכתבים שונים המדברים על הקמת ישיבה יחודית זו. מעניין לראות באחד המכתבים שכבר אז הועלתה הצעה להקים את הישיבה דוקא ב'בני ברק' עיר התורה והחסידות (מסונפת לישיבת 'תפארת ציון' מיסודו של הגאון חזון איש). מה שאכן קרה כעבור שנים מספר שרבני הישיבה החליטו לפתוח את הישיבה דוקא בבני ברק.

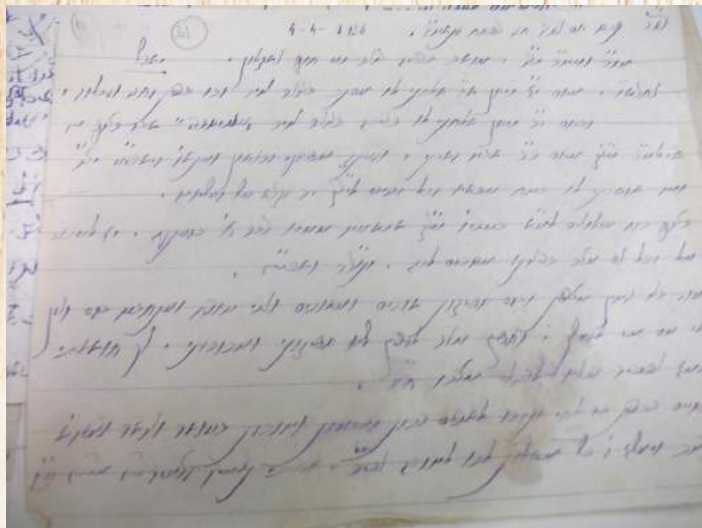
וכמוכן, מרבית הכתבים אשר בארכיון ובמיקרופילים עוסקים בענייני הלכה. הכתבים עוברים כעת הצלבה יסודית ומקיפה לבדוק מה נשמט מעיני המגיהים בזמנו ולא נדפס בספרי רבנו. נישא תודה לעוסקים במלאכת הקדש, ונצפה בכליון עינים לכרך החדש.

את הראיון המרתק מסמכים האחים בהסבר ובקשה, והנה דבריהם: "האמת היא, שבתחילה היססנו אם להסכים לפרסם את הגילויים מעל גבי הגליון, בפרט לאור האזהרה הידועה: "אל תהלל חוגר כמפתח". אולם הסיבה העיקרית שבגינה פרסמנו

"אתם מכסא רחמים?"

בשולי הראיון, משתפים אותנו האחים בשתי אנקדוטות מחויכות מחוויותיהם בגניזה הירושלמית: "בגשנתנו בפעם הראשונה אל הספרן באגף הארכיונים, אחר שבקשנו לראות את הארכיון של זקננו אבי הישיבה זצ"ל, הציץ בנו הלה והגיב בשאלה מוכרת: "אתם מכסא רחמים?...". הוא סיפר לנו שהוא מתעניין בדרך הלימוד של הישיבה, ואף כתב עליה פרק מיוחד בעבודת המחקר שלו. הוא גם הראה לנו במחשבו האישי סריקה של כל ספר "תקפו של נס" למרן זצ"ל, באמרו שלמד בו בפורים להנאתו הרבה. בערבו של יום, עם יציאתנו, דנו בקול על האפשרויות לבקר במקום שנית לפני פסח (מי שלא זוכר באותם ימים ביקר בירושלים הנשיא השחור מן הבית הלבן, והעיר היתה חסומה כמעט שבוע). הספרן ששמע את הדיון התערב ושאל "ומה הבעיה לבקר כאן אחר הפסח, הרי אתם האברכים יש לכם "בין הזמנים" עד סוף החודש?", ואז תוך כדי דיבור תיקן את עצמו: "אה, שכחתי שאתם מכסא רחמים, וחוזרים ללימודים מיד אחר הפסח..."

"קוריוז נוסף אירע לנו כאשר תוך כדי עיון באחת התיקיות, ניגש אלינו אחד המלומדים, חבוש כיפה, וכנראה גם "מבין גדול" בכתבי יד. הוא שאל לפשר הכתבים המונחים על השלחן. באותה שעה, אחזנו במכתב ארוך של הגאון ר' עובדיה הדאיה. המכתב היה כתוב כולו בכתב ספרדי, אך פה ושם פלט קולמוסו של הרב גם כמה מלים בכתב האשכנזי המקובל. השבנו לשואל בנימוס, כי מדובר בכתב יד ספרדי של הרב הדאיה זצ"ל. אך הוא (שכנראה היו עתותיו בידו) לא הרפה מאתנו והקשה: "ולמה לפעמים הוא כותב כמה מלים בכתב אשכנזי?". השבנו לו שכנראה אלו פליטות קולמוס, אולי בעקבות מהירות. אולם הוא לא קיבל ופנה אלינו ברצינות "ודאי יש לו כוונה נסתרת בזה. וכי אינכם יודעים שבעבר היו מדפיסים באירופה מלים עבריות בכתב רש"י, ומלים ביידיש בכתב אשכנזי? ודאי גם כאן יש לרב איזו כוונה". והפסיר בחשיבות: "לדעתי, כדאי שתחקרו את הנושא היטב, יש מה להשקיע בתחום זה, וזו יכולה להיות עבודת מחקר מצוינת!". כשפנה הלה לדרכו, חשנו היטב את המלים 'אנו עמלים והם עמלים'..."

אחד ממכתביו של מרן מייסד הישיבה לרבינו

הדברים, היא כדי לחשוף את הסיפור לפני כמה שיותר קוראים, ולבקש מהם בהזדמנות זו: אם יש מהם מי שיודע על עוד מכתביו של רבנו זצ"ל בהלכה באגדה או בכל תחום, נא יודיענו בהקדם, כדי שנוכל להדפיסו בספר העתיד לראות אור בקרוב, לקראת חדש שבט הבעל"ט. ומאת ה' ישא ברכה".

"הועד למען הרב"

כשנתיים לפני פטירתו של מרן אבי הישיבה זצ"ל, הוקם במושב ברכיה "הועד למען הרב שליט"א" להוצאת כתביו הרבים. חברי הועד אשר בראשם עומד חתנו הגדול הרב ששון הכהן שליט"א, המשיכו בנאמנות את מפעל הוצאת כתביו גם לאחר פטירתו, במשך עשרות שנים, בדביקות ובהתמדה.

הספרים הראשונים שיצאו על ידי הועד, היו בעזרת חבר הפעילים 'יד לאחים', והם ספר "תוקפו של נס" ומנחת כהן ח"ג, אשר יצאו לאור לקראת פורים תשי"ח, פחות משנה לפני פטירת רבי חויתנה. מאז, כמעט מדי שנה-שנתיים היה מופיע ספר חדש מכתבי ידו, וזאת ללא כל משרד או מחשב. כעשרים ספרים נדפסו בתוך תקופה של כחצי יובל מפטירת מרן אבי הישיבה.

גם לאחר גמור הדפסת כל הכתבים, לא ישבו אנשי המכון בחיבוק ידים, אלא החלו לשקוד על הוצאתם מחדש במהדורא מתוקנת ומשוכללת. לקראת גמור הוצאת הכרכים האחרונים של המהדורא החדשה - נדמה היה שכבר יבש המעיין, ואין לצפות לראות עוד כתבים חדשים יוצאים לאור, אך אז, כמסופר בגוף הכתבה, נתגלה בספריה הלאומית פנקס עב כרס מכתב יד רבנו זצ"ל, ואכן בשלשת הכרכים האחרונים של המהדורא המתוקנת (שיצאו לאור בשנים תשנ"ח-תשס"א) משולבות תשובות רבות חדשות מעצם כתב יד קדשו.

מאז, עברו כחמש עשרה שנה, וכעת אנו מתבשרים שוב על הוצאת ספר מכתביו של מרן רבי חויתנה זצ"ל, והפעם, להפתעתנו, כולו מן החדש.

גילוי מצבה

ומי זה אשר יקרב אל תוך שיח שרפי הקודש. במרוצת הדורות איתנה הנפש היהודית הפזורה בגולה, לבוא לאחר ימי העשייה ולהטמן בהר הקודש בירושלים. על אף המרחק ועל אף הקושי, עשו הכל בכדי לבוא ולחונן את עפר הארץ הקדושה, אם לא בחיים אזי לפחות עם המטה לאחר מיתה. היו כאלו שאף שרכו רגלים כהות ועייפות, עם תמצית הנפש שעוד נותרה, מסוריא, מפרס, ממרוקו, מתוניסיה ומאירופה, ומכל מקום שהם, עם עשרות שנים רובצות על כתפיהם הדלות, וכל זה בלבד שיזכו להשיב את נשמתם ליוצרה, בא"י בירושלים, ולהיקבר בה.

כאלו היו הרבניות אמה של מלכות הרבנית **תראכי מאזוז** זיע"א אשת חבר להגאון הדיין המצויין רבי **מנחם מאזוז** זצ"ל ואם סבו של מרן מייסד הישיבה זצוק"ל, נ"ע בכ"ג בתשרי התרמ"ח, והרבנית **אסתר הכהן יצחקי** אשת חבר לרבנו **אברהם הכהן יצחקי** זיע"א מחבר הספר העצום "משמרות כהונה", נ"ע בי"ג בטבת התרנ"ג, אשר עלו לירושלים אחר פטירת בעליהן הגאונים, יחד עם קבוצת קשישים וישישות שהתארגנו ועלו אל ארץ הקודש, ואף זכו להיטמן לאחר פטירתן על אדמת הר הזיתים סמוך

ל מורדות הר הזיתים, בינות סלעים ומצבות, לאילנות עתיקי יומין, נטמנו ענקי הרוח ומאורי האומה תחת רגבי העפר. ההר הקדוש הפרוס למרגלות הר הבית עם עשרות אלפי מצבותיו, ניצב כאילו מוכן ועומד ליום הגדול בו יבקע ומתוכו יצוצו ויקומו גדולי הדורות חכמי ישראל. מצמרר לחשוב על הרגע הנשגב בו נזכה ונראה (כי"ר) את תהלוכת הרבנים והצדיקים: הנביא זכריה בן יהוידע, אכן כן זה הנביא שדמו פעפעע על מנעליו המגושמות של רב הטבחים, הנה דמו שקט ואף קם, חגי זכריה ומלאכי, גאוני הדורות וענקיהם, הראשונים לציון, המקובלים, וחכמי ירושלים. רבנו עובדיה מברטנורא, הרש"ש, הפרי חדש, האור החיים הקדוש, מרן מייסד הישיבה, בבא מאיר אבוחצירא, ובנו הבבא אלעזר הי"ד, ועוד ועוד לאלפים ולרבבות ראשונים ואחרונים שרק שמם מעורר רגשי כבוד והערצה, יפסעו אז לפנינו זה לצד זה בינות לחומות ירושלים, אשרי מי שיציץ ויזכה להביט בזוהר פניהם, לראות את אורם, ולשמוע את קולם. מסקרן על מה ידברו, ובמה יעסקו, מרגש רק לחשוב אולי נזכה להתחכך בשולי גלימותיהם, מבעיית להביט בהוד קדושתם,

ע

לאחר 110 שנים נתגלתה במפתיע מצבתה של הרבנית אסתר כהן יצחקי ע"ה אשת חבר לרבנו אביר מעייני תונס בעל "משמרות כהונה" | מסתבר שמצב'ה גוררת מצב'ה ולאחר מכן נחשפה אף מצבתה של הרבנית תראכי מאזוז ע"ה אם סבו של מרן מייסד הישיבה | הכל על ההשחתה האכזרית, על הגילוי המרגש, על המסמכים הנדירים ששפכו אור על אבני הר הזיתים, ועל התחרות מי יממן את חידוש המצבה | זרע קודש מצבתה.

ונראה לבית קודשנו ותפארתנו.

פוגרום בהר הזיתים והאבדות

ימים עברו ושנים חלפו, וגם על הר הזיתים לא פסחו המהומות. ירושלים החליפה שלטונות בזה אחר זה, והפורעים הערבים הותירו בכל מקום את כתמי ידיהם המטונפות. כטבעם של ערבים שלחו יד בכל מה שרק היה אפשר לגנוב וליטול, וגם מה שלא היה אפשר, נתצו ושברו. בזה למשל נידונו מצבות הר הזיתים, ומאות מצבות שיש ואבן הובקעו ונשברו, חלקם התפזרו ברחבי ההר, וחלקם נלקחו על ידם, בעוד שהם משתמשים במצבותיהם הקדושות של הצדיקים והחסידים, כשיש למטבח פיגוליהם, ולריצוף חצרות הבתים רח"ל.

עיקר התופעה החלה בשנת תש"ח לאחר שהעיר העתיקה נפלה בעוה"ר בידי הלגיון הירדני, ותושבי העיר גלו מבתיהם. הירדנים הארוורים ראו בהר הזיתים מקום מובחר ואסטרטגי, ובנו בפסגת ההר מוצב צבאי גדול, מיותר לציין כי את המחנה בנו מהחומר הזמין במקום - מצבות השיש של גדולי וצדיקי הדורות.

מלבד זאת, באותו הזמן החלו הירדנים בסלילת

כביש החוצה את הר הזיתים לכיוון יריחו, היות כי הר הזיתים היה מצויין עבורם כדרך מחברת בין ירושלים לירדן. ביד גסה ונטולת כל רגש הביאו טרקטורים למקום, וכף הפלדה גרפה ללא רחמים מאות קברים ומצבות של קדושי עליון. יריעה שחורה של זפת ורסיסי חצץ, כיסתה את העצמות הקדושות, והפכה את המקום לקבר אחים גדול. בין הקברים שנדרסו אז היו של הראש"ל הגאון רבי אברהם אשכנזי, המקובל האלקי רבי שלום חי גאגין נכדו של הרש"ש, ועוד אלים ותרשישים. ביניהם גם ציון הרבנית אסתר כהן ע"ה אשת המש"ך. בהקשר לזה, סופר המעשה הנודע כי כשהגיע הטרקטור למצבתו של האור החיים הקדוש, התהפך הגולם על נהגו, ומחצו למוות.

19 שנים אח"כ, האיר ה' פניו אל בית ישראל, ובמלחמת ששת הימים זכינו וחזר המקום לידיים יהודיות. בני המשפחות שחזרו להר לחפש את קברות יקיריהם, הצטמררו מן הזוועה שחוללו שם הירדנים, 38,000 (!) מצבות שהושחתו ונעקרו על ידם. והכביש שנסלל, מאות המצבות הפזורות והקברים המושחתים, הביאו אותם להבין כי זו הפרידה השניה והאחרונה מיקיריהם, עד לבוא

גואל לציון.

בשנים האחרונות פועל צוות מיוחד של הח"ק, הפועל למען שיקום ההר. במסגרת השיקום קלפו את האספלט שסללו הירדנים, חפרו על פי ספרים

תמונות ותרשימים, ובידים זהירות ואחריות, חשפו את מקום העצמות והקברים, והקימו קברות מבטון על כל קבר וקבר. מי קבור? ומתי נפטר? יש ידועים ויש עד שיבוא אליהו.

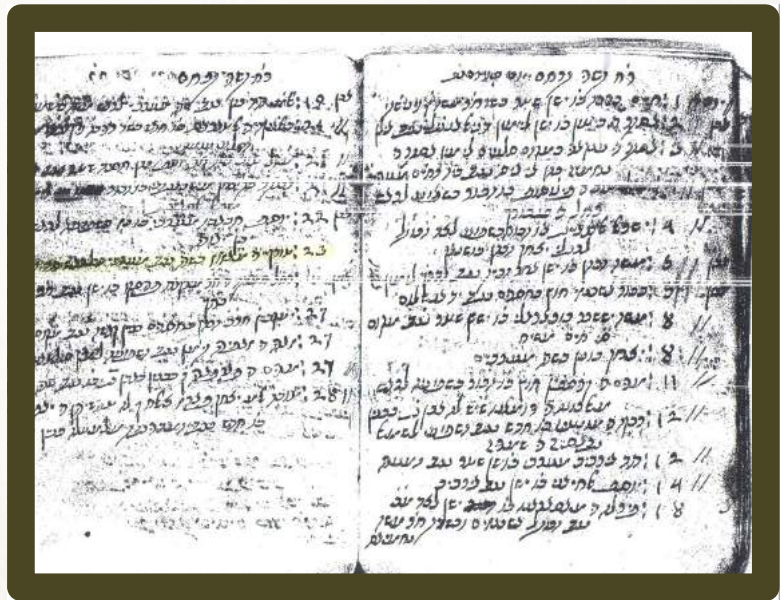
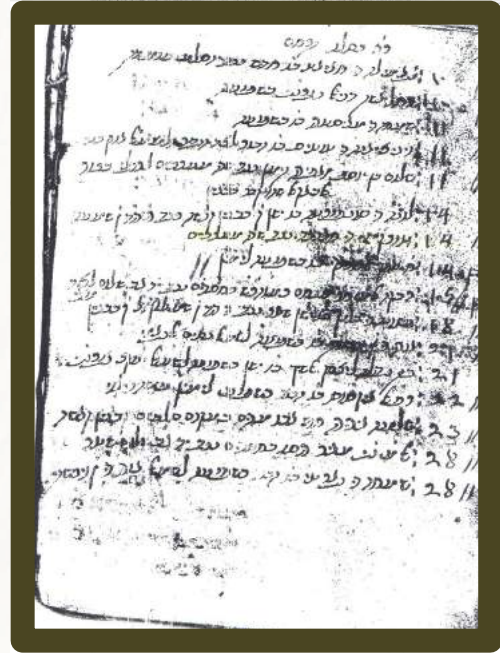
בין הנעלמים היו קברה של הרבנית תראכי מאזוז, וקברה של הרבנית אסתר הכהן ע"ה.

קרן אור

ידיעה זו כי קברה של הרבנית תראכי אבד ונעלם בהר הזיתים, כבר נכתבה בהערת שוליים בספר הנפלא 'פטיש החזק' ח"א (עמוד 52 הערה 8) המכיל אוצר מרתק על תולדות חייו הסוערים של מרן מייסד הישיבה זצוק"ל. למפרע התברר כי הערת שוליים זו תפתח צוהר לגילוי מקום הקבורה הנעלם. אך בל נקדים המאוחר, הסכיתו שמעו.

לפני כשנתיים ימים, התגלגל לידי של מוה"ר הגאון רבי צמח שליט"א, עלון היוצא לאור על ידי 'עיר דוד' בו נכתבה ידיעה קטנה אודות הר הזיתים. בהודעה הקטנה ציינו כי לראשונה נחשפו לציבור פנקסי החברה קדישא הספרדית של משפחת פרנס הידועים בשם 'פנקסי פרנס'. משפחת פרנס, ניהלה את הח"ק במשך 300 שנה עד שנת תש"ח ורשמה בפנקסים הללו את כל הנקברים על ידם, ומיקומם בהר.

הידיעה המפתיעה, הדליקה במוה"ר ניצוץ אולי ימצא שם קברה של הסבתא הצדקת. הרב העביר את הנושא למזכירות הישיבה שיבדקו את הנושא, וציפה לתשובה חיובית. וכשיד ההשגחה נכנסת

מסמכים עתיקים המתעדים את מיקום הפטירה

מציאה בהיסח הדעת

שנתיים אחרי, ומכתב בנושא עלה על שולחנו של מרן ראש הישיבה שליט"א. הכותב הרב מרדכי מוטולה שליט"א, אברך יקר שלקח על עצמו פרוייקט לכתוב ספר על הרבנים והצדיקים הטמונים בהר הזיתים, על מקום קבורתם המדוייק, יחד עם מעט מאורחותיהם הנעלות ודברי תורתם, לומר על קברם. כך ראשון יצא מכבר תחת השם "דובב שפתי ישנים", וכעת לקראת הכרך השני שלח מכתב למרן, בו הוא מגולל בין הדברים על גילוי מרגש שנחשף לו לאחרונה וכך הוא מספר:

לפני תקופה, נתקלתי במסגרת המחקר שלי בהר, בשבר של מצבה ובו הנוסח הבא: 'הרבנית אס... 'אברהם הכ... 'משמרות... 'יום יב... זה מה שנותר כתוב ע"ג המצבה, השאר אבד ככל הנראה בצוק העיתים. השבר היה מונח ע"ג קבר מבטון ללא שם בחלקת האו"ח הקדוש סמוך לקברו של רבי חיים אבולעפיא, וקשה היה לשער אם זהו מיקומו המדוייק או שצוות השיקום מצא את השבר סמוך למקום, ועל פי הנהלים קיבע אותו לקבר הסמוך. בתחלה לא יחסתי לכך חשיבות, אך בשובי מהמקום התנוצץ בליבי אולי יש קשר בין ה'משמרות' הללו לספר הנפלא 'משמרות כהונה' על הש"ס. תכף כשהגעתי לבית, פתחתי ספר "מלכי תרשיש" להרה"ג רבי בנימין הכהן

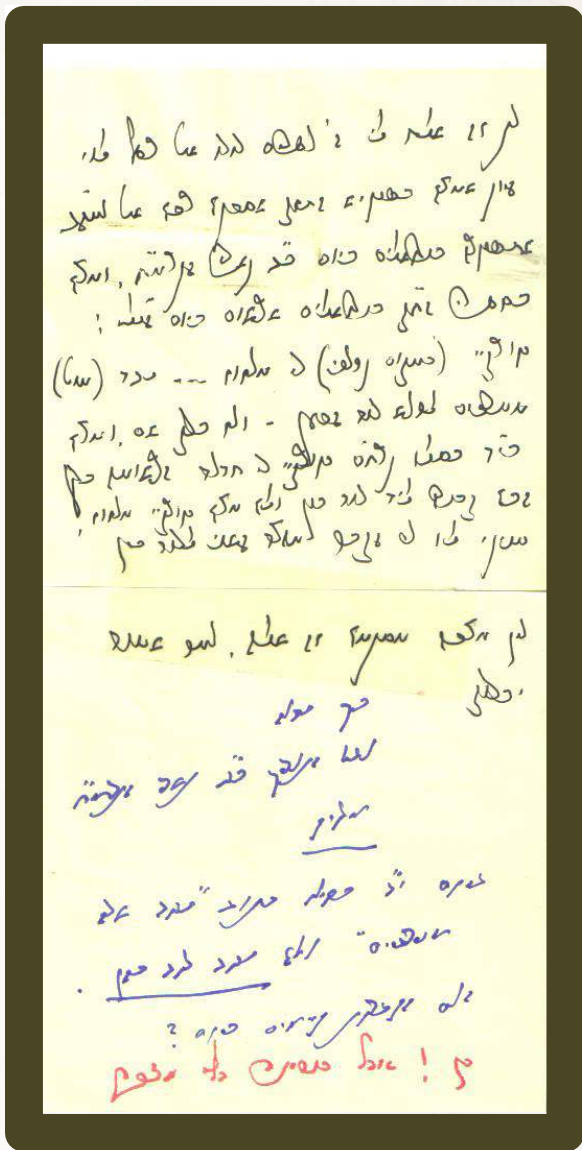
לנושא, היא מושיטה ידים מפליאות ומעוררות השתאות. עוד באותו היום, מוה"ר מקבל טלפון מ'איש ירושלים' הרב אפרים לוי שליט"א מנהל ארכיון עיריית ירושלים, והוא מספר כי ראה את ההערה בספר 'פטיש החזק' על כך כי אין ידוע מקום קבורת הרבנית, ולטענתו הנה היא רשומה בפנקסי הח"ק. הרב ביקש ממנו לראות את הפרטים, סיים את השיחה, והתרגשות מצמררת זרמה בלשכתו של הרב. הרב ועוזרו ר' ישועה מאזוז עמדו משתוממים מול המאורע המפליא, כיצד לאחר עשרות שנים, כשהגיע הזמן, הכל מצטרף לפאזל מושלם ביד עלומה ואלוקית.

הצילומים הגיעו, רשימה הכתובה בכתב ספרדי - חצי קולמוס, אך הפתרון החל להתרחק. שני שמות היו בצילומים, אחד: 'טורקי די מאזוז' שנטמנה בכ"ג תשרי תרח"ס. והשני: 'טורקיייה די חדאד' שנטמנה ב"ד כסלו תרח"ס, השם הראשון היה מסתבר יותר היות וזהו שם המשפחה, וגם התאריך תואם לתאריך המקובל כיום פטירתה. אולם למעשה לא נמצא במקום זה בהר כל מצבה בשם זה. השם השני אמנם התאריך שונה, וגם שם המשפחה 'חדאד', אך במקום שצוין שם, נמצאה מצבה. ויתכן כי התאריך אינו מדוייק, ובשם המשפחה טעו בשם משפחה אחר מיוצאי תונס משום מה. הנושא התעמעם ונדחק, והתקווה שהפיחו הכתבים נגזזה שוב.

זוהא באותיות ברורות: "קבר אסתר אלמנת הרב ר' אברהם הכהן בע"ס משמרות כהונה - בחסידים בשורת הרב כמו"ה"ר] שלום חי גאגין, לימין סי' [ניזור] משה בן [שיטריט] [שיטריט] הי"ו, לרגלי אברהם מנשה נגד דרך המלך שהולכין לירדן". באותו הרגע הבנתי כי יש להשערת יסוד מוצק, ואפילו מיקום מדוייק לקבר ישנו.

על אף הגילוי המרגש ידעתי כי אין זה מוחלט, היות ויתכן כי הרבנית רכשה קבר אך לבסוף לא נקברה בו. הסתברות גבוהה להשערה זו היתה העובדה כי ישנו קונטרס "חלקת מחוקק" אותו כתב הרב אשר ליב בריסק, שנכתב כשבע שנים לאחר פטירת הרבנית, בו הוא מציין את קברות הר הזיתים בחלקה זו, ושם נאמר על מקום זה שרכשה 'חלק' - דהיינו ללא שם. כך שמסתבר יותר לומר שלבסוף לא נקברה בקבר אותו רכשה, מאשר לומר שנקברה שם ותוך שבע שנים כבר נותן קברה.

לא הרבה זמן ארכו הספקות, מיד בדקתי ב'פנקסי פרנס' שהם בעצם המקור המוסמך ביותר לכל הנקברים על ידם, ועל אתר מצאתי כתוב ב"ב טבת התרנ"ג: "אסתר אלמנת ר' אברהם הכהן - חסידים לימין שיטריט [-חלקת חסידים לימין סיניור משה שיטריט]". מתברר איפוא כי אכן מדובר במקום ציונה של הרבנית אסתר הכהן אשת חבר למורנו ורבנו ארי לאריות המעיין המופלא רבי אברהם הכהן יצחקי בעל 'משמרות כהונה', וכי מצבתה נעקרה לפני למעלה מ-110 שנים, תוך שבע שנים מיום פטירתה.

התכתבות בין מורנו הרב צמח למרן ראש הישיבה בנושא

שליט"א רב מושב ברכיה, וגיליתי להפתעתי כי אכן לאשת הרב קראו "אסתר", מניחוש בעלמא הפך הדבר למסתבר, אך לא היה לכך כל סימוכין כי אכן נקברה בארץ ישראל, ובהר הזיתים.

כמעט ושכחתי מהתגלית, אולם בחודש תמוז האחרון קיבלתי לידי את פנקסי מכירת הקברים של הר הזיתים לפני מאה שנה, ולשמחתי הרבה אני

אלו מצבות' שלו

הגילוי המרגש הגיע אל מעונו של מרן ראש הישיבה שליט"א שהעביר את הנושא לטיפולו של מוה"ר הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א. רבי מרדכי מוטולה הגיע למשרדו של הרב וסח על השתלשלות הדברים. הרב שהופתע מהבשורה הבטיח לטפל בעניין במהירות האפשרית, ולדאוג לחידוש מצבת הרבנית.

עם תקווה חדשה סיפר לו מוה"ר רבי צמח במהלך השיחה על קבר הסבתא האבוד, ושאל האם גם את קברה יצליח למצוא, למרות שטרם נמצא שום ממצא המעיד על קברה בהר.

הרב מוטולה הנמרץ השיב בחיוב והבטיח להשתדל בנושא, מסתבר שכאן זה היה הרבה יותר פשוט, מיד כשהגיע לביתו בדק בפנקסי הקבורה של משפחת פרנס שכבר היו מוקלדים במחשב, ועל אתר הופיעה התוצאה: "טורקיי די מאזוז - בשדה נגד המערבים לראש דוד כהן כ"ג תשרי תרמ"ח". ובתוצאה נוספת: חנה די חאיון - ז' חשוון תרמ"ח נגד שדה המערבים לימין טורקיי מאזוז", השלב הבא היה פשוט יותר לברר היכן נקבר 'דוד כהן' והתוצאה לא איחרה לבוא: "דוד כהן [מאנאסטירלי] כ"ד אלול תרמ"ז נגד שדה המערבים".

לאחר קבלת הנתונים הללו, התמונה כבר היתה מושלמת וברורה: קברה של הרבנית 'טורקיי מאזוז' הוא נגד שדה המערבים, לשמאל מצבת חנה חאיון, ומעל מצבת דוד כהן.

בבירור קצר עם מרכז המידע הפועל במסירות בהר הזיתים נמסר, כי ישנה מצבה בחלקת בוראק על שם 'דוד כהן', ובשורה מעליה מצבה חלקה ללא שם, ולידה מצבה ע"ש 'חנה חאיון', מעתה כבר לא ארוכה הדרך מלהבין כי המצבה החלקה היא לא אחר מאשר מצבת הרבנית תרכייה מאזוז ע"ה, שאבדה בצוק העיתים.

טעות קטנה התבררה לאחר הגילוי, כי צוות השיקום הסיט בטעות את מצבתה של חנה חיון והעמידה על קברה של הרבנית תורכיה אשר מעל 'דוד כהן', ואת קברה של חנה השאיר חלק, זאת כאמור טעות כפי מה שצויין כי קברה של הרבנית הוא מעל דוד כהן וחנה לשמאלה.

זריזים מקדימין למצבות

החשיפה המרגשת נשלחה אל רחוב הרב עוזיאל 26 בבני ברק, והשמחה גאתה. קברה של הסבתא נמצא! כעת נותר רק להעמיד מצבות חדשות על קברן של שני הצדקניות שמקום קבורתן נחשף לראשונה לאחר עשרות שנים.

לא בכל יום מזדמנת מצווה גדולה כזו, ולדמויות נכבדות כל כך, והתחרות על מימון המצבות החל. היו שחפצו לשלם את כל עלות המצבה, אך מוה"ר רבי צמח מאזוז שליט"א עמד על כך לאפשר לכל אחד ליטול חלק במצווה, והודיע כי כל המעוניין ישתתף בסכום של 100 ₪ ולא יותר!

בני משפחה, בחורים, אברכים וכל מי שרק נתקל ושמע על הגילוי המרגש עטו על המציאה והרימו את תרומתם, ואכן תוך זמן קצר הכסף נאסף, והמאחרים נאלצו לצפות להזדמנות נוספת אם תבוא.

בשיחה שקיימנו עם רבי מרדכי מוטלה 'הזוכה הגדול', סיפר כי סח לו רבי משה אקרמן האחראי על מלאכת השיקום בהר הזיתים, כי בכל שנותיו לא ראה התגייסות והתלהבות כל כך גדולה כמו זו, וכי ישנם גאוני עולם שמאז גילוי מקום הציון שלהם, עברו שנתיים ימים עד שהוקמה מצבה על קברם...

אשריך ישראל מי כמוך....

תודתנו נתונה לר' אפרים לוי ולר' מרדכי מוטולה על שסייעו בהכנת הכתבה.

שמחת תורה

אחרי שלבשה בט' באב שק, והתפלשה
באפר, הסירה את שמלת שבייה ועטתה
מחלצות | בגליון הקודם כתבנו על
ספרים שיצאו מהישיבה, עכשיו
נכנסו ספרים ועוד איזה | במהלך
כחודש ימים נכנסו ברב פאר והדר 5
ספרי תורה למוסדות הישיבה | יצאנו
בעקבות התהלכות, צעדנו לאור
הלפידים והאורות, שמענו את השירים
והקולות, והעלנו רשמים.

א"ך טבת התשל"א, רוצח שפל, מתנקש בחייו של מרן מייסד הישיבה הי"ד, ובמספר יריות קטלניות שופך את דמו ברחובה של העיר תונס. הספינה אותה ניווט ביד רמה, עת התרגשה עליה סערה וסופה זו, כמעט וחישיבה להשבר לנוכח האסון הטראגי, אולם אל מלך יושב על כסא רחמים, צופה ויודע כי בניו הגאונים עוד עתידים להאיר את שמי היהדות, והושיט להם את ידיו הרחמניות וברך מעשי ידיהם.

42 שנה אחרי הרצח המתועב, ו-50 שנות אור מאז ייסוד הישיבה על ידי מרן הגאון רבי מצליח מאזוז צוק"ל, נצבו האחים הגאונים בשערי שריד בית מקדשנו 'הכותל המערבי' והכניסו ספר תורה מהודר ומפואר להיכל בית ה'. היה בכך אות תודה למלך המלכים על חמשים שנות סיוע ועזרה ממרום, על עשרות המוסדות, מאות התלמידים, ואלפי הבוגרים, המפיצים ניחוחות של תורה וקדושה בכל מקום שהם.

כזכור, עוד בהילולא לפני כשנתיים עמד מוה"ר רבי צמח מאזוז שליט"א בדוכן הנואמים, והזכיר כי לפני תשע שנים במלאת ארבעים שנה לישיבה כתבנו ס"ת שנכנס לישיבה, כיום - הכריז מוה"ר, אנחנו עומדים לפני שנת החמשים ואנו פותחים במבצע כתיבת שני ס"ת כהודאה לה' על חמשים שנות הפצת תורה ויראה בקרב עם ישראל.

העמודים נרכשו בקצב מסחרר, אך כמובן לא מפתיע. מאות יהודים יקרים שניצלו את ההזדמנות, הבינו כי זו זכיה משתלמת, גם לתמוך בישיבה, גם להשתתף במצוות כתיבת ס"ת, וגם להנציח את שמם חקוק על גבי ספר התורה הקדוש, רכשו חלק בס"ת, ושני הספרים הלכו ונשלמו.

ואכן, במלאת חמשים שנה לייסוד הישיבה, במעמד היסטורי ומרגש נכנסו שני ס"ת אחד ל'כותל המערבי' ואחד להיכל בית המדרש בישיבה, כהודאה על העבר וכצעקה לעתיד. בואו ונצא יחד עם נושאי הלפידים, לשמוח בשמחת התורה.

הכנסת ס"ת לשריד בית מקדשנו

יום ראשון כ"ח אב. ביתו של הנדיב היקר מר יוסף גאנם הי"ו בשכונת רחביה הומה אדם, שני ספרי תורה יצאו הערב מביתו אל היכל הכותל המערבי. התרגשות ניכרת כאן מכל פינה, שני ספרי תורה מפוארים וייחודים ממתנינים לאותיות האחרונות שיהפכו אותם לס"ת כשר ומהודר לקריאה בתורה. גם להיכלות הכותל יום גדול הוא, ולא רק בגלל החברים החדשים, אלא שמשוהו מיוחד יש בהם. התורם היקר, ערך בירור קצר, וגילה כי אלפי נערי בר מצווה חוגגים את היום הגדול במקום הקדוש הזה, מה שקורה שבכל פעם נוצרת בעיה עם נערים שחפצים להרים את הספר, והדבר לא פשוט ואף מפחיד עקב כובדם הרב של הספרים.

את הפתרון לכך מצא מר גאנם הי"ו, ועל כן רכש ספרים בכתב קטן יותר מהגודל הסטנדרטי, וכך גם התיקים קטנים יותר, כך יתאפשר לכל נערי הבר מצווה לשמוח שמחה שלמה ומלאה עם הס"ת. שני הספרים נתרמו אחד לכבוד הישיבה, ואחד לע"נ הבבא אלעזר הי"ד. רבנים ידידים וקרובים

מלאו את הבית, ומיד התכנסו לתפילת מנחה חגיגית. התפלה הסתיימה, ובמעמד מרגש נכתבו האותיות האחרונות של הספרים, נתפרו העמודים אל היריעות, והספרים הקטנים והנאים הוכנסו אל תוככי התיקים המפוארים.

משם נסעה התהלוכה לכותל המערבי, הקהל הרב שנוכח בכותל, הופתע למצוא את עצמו נקלע למעמד הכנסת שני ספרי תורה, ותכף נתנו יד ליד כתף אל כתף והצטרפו לשמחה הגדולה שהתלכדה שם. השירים והריקודים יחד עם הדבר הקדוש ביותר לעם ישראל וליד המקום הנשגב ביותר, בנוסף לכלי הזמר הייחודיים שהזמין מור גאנם, הרימו את המשתתפים טפח מעל הקרקע, ורק נותר היה להזכר בדברי המשנה על השמחה הגדולה בשמחת בית השואבה, שהיתה במקום הזה בימים ההם. לאחר הכנסת הספרים להיכל, התכנסו המשתתפים לתפילת ערבית, ומשם לסעודת מצווה כיד המלך, באולם ברובע היהודי סמוך ונראה לכותל.

במהלך הסעודה שמעו המשתתפים דברי תורה וברכה, וגולת הכותרת היה כמובן משאו של מוה"ר הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א, שביקש בדבריו לגולל את תולדות ימיה של הישיבה, על תלאותיה וטלטוליה, ואת הסיעתא דשמיא הגדולה שליותה את הישיבה מיום היוסדה עד היום, הזה, ועל כך אנחנו זוכים להגיע למעמד הגדול הזה כאות תודה לה' יתברך.

בפתיחת דבריו הפתיע הרב את התורם הנכבד ואת המשתתפים, שאפילו נבהלו קמעה, ואמר: "כי אחר המחילה מהתורם היקר הוא לא הראשון שחשב לכתוב ספר תורה קטן ויש הרבה שקדמו אותו לפני זמן רב!..." הנוכחים הביטו בפליאה אחד על השני ולא הבינו למה חותר הרב, אך מיד הסביר הרב: "בפרשת השבוע (כי תצא) כתוב שהמלך צריך לעשות לו ספר תורה וקרא בו כל ימי חייו, וחז"ל אמרו שצריך שיהיה קטן שיוכל ללכת אתו לכל

מקום, א"כ - אמר הרב - הרי שזהו מעשה של המלכים לבית ישראל, וא"כ הם עשו את זה לפניך ידידנו היקר... - סיים הרב לקול תשואות מחיאות הכפיים של המשתתפים.

הכנסת ס"ת להיכל הישיבה

יום ראשון ה' אלול. העיר נתניה לובשת חג, לא בכל יום יוצא ס"ת משערי העיר המתחזקת, אמנם לא אל תוככי העיר משכנו של הספר, אך גם היציאה מן המקום והשלמת הספר לא דבר ריק הוא.

"בעל הספר" הוא נציג הישיבה בצרפת המסור בכל ליבו ומאודו להצלחת הישיבה, מר פנחס חורי הי"ו שזכה שספר התורה שנכתב כאות תודה לה' במלאות יובל שנים לשישיבה יצא מביטן.

המולה רבתי בבית התורם בנתניה, ההתרגשות והשמחה משמשים בערבוביה, כתיבת האותיות ע"י רבנים ובני המשפחה, ומיד מפליגים אל עיר התורה בני ברק, אל מעונו של מרן ראש הישיבה שליט"א.

ובבני ברק, מרן ראש הישיבה מקבל את הבאים בשמחה ובחביבות, הרב מכיר את השתדלותו הרבה של מר פנחס ומרעיף עליו ברכות עד בלי די בכל מכל כל. לאחר אמירת מי הוא זה מלך וכו' כנהוג, המשלחת עם ספר התורה יורדת אל רחובה של עיר, ומתקבלת במאות בחורי הישיבה וקהל רב שהתאסף לצעוד עם הספר להיכל הישיבה. התזמורת פצחה בשירה ורחובותיה הצפופים של בני ברק הוארו באור יקרות. קולות השירה והריקודים של בחורי הישיבה עמלי התורה, השמחים בשמחת התורה, הדהדו למרחוק, והשמחה הרקיעה שחקים.

התהלוכה הסתובבה סחור סחור בין הרחובות הסמוכים עד שהגיעה סמוך לפתח הישיבה, ואת פני הספר ההיסטורי שנכתב במלאת חמשים שנה לשישיבה, קיבל ספר תורה שנכתב לפני עשור במלאת

ארבעים שנה לשישיבה. הספר הוצא לכבוד המעמד בתקווה כי נזכה בעוד עשור לרקוד עם ספר שלישי במלאת ששים שנה לשישיבה.

לאחר מכן הוזמנו הבחורים המשפחה והמשתתפים, להשתתף בסעודת מצווה כיך המלך באולם חדר אוכל של הישיבה. את

המעמד כיבדו רבני הישיבה ובראשם מוה"ר הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א שאף נשא דברים לכבודה של התורה. כמו כן דברו הגאון רבי דוד עידאן שליט"א ראש הכולל, וכן הרב יונה חורי שליט"א אחיו של התורם.

מיד לאחר ברכת המזון הורמו שוב ספרי התורה על הידים, וספר התורה עלה בליווי שירים וריקודים אל היכל בית המדרש של ישיבה גדולה.

הכנסת ס"ת לישיבת "כסא רחמים" סניף עמנואל

שנים ארוכות שלא ראתה עמנואל מעמד נכבד כל כך. קרוב לאלף משתתפים אנשים נשים וטף השתתפו בתהלוכה של הכנסת ספר תורה חדש להיכל ישיבת כסא רחמים בעמנואל, נדבת ידינו היקר אוהב תורה ולומדיה מר רוג' עזריה הי"ו.

כבר משעת ערב מוקדמת המתינו מאות ילדים בכיכר הרמב"ם עד להתחלת התהלוכה בפועל אז חולקו להם לפידי אש כמנהג ישראל. בשעה 20.30 הגיעו מוה"ר הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א המנהל הרוחני של ישיבת כסא רחמים המעטירה בבני ברק יחד עם אחיו מוה"ר הגאון רבי רחמים מאזוז שליט"א, וקיבלו סקירה קצרה על כל הנעשה בישיבה וביקרו גם בהיכל הישיבה והביעו את התרגשותם והתפעלותם מהתרחבות גבולי הקדושה בעמנואל והתקדמות הישיבה בס"ד.

קרוב לשעה 21.00 ירדו בחורי הישיבה והתחילו את התהלוכה בקול רינה ובריקודים לכבוד התורה הקדושה יחד עם ראש הישיבה הרה"ג רבי מרדכי מאזוז שליט"א, רבני הישיבה, רבותינו הגאונים, ורב הקהילה ראש כולל תנא דבי אליהו הגאון רבי יהודע גדסי שליט"א וציבור גדול מכל גווני הקשת, וכולם מפזזים ומכרכרים בכל עוז. לאחר כעשרים דקות הגיע התורם היקר עם ספר התורה החדש

הכלול בהדרו מבית ומחוץ תורה מפוארה בכלי מפואר, והתקבל בשמחה רבה, באותו זמן ממשיך ציבור רב לזרום לתהלוכה בשמחה גדולה שלא נראתה כמותה שנים רבות בעמנואל. יצויין כי בעל הס"ת הנדיב היקר הי"ו אמר בהתרגשות לעומדים סביבו כי למרות שכבר הכניס כמה ספרים בחייו לשיבות קדושות, הערב הוא מרגיש התרגשות בלתי רגילה, מרבו הציבור ורב השמחה המרקיעה שחקים.

הציבור ליוה את הס"ת במשך כשעה וחצי עד לשיבה שבמרומי הישוב בשילוב שירים ופזמונים. כמו כן נמכרו שבע הולכות לס"ת, ונדיבים מהישוב ומחוצה לו השתתפו בקניית הזכויות כאשר כל אחד מהזוכים זוכה לברכתו החמה של הגאון הגדול מוה"ר **רבי צמח מאזוז שליט"א**. סמוך לבנין השיבה הצטרף גם ידיד השיבה ראש המועצה ר' **עזרא גרשי הי"ו** שקנה את זכות הכנסת ספר התורה להיכל זוכה לברכות מפי מורנו הרב שליט"א.

בחצר השיבה הוגש כיבוד עשיר למשתתפים וכן שקיות ממתקים מכובדות עבור הילדים. קודם הכניסה לשיבה נעשתה קבלת עול מלכות שמים נרגשת ולאחר מכן בשירה וריקודים הוכנס הס"ת לבית המדרש עם ציבור גדול עד כי לא היה מקום. ושם לאחר ריקוד של בעל השמחה מר **רוגי עזריה הי"ו** עם ספר התורה הוכנס הספר להיכל הקודש בשיבה.

בשעת ערב מאוחרת ירדו הציבור אל אולם הארועים שנערך בטוב טעם ובפאר והדר כיאות לשמחת התורה, שם הנעים לציבור הפייטן והזמר הדגול ר' **שאל חיון הי"ו** בקולו הערב, לאחר מכן נישאו דרשות ע"י ראש השיבה הרב **מרדכי מאזוז שליט"א** ומוה"ר רבי

צמח מאזוז שליט"א שדיבר על מעלת לומדי התורה, ועל זכותו הגדולה של תורם ספר התורה וברכו בשנה טובה ומבורכת, לאחר מכן פנה מוה"ר לציבור לתרום בעין יפה לשיבה ואפי' בתרומות קטנות, כמו"כ כל מי שחתם על הו"ק בסך 52 ₪ קיבל מחזור גדול ומהודר ליום הכיפורים עם הקדשה וברכה לשנה טובה מכת"ק של מוה"ר. ראש השיבה שליט"א, הודה בסוף הערב לנדיב היקר

על תרומת ס"ת והעניק לו שי בקבוק יין שנתברך ע"י **מרן ראש השיבה שליט"א** להצלחה בכל הענינים, הבקבוק נותר

לפליטה מתוך בקבוקים רבים שכבר חולקו לנדיבי השיבה לפני כשנה ומחצה בהילולת משה רבנו. כמו כן הודה רה"י

לאחיו הרב **אורי מאזוז שליט"א** שטיפל בכל הקשור לערב קדוש זה במסירות רבה מהחל ועד כלה, וכן לידיד השיבה

הרב **יאיר סיאני שליט"א** שנטל על שכמו רבות מארגון הערב, וכמובן לרבותינו הגאונים שתרמו מזמנם היקר ובאו

להשתתף איתם בשמחת התורה.

הכנסת ס"ת לשיבת "יצחק ירנן"

הסיפור של ס"ת זה הינו מפתיע ומרגש. כידוע מזה שש שנים עורכת ישיבת "יצחק ירנן" ערב התרמה שנתי לטובת המוסדות בער"ח אייר יום הילולת מהרח"ו, גולת הכותרת של הערב היא הגרלה על ספר תורה מהודר ומפואר.

השנה, למרבה הפלא, זכה בה, לא אחר מאשר מנהל הישיבה ר' אליהו רבא ברדא הי"ו המסור בכל ליבו לשיבה להצלחתה ולשגשוגה, כידוע וכמפורסם. מסתבר שאת השתדלותו הרבה ראה בורא עולם וזיכה אותו ביקר מכל - "ספר תורה".

את הספר בחר הזוכה להכניס לבית כנסת "עטרת ציון" אשר בנשיאותו של ראש המוסדות הגאון רבי **יצחק ברדא שליט"א** ובו הוא מתפלל בקביעות, ואכן באור לכ"ד אלול סמוך ונראה לראש השנה נכנס הספר ברוב פאר והדר למקדש מעט.

כתיבת האותיות החלה בביתו של הזוכה, ומשם יצאה התהלכה בשירים ומחולות לאולמי רפאלי שם נערכה סעודת המצווה ברוב המון חוגג.

במהלך הסעודה, הוקרן להפתעת המשתתפים תיעוד של ההגרלה שנתקיימה בר"ח אייר, בה נראה הזוכה / מנהל הישיבה מערבב ומערבב את הפתקים, וילד קטן שנמצא בקהל ניגש ומוציא פתק ממעמקי תיבת ההגרלה, והפתק נפתח.

שם הזוכה מוכרז, והזוכה / המנהל נתפס מופתע בעליל, ההתרגשות באולם גוברת, והקהל שמח על הזכייה שהגיעה לכתובת הנכונה למנהל העושה לילות כימים לשגשוג המוסדות.

מעניין כי בכל שנה מכובד הגאון רבי יצחק ברדא שליט"א ראש הישיבה לשלון את פתק הזוכה, אך השנה משום מה בקשו מילד קטן להוציא את הפתק.

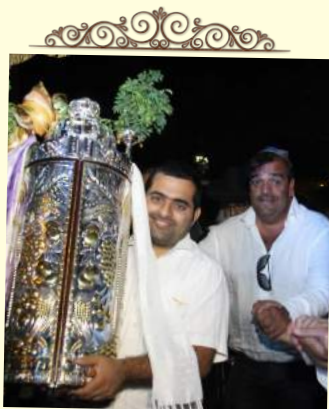
את המעמד כיבדו רבנים חשובים ואישי ציבור, ובראשם מוה"ר הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א שאף נשא דברים בשבח המעמד ובעיתוי המוצלח. וכמובן בנוכחותו של הגר"י ברדא שליט"א, שאף ליווה את הספר עד לאולם רגלית!

הכנסת ס"ת לת"ת "איש מצליח"

י"ג אלול התשע"ג. מחזה בלתי שיגרתי תופס את ילדי בני ברק. כרכרה מפוארת ומלאת הדר ותנומה לסוס אביר לבן, חצתה את רחוב אהרונוביץ' בבני ברק. בתוך הכרכרה ישובים מוה"ר הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א, ידיד הישיבה מר רוג' עזרייה הי"ו, ובידו ספר תורה מפואר ומהודר הנכתב לע"נ אמו, בדרכה לרחוב הרב יצחק מאיר.

כך נפתחה התהלוכה למעמד הכנסת ספר תורה לבית הכנסת החדש שנחנך בתוך תלמוד תורה "איש מצליח".

עוד קודם בצהרי היום נערך בבית התורם מר רוג' בעיר רעננה, טקס כתיבת האותיות ודברי ברכה מאת מוהרי"ץ, ומשם הפליגו לעיר התורה לרחבת אולם 'כתר הרימון' משם כאמור יצאה הכרכרה עם ספר התורה.

שיירת תלמידי הת"ת לבושים בתלבושת אחידה ובידיהם לפידים ססגוניים, ליוו את הספר בשמחה ובששון, כשאליהם מצטרפים מאות מתושבי העיר שבאו להשתתף בשמחת התורה.

ספר התורה הגיע לתלמוד תורה, שם חולק לכל הילדים המשתתפים בקבוק שתיה אישי, שקיות ממתקים מכובדות וארטיקים, להמתיק עליהם את אהבת התורה.

שם במקום הוכרו במעמד מאות המשתתפים על פתיחת בית הכנסת שבראשותו יעמוד הגאון רבי אהרן מאזוז שליט"א, ר"מ בישיבה ועורך משנה ברורה - איש מצליח ח"ג.

נשאו דברים: הרב חננאל הכהן שליט"א ראש מוסדות "חכמת רחמים" שהמליץ למשתתפים לשמח בשמחת התורה בריקודים ומחיאית כף, שעל פי המבואר בספרים

הרי שהם שקולים לגלגולי שלג

וסיגופים ותעניות, הרב אברהם כהן שליט"א מנהל הת"ת שריתק את השומעים בקישור הכנסת ס"ת לפרשת השבוע.

בהנהלת הת"ת מנצלים את הבמה להודות לכל אלו שסייעו בארגון הערב, והפרט מפורש למפקח המסור הרב אליהו קבלן שליט"א שעשה רבות להצלחת המעמד הנפלא.

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה

לכבוד מורנו ורבנו, מאיר דרכנו, ומשובב נתיבותינו, הגאון המופלא, פלג אלקים מלא חכמה בינה ומדע, כלכל ודרדע, אשר הטא שכמו לסבול ועושה ימים ולילות ומכתת רגליו בארץ ובעולם למען ביסוס והצלחת המוסדות ברוחני ובגשמי, ונהנין ממנו עצה ותושיה, ודבר ה' זו הלכה, הלא זה ה'וד הגאון

רבי חנואל הכהן שליט"א

ראש מוסדות "חכמת רחמים" ברכיה

לרגל הולדת הבן נ"י

יה"ר שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים, עם כל שאר אחיו ואחיותיו, ויהיה גדול בישראל, לתפארת אביו הדגול, וכל משפחתו הכבודה. מתוך בריאות ונחת וישוב הדעת, עושר ואושר לו ולכל אשר באהלו, אכי"ר.

מאחלים:

הרה"ג רבי מאיר הכהן שליט"א

הרה"ג רבי רחמים חי חזיתה הכהן שליט"א

ראש הכולל

ר"י "אורחות חיים" תכב"ץ

ר' יעקב כדורי שליט"א

הרה"ג רבי ברכאל הכהן שליט"א

מנכ"ל המוסדות

ראש מכון "אורח צדיקים"

אזלי!

כזכור, בגליון הקודם התפרסמה כתבה על הספרים החדשים שנוספו לאוצר הספרים, ביניהם על הספר המיוחד "קיצור שלחן ערוך-איש מצליח".

כתבנו על ייחודיותו, על חשיבותו, על מעלותיו הרבות, אבל משום מה החשובה שמכולן נודעה למערכת רק לאחר ההדפסה. והיא כי הספר כולו, ממש כולו לא חלק ולא רוב, עבר תחת עינו של מרן ראש הישיבה שליט"א, וכל הלכה והלכה שנכתבה בספר זכתה לעמוד במבחן לפני מרן שליט"א.

לא בחנם עוד בטרם התפרסם הספר בחוצות כבר אזלה המהדורה הראשונה, ובעוד אנו עוסקים בפרסום הספר כבר נשלחה ההדפסה השנייה אל מכבש הדפוס.

היכרות ראשונה עם הישיבה

הזכות שמורה לרבי אליהו ענקרי שליט"א, שהגיע יום אחד בשנת תשל"ג לבית ספר הרב יוסף קארו בבאר שבע בו למדתי, ואסף אותי יחד עם עוד שבעה נערים בגילאי 12 לבוא להסתופף בחצרות בית ה' בישיבה בבני ברק. שנה חלפה, וגיליתי שרק אני שרדתי מכל השמונה, שלא הצליחו להחזיק מעמד בשל התנאים הגשמיים הקשים שהיו בישיבה. אגב, אחד מהם היום משמש מנהל בית-סוהר...

זכרונות ראשונים

בכל בוקר היה מרן ראש הישיבה שליט"א בא בכבודו ובעצמו להעיר את התלמידים. היינו ישנים ואוכלים בפנימיה שהיתה מרוחקת ממקום הלימודים (בעזרת נשים בבית הכנסת "בית רחמים" של רבי שמואל עידיאן זצ"ל) מרחק של כרבע שעה. קשה לשכוח את הצעדות שהיו מנת חלקנו דבר יום ביומו. בבוקר לאחר ההשכמה, היינו הולכים רבע שעה, מתפללים שחרית, חוזרים למקום הפנימיה כדי לאכול פת שחרית, ושוב חוזרים למקום הלימוד. בארוחת צהרים שוב חוזר אותו מסלול, מבית המדרש לפנימיה ומהפנימיה לבית המדרש, ובערב שוב לפנימיה. סך הכל חמש צעדות ביום. בהמשך, הפכתי אני להיות "מעורר השחר" במקום מרן ראש הישיבה.

הגאון רבי נסים ארביב שליט"א
מתלמידיה הראשונים של הישיבה
בארץ.

תפקיד כיום: רב מושב בן זכאי,
ומחשובי הר"מים בישיבה.

"היום יש בישיבה יותר שקידה"

גם ארביב שליט"א

תורה שלמדתי באף

קרה פעם, ובשל אי אלו אילוצים, הוצרכתי לעזוב את הישיבה. החלטתי התבטלה בגין חלום שחלם מוה"ר, הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א באותו זמן, שאביו הרב הגדול זצ"ל נגלה אליו בחלום אודותי, ובפיו היה הפסוק: "והיה ראשיתך מצער, ואחריתך ישגה מאוד". מוה"ר נר"ו סיפר לי את החלום, שעודדני להשאר בישיבה.

תמונה שלא תשכח

קבלת תעודות-מעניין ממרן ראש הישיבה שליט"א בשנת תשל"ה.

מאורע שלא יימחה

ה'הילולא' הראשונה. היא התקיימה ברחבה שליד בית כנסת "בית רחמים", ואני כובדתי להרצות בעל-פה על סוגיית "תגרי לוד".

משהו שהיה פעם ואין היום

אפשר לומר כי היום יש בישיבה יותר שקידה. לגבי רמת העיון - פחות או יותר כאז כן עתה.

השפעת הישיבה ביום-יום

הלימוד וההבנה העצמית. מרן ראש הישיבה שליט"א הקפיד שנגיע להבנת הלימוד בכוחות עצמנו, מבלי להסתמך על שיעוריו. בנוסף, דרך העיון אותה זכיתי לרכוש בישיבה, משמשת לי אבן-דרך על כל צעד ושעל, הן כאשר אני נשאל בתפקידי כרב מושב, והן בחיי היום יום.

דמות מהישיבה שהשפיעה

הרוח החיה של הישיבה רבי שמואל עידאן זצ"ל, שאמנם עבד אז בסוכנות, אבל היה מעורה כל-כולו בנעשה בישיבה, והיה מעודד ותומך בי רבות. הורי שעלו זמן קצר קודם לכן מתוניסיה היו מחוסרי אמצעים, כך שלא השיגה ידו של אבי לרכוש לי תפילין בהיותי בר מצוה, ורבי שמואל הוא שקנה לי אותן בטובו.

תפקידים בישיבה

מגיל 18 מינה אותי מרן ראש הישיבה ללמד בישיבה. תחילה כאב-בית, אחר כך כ'משיב', עד שהורני למסור שיעור בעצמי. בהתחלה לימדתי בישיבה גדולה, ואחר כך החליט מרן שאלמד בישיבה קטנה, כדי להקנות את העיון לתלמידים בעודם רכים.

נקודה של קורת-רוח

שנה אחת לימדתי תלמידים בשיעור ב' ישיבה קטנה, הם היו ב"ה תלמידים מוצלחים, עד שמרן שליט"א אמר עליהם שהם 'אריות בלימוד', ובסוף השנה הקפיץ אותם ישר לישיבה גדולה.

רגע אישי עם מרן ראש הישיבה

בשנת תשל"ד, כשהיה מרן ראש הישיבה שליט"א בשיקום בבית לוינשטיין לתפ"ץ, זכיתי בכל יום להביא לו מבני ברק את ארוחת הצהרים. לאחר מכן, הייתי יושב לידו וגורס מספר "שער המלך", כשמרן מתקן אותי ומעיר לי. למרות כל היסורים, ראשו היה צלול כמו דבש! אגב, את כל תורת, אני זוקף לזכותו של מרן

שליט"א. אני חש כלפיו כתלמיד מובהק, ולא מסוגל לדרוש לפניו.

עודנו בכתב יד

מִרְנָן רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה עוֹדֵד אוֹתִי כְּמֵה פְּעָמִים לְהוֹצִיא אֶת חִידוּשֵׁי עַל הַש"ס, וְכֵדִי לְהַמְרִיץ אוֹתִי אֶף קָרָא שֵׁם לְסַפֵּר הַעֲתִידִי "אוֹר הַנֵּר", שְׁמֵרְמָז לְשָׁמִי. אֶךְ עַדִּיין אֵינִי מְרַגֵּשׁ שְׁלֵם עִם הוֹצֵאת הַסֵּפֶר, בְּפֶרֶט שֵׁשׁ חִידוּשִׁים שְׁעָלֵי לְבָרֵר אוֹתָם.

אמירה שהותירה רושם

מִרְנָן רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה שְׁלִיט"א, הִיָּה אוֹמֵר שֵׁשׁ לְהַשְׁקִיעַ עַל הַקְּנִיית הָעֵינָן בְּתַחֲלִיל הַדֶּרֶךְ כְּשֶׁהִנְעַר צֵעִיר.

בומורה גם הוא יורה

טומוס של ברכות נשגר לכבוד

הרה"ג רבי אהרן מאזוז שליט"א

ר"מ שיעור בישיבה גדולה

לרגל הכתרתו לרב בית הכנסת

בת"ת "איש מצליח" בני ברק

יה"ר שיפוצו מעינותיו חוצה, להשיב ולהורות לשעה ולדורות, ויזכה להנהיג צאן מרעיתו עד ביאת גואל צדק. אכ"ר.

המערכת

ברכות מאליפות נשגר לכבוד

הרה"ג יוסף זאן שליט"א

ר"מ שיעור ב' ישיבה קטנה

לרגל הכנס בניו התאומים נ"י

לנועם עול תורה ומצוות

יה"ר שיזכו לגדול בתורה ויר"ש ומדות טובות לתפארת אביהם וכל המשפחה וירונו מהם רוב נחת ושלוה. מתוך בריאות ושמחה. אכ"ר.

המערכת

לקט שאלות ותשובות
 אקטואליות, מובחרות
 ומעניינות שהשיבו רבני
 הישיבה, במגוון נושאים
 בהלכה ובהשקפה צרופה
 לדורשים אחר דבר ה' זו
 הלכה. קצר ולענין.

האם צריך התרת נדרים ל"עאדה"?

שאלה במשך שנים קיימנו את ראש השנה בבית חמותי שנכבדה לפני 4 שנים, וכעת לאחר שלוש שנים לבהם כל המשפחה חגגה את החג בבית הסבתא, נחגג אתנו בביתנו. ברצוני לדעת אם מדובר בביטול מנהג ה"עאדה" ואם יש צורך לצרף התרת נדרים.

תשובה: זה מנהג (עאדה), שאין לו שורש בהלכה, אם מסכימים כולם לעבור, אין בעיה. ואם רוצים, יכוונו בזמן שאומרים התרת נדרים שעושים בערב ראש השנה על זה. ויועיל בס"ד.

הגאון רבי רחמים מאסא שליט"א

שמיעת קול שופר מבית הכסא

שאלה האם אדם שהוצרך להכנס לבית הכסא באמצע חברת הש"ס, והתעכב שם ושמוע משם את התקיעות דמוצא יוצא ידי חובה, או צריך לחזור על התקיעות האלה? האם זה דומה לספירת העומר, שאפשר לספור אפילו שנמצא במקום התינוקות (כגון בית כלא), ואחרי שיצא משם, ימשיך לספור בברכה כי אין זה דבר שבקדושה להגיד: "היום כח וכח לעומר", וגם כאן, אין קדושה בשמיעת התקיעות?

תשובה: מן הדין יוצא ידי חובה, דלא נאסר אלא דיבור והרהור בדברי תורה או לעסוק בתפילה. אבל מצוה לא נאסר. ועיין בהערות איש מצליח על משנה ברורה (סימן ע"ו סק"ב הערה 2) שכתב בשם כה"ח (אות ב') וילקו"י, שבשעת הדחק יוכל ליטול לולב ולתקוע בשופר במבואות המטונפים. ע"ש.

הרה"ג רבי צוסי מימון שליט"א

קריאת קהלת בסוכות

שאלה האם בתנ"ך נהגו לקרוא קהלת בחג הסוכות, כי ביוצאי תהלות ג' רבא המוכרת לי, לא ידוע להם על כך? ואיזה פסוק נהגים לומר לפני מגילת קהלת?

תשובה: גם בתנ"ך לא זכור לנו שנהגו לקרות. ודין זה מובא בהגהת ש"ע (סימן ת"ץ וסימן תרפ"ג ס"ג). ומקורו מדברי רבי דוד אבודרהם שהיה בקי במנהג ספרד. ויש לברר מנהג שאר עדות הספרדים בזה. אבל כל מי שיכול לקרות, הוא מקיים מצוה גדולה. ואין בזה ברכה שיש לחוש לספק ברכות. ואיזה פסוק נהגים לומר, מאחר שאין מנהג בזה לקרוא קהלת, לא ידוע. ושמעתי ממר חמי החה"ש ר' מרדכי חדאד זצ"ל שבביתם נהגו לקרות קהלת, ובתחילה אומרים: "טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו", דברי קהלת בן דוד וגו'.

הגאון רבי רחמים מאלוט שליט"א

נענוע הלולב לבנות קטנות

שאלה קראתי באור תורה חודש אייר ממרן ראש הישיבה שליט"א שמתן "איש מצליח" היה נתן לבנותיו הקטנות לברך על אולב, ורציתי לשאול: (1) האם כיום אפשר לתת לתלמידי לברך על אולב? (2) האם צריך לתת לה אולב משלה. או אפשר לתת לה לברך מהאולב שלי, ואח"כ אני יכול לכבדו בו במזבח? (3) האם גם כיום נשים מקיימות מצוות אולב, כי אף פעם לא ראיתי את אמי וסבתי שהן מג' רבא מקיימות את זה?

תשובה: בתנ"ך וג' רבא לא היה מנהג כזה שנשים מברכות על הלולב, אך אבא זצ"ל לחיוב מצוה בעלמא, היה נותן לבנותיו הקטנות לברך על הלולב שלו (אחר שכבר בירך) ותופס איתם בשעת הברכה (עיין שולחן ערוך אורח חיים סימן תרנ"ח סעיף ו). ולכן לא להגזים ולקנות להם לולב משלהם.

הגאון רבי רחמים מאלוט שליט"א

הוצאת חמשה ס"ת בשמח"ת

שאלה במושב צלמא מוציאים בשמח"ת תורה חמשה ספרי תורה, וקראים בראשון לחתן תורה, בשני לחתן מצוה, בשלישי לחתן בראשית, ברביעי לתת הצולאים, ובחמישי למפסיר. השאלה האם יש סמך למנהג הזה? והאם מותר לבטל המנהג, אם אין שום סמך לזה?

תשובה: בשלחן ערוך סי' תרס"ט כתב שמוציאים ג' ס"ת, אמנם בס' כנסת הגדולה שם (בהגות הטור) מביא בשם מהר"ר יעקב הלוי ז"ל מאיטליא (בתשובותיו סי' פ"ב) שיש נוהגים להוציא ארבעה ספרי תורה, ואע"פ שיש לחוש שיאמרו שהס"ת פגום

חלילה, שהפסיקו לקרוא בו וקוראים בס"ת אחר באותו ענין, (וע' בש"ע סי' קמ"ד ס"ד), מ"מ כיון שהיום שמחת תורה ונהגו לקרוא לכל חתן בס"ת שלו, אין חשש. ע"ש. ובזמנו של מהר"י הלוי עדיין לא היה מנהג של "חתן מעונה" שנתחדש מאוחר יותר, ומובא בכנה"ג שם. ולכן יש להם על מה שיסמוכו. והנח להם לישראל. וידועים דברי הרמ"א בס"י תר"ץ סי"ז שאין ללעוג על שום מנהג ולא לבטלו. כל שיש לו סמך.

הגאון רבי רחמים מלפא"א

מה המקור למנהג תונס להשאיר הס"ת מחוץ להיכל אחרי שמח"ת

שאלה אני זוכר שבתונס בשמחת תורה היינו משאירים את ספרי התורה בחוץ (מחוץ להיכל) אחרי התקדים ושירים. ובחודש חשוון היינו מכניסים את ספרי התורה בחזרה להיכל עם שירים וריקודים וסעודת מצוה. אני זוכר ששאלתי כשהייתי קטן למה דווקא חודש חשוון צנוני לי מאחר ואין חג בחודש זה. מה מקור מנהג זה, ולמה לא שמעתי על זה בארץ לא בצדה התוניסאית ולא בצדה אחרת? חג שמח.

תשובה: מנהג זה הובא בשו"ת איש מצליח למרן הגה"ק רבנו מצליח מאזוז זצ"ל בח"א (חיו"ד סוס"י ל"ד) וז"ל: וראיתי אצלם [בתונס] מנהג מחודש שאינו לא בג'רבא וגלילותיה ולא ראיתיו בשום ספר עד היום, שביום שמחת תורה בחג הסוכות לפני תפלת מוסף אין מחזירין הספרי תורות שקראו בהם למקומם בהיכל, אלא אדרבא מוסיפים להוציא שאר הס"ת שבהיכל, ומניחים את כולם חוצה בקרן זוית על איזה שלחן גדול או ספסל שמכיל את כולם ונשארים שם מכוסים במפות הקדש, לאיזה שבועות. וכשקוראים בתורה לוקחים ס"ת מהם ומחזירים אותו שם עד שנמלכים וקובעים יום שירצו להחזירם בהיכל ונקרא "יום הקמת ס"ת", ועושים בו שמחה גדולה מאד יותר מיום שמחת התורה, בשירות ותשבחות, בתופים ובמחולות, ונדירים ונדבות, ופרטים רבים. ואומרים שמנהג זה ישן נושן מימות גאוני עולם. וכידוע היה לפנים בתונס מאות רבנים גדולים אריות דבי עלאי, המעניקים חמה בתורתן. ובכן אין בודקין מן המזבח ולמעלה וכו'. עכ"ל.ק. וע"ע בהוספות ומילואים שם (דף ס"ט ע"ג) שגם בביהכ"נ אלגריבה בחארה צגירה נהגו כמנהג תונס.

הרה"ג רבי אדיר הכהן מלפא"א

תושב הארץ בחו"ל, ממתי אומר ברוך עלינו?

שאלה אני תושב ארץ ישראל, וככשני אני נמצא בחו"ל כבר חדשיים, וצוד חשוון למעשה. מה הדין לגבי ברוך עלינו, האם אומר ב' חשוון או שנים יום אחרי התקופה?

תשובה: אם היית בחו"ל לפני ז' חשוון תמשיך כמנהג המקום (עיין מ"ב סימן קי"ז ס"ק ה' ובהערות איש מצליח שם מספר 5).

הגאון רבי רחמים מאזולו שליט"א

האם אפשר להדליק נ"ח במקום עבודה?

שאלה אני צובד במקום עבודה חילוני, שרובם אינם מדליקים נרות חנוכה. האם ראוי להדליק שם נרות חנוכה בברכה? (האם צריך שיברך חילוני שלא מדליק בביתו?) (נמצאים שם יותר מ-10 צובדים, חלקם גברים וחלקם נשים)

תשובה: לשון הרמב"ם (פ"ב מהלכות חנוכה הלכה א'): מצותה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד וכו'. עכ"ל. ויש לנסות להשפיע עליהם שידליקו בביתם. אך בעבודה אין זה ביתם, ואי אפשר להדליק שם, אלא אם כן גם לנים שם בלילה וכו"ב, מה שאינו נכון על פי רוב. רק יכול להדליק שם ללא ברכה חנוכיה מנרות חשמל וכו"ב, אם ירצה לפרסם הנס גם אצלם.

הרה"ג רבי אדיר כהן שליט"א

להניח נ"ח על סורגי החלון

שאלה האם מותר להניח את החנוכיה על הסורגים שבחלון? (כמובן, מדובר בחלון שהחנוכיה לא תיפול מהסורגים). להרי, צריך לכתחילה, כשמניח את החנוכיה בפתח, שתהיה אצל היתר במרחק של אמה מהפתח, ולאבי החלון עצמים רבות הסורגים נמצאים במרחק של יותר מאמה מהחלון. ואם כן האם צריך לחוש לכך לכתחילה?

תשובה: הטעם שצריך להניח את נר החנוכה בטפח הסמוך לפתח, מבואר במשנ"ב (סימן תרע"א סקל"א) שאם ירחיקנה יותר מזה, אין היכר שבעה"ב הניחו שם (אלא יחשבו שאדם מן הרחוב נתנו שם). וטעם זה אינו שייך במניח בסורגי החלון, שגם אם החנוכיה מרוחקת מעט מאדן החלון, ודאי ניכר מי הניחה שם. ואם אין מקום בטוח להניחה רק במרחק-מה מאדן החלון, נראה שאין צריך להקפיד על הטפח אף לכתחילה.

הרה"ג רבי רביאל כהן שליט"א

מי קודם בהדלקת נר חנוכה

שאלה כשהאב נסע מהבית, ונשארו האם וילד בן 14, מי צריך להדליק את נרות החנוכה (מדובר שהאב מבין יותר מהאמא בהלכות חנוכה)?

תשובה: אין הבדל, ידליק אחד מהם.

הרה"ג רבי מצליח חי מאזולו שליט"א

חדשות אני איך?

בית המלוכה

הגשר עדיין צר!

מסתבר שיצר הרע חושש כל כך מחיזוק כח התורה, והגדלת מספר הבחורים בישיבה, ועל כן הוא מפעיל את מלא המאמצים בכדי לעכב את הרחבת היכלי התורה. ואם כך הן פני הדברים, הרי שזו כבר בשורה משמחת.

כידוע מזה תקופה ארוכה עוסקים 'בעלי מלאכה' בהרחבת היכלי בתי המדרש בישיבה, בכדי להכיל את הבחורים הרבים המתדפקים על דלתות בית המדרש.

הבנייה היתה אמורה להסתיים מכבר, ואף תוכנן כנס הבוגרים לתאריך ט"ו באב התשע"ג, יחד עם חנוכת האגף החדש במעמד מרנן ורבנן שליט"א, אך כאמור עיכובים בלתי צפויים בתכנון הבנייה לא אפשרו זאת.

מסיבה זאת, למרות שכבר נוסרו רוב הקירות המפרידים בין בתי המדרשות לגשר החדש, היות שלא הושלמה הבנייה וטרם נוסרו עמודי הבטון, נאלצה הנהלת הישיבה לסגור את הפרצות בקירות גבס, בכדי לאפשר לקיים מניין מסודר לבחורי ישיבה קטנה בהיכל בית המדרש, בימי ראש השנה וכיפור.

יצוין כי במהלך החודשים האחרונים, עם פריצת כותלי בית המדרש, הועבר בית המדרש של יש"ק,

לאולם חדר האוכל החדש של יש"ג, יחד עם עשרות הספסלים, הסטנדרים, ורוב ככל תכולת בית המדרש. לעת עתה הושלמה רוב ככל מלאכת עבודת הקודש: הגשר נבנה, מלאכת הברזל והמסגור כמעט וסוימה, קירות בית המדרש הישן חופו בשיש חדש, הרצפה רוצפה בקרמיקה נוצצת, הוחלפו החלונות, ופינת נטילת ידים לברכת כהנים, חודשה בפינת בית המדרש. למי שלא יודע, פינה זו נבנתה בהוראת מוה"ר הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א בכדי שלא יפסידו הכהנים "אמנים" אם יצאו ליטול ידיהם לברכת כהנים מחוץ לבית המדרש.

בהנהלת הישיבה אומרים כי אי"ה תוך זמן קצר תושלם המלאכה, ובע"ה המקום ייחנך בכנס הבוגרים שיתקיים ביום חמישי כ"ה כסליו בשעות הערב במעמד מרנן ורבנן שליט"א.

כנס הבוגרים חוזר!

לאחר דחיות חוזרות ונשנות, כמדומה שהפעם נפל דבר, וכנס הבוגרים שכה צמאים לו בוגרי הישיבה, היו י"ה. ובקרוב.

אין צורך להזכיר את היסטורית כנס הבוגרים, מה שכן חשוב להבהיר, כי כעת קרוב לסיום הבנייה של הגשר, ניתן היה לקבוע מועד למעמד הנשגב.

התאריך שנקבע הוא כאמור יום חמישי כ"ה כסליו לאחר הדלקת נר שני של חנוכה, בהיכל הישיבה, במעמד מרנן ורבנן ובליווי תזמורת איכותית שתנעים את הערב. "אין יותר סימלי מלקיים את חנוכת בית המדרש בימי חנוכת הבית" - אומרים המארגנים שכבר כעת עסוקים ועומלים על תוכנית ייחודית ומרתקת לכנס הבוגרים.

גולת הכותרת בכנס תהיה ככל הנראה, שיעור בעיון מפי מרן ראש הישיבה שליט"א בכבודו ובעצמו, אותו ימסור בפני מאות הבוגרים, מראה מקומות והסוגיא שעליהם יסוב שיעורו של מרן יפורסמו בקרוב אי"ה.

מצוות ההפקה מוסרים כי לצורך ארגון ותכנון מסודר של הערב, יש להודיע ולאשר מראש את ההשתתפות בערב במספר הטלפון: 0504158562 או אצל נציגי האיגוד הפזורים ברחבי הארץ. כל הנרשמים יקבלו כרטיסי כניסה למעמד, והכניסה למקום תתאפשר רק ע"י הכרטיסים.

כאן המקום לשוב ולבקש מכל מי שמחזיק במסמכים, תמונות או קטעי וידאו, מהווי הישיבה ורביה, לתולדותיהם, שיואיל בטובו למוסרם לצוות ההפקה לצורך תכנית הערב. החומר יועתק וישוּב לבעליו בהקדם.

פרטים נוספים במשרדי הישיבה והאיגוד בטל: 0504158562.

אין הרבה קמח ויש תורה

כידוע לכל תושב ארצנו הקדושה, העול הכבד אותו הטילה לאחרונה ממשלתנו "היקרה" על עוסקי תורת ה', מאיים לעקור ולהכביד על עולם התורה המשגשג בארץ.

כמו בכל המקומות, גם מוסדות הישיבה נפגעו מחרב הקיצוצים שהונפה באכזריות על עולם הישיבות, וכבר בשלהי זמן קיץ, הודיע מוה"ר הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א בצער רב לאברכים כי למרות שהצלחנו לספוג את הקיצוצים בחצי שנה האחרונה, כעת אין ביכולתנו להחזיק את תקציב כלל האברכים במלואו, ועל האברכים להיות מוכנים לכך עם כל ההשלכות שבזה. יחד עם זאת שקדו בהנהלת הישיבה למצוא פתרונות למצב אליו נקלע עולם התורה.

למרות הודעה זו, הפתיע מוה"ר רבי צמח מאזוז שליט"א והודיע בסוף זמן אלול כי למרות ההודעה על הקיצוץ בחודש זה, החודש ישולמו המשכורות במילואן, וכי הנהלת הישיבה תספוג את ההוצאה הגדולה, בכדי להקל על האברכים בהוצאות החגים הבעל"ט המרובות והיקרות כידוע וכמפורסם.

עם זאת מכתב מיוחד בכתב יד קודשו של מרן ראש הישיבה שליט"א, נשלח לאוהבי ה' ותורתו, בארץ ובגולה, בו גולל מרן את מצב עולם התורה בארץ, על העוול שנעשה כלפיו, ועל האבסורד בו מדינת ישראל - מדינת היהודים מקצה מאה מליון ₪ לדברי הבל וחולין, ואילו כעת גם את כבשת הרש גוזלים מידינו. מרן קרא לידידים ליטול על עצמם להחזיק אברך, ולהשלים את הסכומים אותם קיצצה המדינה מקצבת האברך, וזכות הלימוד של האברך יעמוד להצלחתו של התורם.

המעוניינים ליטול חלק בזכות הגדולה מוזמנים ליצור קשר עם הנהלת הישיבה.

מיותר לציין כי אנו מאמינים בני מאמינים כי לא תמוש תורה מישראל, וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן פרוץ, ורק תוספת 'לשם שמים' תתרבה בלימוד בעקבות זאת.

Institutions Yeshivat KISSE RAHAMIM

בנישואות רבותינו שבא"י
מזן המאן האדיר הראשון לעין הרב עובדיה זושני שליט"א
והלכה ר"ח מרן חז"ר רמאל כ. צבאן זצ"ל
רב תרבות, חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

המפעלי התורה הקדושה

מוסדות ישיבה נסא רחמים ספרדית (ע"ר)

על שם מרן הגאון
ר' רחמים חי חיותה הבית זצ"ל רבב"ד אי ברבא
אוסדה בבבל חת"ש ג"ע"י תלמידו המאן הקדוש
דבנו מצליח ממוח זצ"ל חז"ר חב"ב ב"ד בתום

עמותה רשומה מס. 9-858-000-58

מוסדות הישיבה:

- גן ילדים
- ה"ת לבנים
- גן יב"ס לבנות
- מתנתא ז-ח
- ישיבה קטנה
- ישיבה גדולה
- סמינר לבנות
- כולל אברכים:
- בני-ברק
- בבנתיים
- תניבות
- בר"ץ "משפט וצדק"
- ירחון "אור תורה"
- "מכון הרב מצליח"
להוצאת ספרים
- כולל יעוב
לכתיבת שו"ת
"יועץ שמואל"
- מכון
"זכור תורת משה עבדי"
- קרן גמ"ח ומענקים
- מכון הס'ת הספרדי
"יד רמאל"
- ועוד...

בס"ד, בני-ברק, יום ידב לאא בנא העלם

חפז יצ"ר, טב אונג!

כלא שמא אה טקופ אה האוצר הרב לאלגוריה של הארכיו
המאלי גמרה מאוק המא, כי צד סוף שנה 2012 היו מקליז
920 ש"ה למוצה, פמאוי ממאן ואלהא מקצ" אהב כ" 20
(כפצזי אמז) ומקליז
יק 279 ש"ה למוצה,
למוצה אה לפיזואו
תניבות (מאטרון ולאוניה
אוצר) נמאן אהב 100,000,000 (מאה מיליון)
טק!

דיבר כשר לא נצטה זה היוו דיטרא!
לכנה אמנון לנדביו אה האמוג: חרז אירופי, אהף אארינאי, המא
רזלמיו, לפצה צד אלגולו 67 ראו. אהל כיוון סיוול גמרה!
או (64 ש"ה אה 136 יוכו אהב), אומעק הקו קול וצנד.
והארכ האומג ידק אמק כל יוז אחי האיסור, אכפול אמה
מאכא פולו כדיו אה ולפיו קטני אמייז ליוזר המורה, הקנה
ידק זקן שפי דכפול אהפולמו דדי- צד דכה ודגו.
ל. ה. כן 25 אינו נכנס לקופת הישיבה יק אלגור הארכ, ומקלי
מאזנה צד שם הארכ.
דכרם טב אונג

המרכז: רחוב הרב עזריאל 26 ת.ד. 2750 בני-ברק תל 51127 טל 03-6767163 פקס: 03-6774060 למזכירות: 03-5747261
26, Harav Ouziel St. P.O.Box 2750 Bney Brak ISRAEL Zip Cood 51127 Tel: 03-6767163 Fax: 03-6774060

הפתעה צפויה

הפתעה משמחת נשבה בשבוע האחרון במסדרונות הישיבה בכלל, ובמערכת "הוראה ברורה" בפרט.

כזכור בגליון הקודם סיקרנו בהתפעלות גלויה, את הספר הנפלא "הוראה ברורה" שי"ל ע"י מכון הרב מצליח", בעריכת הרבנים הגאונים הרב רזיאל הכהן שליט"א מח"ס "מחקרי ארץ" ב"ח, והרב ישראל אמויאל שליט"א עורך שו"ת איש מצליח - מהדורת שיח אלעזר.

אם אז כתבנו בבטחון כי ספר זה הינו חשוב ומיוחד, ערוך בטוב טעם ודעת, וערך היסטורי לו, הרי שכעת קיבלנו גושפנקא על הדברים מוועדת הרבנים שע"י עיריית בני ברק. אך לא זאת בלבד אלא מתברר שהינו מהטובים ביותר שיצאו לאור בשנה האחרונה, ועל כן זכינו להתבשר כי ספר זה נמנה השנה בין הזוכים בפרס "הרב גרנשטקורן". שע"י עיריית בני ברק, מתוך עשרות אם לא מאות ספרים שיצאו לאור בשנה האחרונה.

האמת תיאמר כי הדבר היה סביר להניח ואף צפוי, כי בהחלט מדובר ביצירה בלתי שגרתית ורבת ערך, אך שמחנו לשמע כי גם ספרו של הרב רזיאל שו"ת "מחקרי ארץ" ח"ב זכה אף הוא בפרס היוקרתי.

כאן המקום לציין כי בשנה שעברה, נתבשרנו בבשורה דומה, כי בין הזוכים בפרס נמנה גם ספר "שאל יעקב" להרב יעקב נסיר שליט"א מבוגרי ישיבתנו הקדושה, שאף ספרו נבחר כרואי ונכבד מתוך מאות הספרים שהוגשו בשנה שעברה.

יצויין כי במסגרת הפרס לא ניתן לשלוח ספרי ליקוטים, אלא יצירות עצמאיות, זאת הסיבה כי הספר המושקע והייחודי "אוצר ההלכה", לא ניגש לתחרות.

אנו ברכה לרבנים הגאונים, שיזכו להמשיך במפעל הכביר, ולהוציא את כל חיבוריהם לאורה, הם וכל חברי מערכת הוראה ברורה, שנזכה לראותה בשלמותה בקרוב. אכי"ר.

סיקור נרחב בלג"ד בגליון הבא

”הרחיבי מקום אהלך ויתדותיך חזקי”

אלפים בחנוכת בית הכנסת של מוסדות ”יתד התשובה” | בשבת המיוחדת שהתקיימה בסמוך לאירוע השתתף הגאון רבי צמח מאזוז שליט”א

במעמד אדיר ומרומם ששנים רבות לא ראתה העיר צפת, נחנכו בשבוע שעבר יום ה', בית כנסת חדש הנושא את השם ”ברוך שאמר”, ואוצר הספרים, ומקווה טהרה למוסדות יתד התשובה שבראשותו של הגאון רבי רפאל כהן שליט”א. המעמד התקיים ביום חמישי, כאשר כבר בשעות הצהריים נהרו האלפים אל ביתו של ראש המוסדות למעמד כתיבת האותיות לספר תורה שהוכנס להיכל החדש, לאחמ”כ יצאה התהלכה ברוב פאר והדר בשירה וריקודים אל עבר בית המדרש, היה זה מעמד שרישומו לא ישכח, כשאלפי המשתתפים, נוהרים יחד ברחובות העיר צפת, בשלוש שעות של שירה ותפילה יחד עם ספר התורה. בראש התהלכה צעדו ילדי ת”ת ”פרחי כהונה” כשדגלים שיצאו במיוחד לכבוד המעמד בידיהם, לקראת סיומה של התהלכה, ציפתה הפתעה מרגשת לכל המשתתפים, כאשר חולקו בלוני הליום לכל הילדים, כשעליהם מודפס ”שנה טובה ומבורכת”. הרב רפאל מברך את הציבור ואומר, אנו עומדים עכשיו לפני שנה חדשה ובקשה בפנינו לשנה טובה ומבורכת, כעת ילדי ישראל יוותרו על הבלון שבידיהם, ובורא עולם יקבל תפילתנו יחד עם תפילות הילדים, שנזכה לשנה טובה ומבורכת לכל בית ישראל. השמים נצבעו בלבן, הכל מרימים עיניהם לשמים ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים, מאות בלוני גז מתעופפים ועולים להם מעלה, להיות מליצי יושר ולבקש על עם ישראל. ובקול שירה וריקודים צעדו הקהל הרב אל היכל בית הכנסת החדש, כשילדי ישראל ציפתה מכונת סוכר ופופקורן בחלוקה חופשית, לכבוד שמחתה של תורה.

כשהיכל בית הכנסת החדש נפתח, הכל הביעו את התפעלותם מיופיו המרהיב, ומההשקעה והתכנון שניכרת בכל פרט, כשאפילו הוויטראז'ים טומנים בחובם רעיון ייחודי כשהם מבטאים בציורים מרהיבים את ”עשר זכירות” שחייב אדם לזכור בכל יום. לאחר שהוכנס ספר התורה להיכל הגדול, הגיע הראש”ל הנבחר, הגר”י יוסף שליט”א אשר הזכיר את מסירותו הגדולה של ראש המוסדות להגדיל תורה כאן בעיר צפת, כאשר כעת הולך ומוסיף בבית מדרש חדש לאברכים שיוכלו לשקוד על תלמודם כראוי, כמו”כ בירך הגר”י את הנדיבים הרבים שסייעו בהקמת מקום קדוש זה.

רגע השיא במעמד היה כאשר הועברה ברכת המיוחדת של מרן פוסק הדור שליט”א לבאי הכנסת ולראש המוסדות, שאמר בדבריו, ”משכבר הימים

מעמד חנוכת בית הכנסת "ברוך שאמר" בצפת

שהכרתי את ידידי היקר רבי רפאל בצפת, איש פעיל ונמרץ, רב פעלים, כל ימיו רץ להגדיל תורה ולהאדירה. ולכבוד חנוכת המוסדות, אני מברך אותו מקרב לב, הקב"ה יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, ויזכו תמיד להגדיל תורה ולהאדירה ולזכות את הרבים". סיים מרן שליט"א את ברכתו שריגשה את הקהל הרחב. בהמשך חנכו הקהל הקדוש את אוצר הספרים והמקווה טהרה כשהנדיבים היקרים כובדו בהסרת הלוט. כשבמהלך האירוע כולו, התקיימה סעודת מצוה חגיגית לכבודה של תורה. יצוין כי לכבוד המעמד חולק למשתתפים קובץ "מזמור שיר חנוכת הבית", ובו לקט ייחודי בענייני חנוכת בית כנסת.

מו"ר הגרי"צ בהבדלה במוצאי השבת המיוחדת

סדרת האירועים נמשכו ונחתמו בשבת קודש כאשר סעודות שבת התקיימו בצוותא חדא עם כל הידידים והנדיבים מחו"ל, ובהשתתפותם של ידידי הישיבה ר' צבי עמאר הי"ו וח"כ הרב אליהו ישי הי"ו, כשאורח הכבוד היה מו"ר הגאון הגדול רבי צמח מאזוז שליט"א מראשי ישיבת "כסא רחמים", שעזב את כל

עיסוקיו הרבים, ובא להשתתף בשבת המיוחדת.

תפילת שחרית של שבת שמטבע הדברים משכה אליה רבים מכל תושבי האזור, התקיימה ברוב עם, הס הושלך באולם בית הכנסת וכל הקהל נעמד על גליו עת הוזמן האורח הדגול מו"ר הגרי"צ לעלות לתורה בעליית שיש. ולפני תפילת מוסף אף הוזמן לישא דברים לכבודה של תורה. הרב פתח בכבוד אכסניה, כאשר רואים את הפאר וההדר שהושקע בבית הכנסת החדש, שנבנה כל כולו בזכות רוחב ליבם של ישראל, ללא שום סיוע ועזרה משום גורם ממשלתי או עירוני, וציין כי למרות שמאד היה קשה לו לעזוב את סיתו בשבת, לא יכל לסרב לבקשתו של מחותנו הג"ר רפאל כהן שליט"א ראש מוסדות "יתד התשובה", ואכן שמחה וזכות גדולה

יש לבוא ולהשתתף במעמד נשגב זה, ולראות בית כנסת מפואר שכזה. הגרי"צ סיים בבקשה וקריאה אל ציבור הידידים להמשיך לחזק ולתמוך במוסדות "יתד התשובה", ולסייע בידם עוד שימשיכו להגדיל תורה ולהאדירה ברוב נחת ושלוה.

במהלך השבת כולה, כמו גם בסעודות, כובד מו"ר הגרי"צ בכל מצוות הקידוש, ואף בצאתה של השבת המרוממת כובד לקיים ולהוציא את הציבור י"ח במצות הבדלה. וכך מתוך תחושת התרוממות הרוח הסתיימה לה השבת המיוחדת בעיר המקובלים.

חצר המלכה

תלמוד תורה "איש מצליח" בני ברק

תינוקות של בית רבן למען מרנן ורבנן

מרגש וגם מפתיע, לשמוע על יוזמה של תינוקות של בית רבן אותה יזמו מעצמם לרפואת מרנן ורבנן מרן רבנו עובדיה יוסף שליט"א ומרן ראש הישיבה שליט"א.

וכך היא השמועה: מספר תלמידים מהת"ת- משה ח. מנחם מ. ודניאל מ. ששמעו כמו כולם על מצבו הבריאותי של מרן פאר הדור שליט"א ועל ייסוריו של מרן ראש הישיבה שליט"א, והחליטו לפתוח במבצע לרפואתם השלמה.

במסגרת המבצע חלקו דפים עם טבלה למילוי לתלמידי הת"ת, ועל התלמידים למלאות משבצת על כל פרק תהלים שיקראו וכל אמון שיענו בכוונה. כל זך שימולא יכניס את התלמיד להגרלה על ספרים ומתנות נאות.

הנהלת הת"ת שהתרגשה מהיוזמה הברוכה הנובעת מתוך טוהר לב, ופיות קדושים, נתנה יד להצלחת המבצע, ועודדה את התלמידים להשתתף בתוכנית.

מטרת המבצע מעבר לפרסים המובטחים, גרמה להתחזקות בת"ת בנושאים הללו, וכל הזדמנות פנויה נוצלה לקריאת פרקי תהילים.

עד כדי כך הגיעו הדברים, שהמחנכים הוצרכו ללמד את התלמידים את גדרי עניית אמון, וחומרת איסור עניית 'אמן יתומה' בכדי לאזן את התלהבות התלמידים שהשתוקקו לענות אמנים בכוונה.

ברכותינו ברכת "חזקו ואמצו" למארגנים הצעירים, שיזכו לגדול ולעלות במעלות התורה. אכ"ר.

שהצמיחה במעונם

עם פרוס שנה"ל החדשה בסמינר "עשרת רחל", מברכת ההנהלה בפה מלא: ברוך שהשמחה במעוננו... שמחה מאופיינת תמיד בהתרחבות, בריבוי ובצמיחה, להבדיל מעצב מתאפיין בחסר ובצמצום. שמחת נישואין - משפחה מתרחבת, שמחת חנוכת הבית - נכסים מתרבים. אף במשפחת "עשרת רחל" תיזכר שנה"ל התשע"ד כשנת התרחבות וצמיחה.

ובכן: לראשונה נוספו בסמינר כמידי שנה שתי כיתות ט' מאוכלסות ומצויינות, מבלי להיפרד לחלוטין ממחזור הבוגרות בכיתה י"ב.

החזון של הקמת כיתת המשך לתיכון שתיתן מענה לבוגרות המגמות המקצועיות (הן מבחינת המסגרת הרוחנית והן מבחינת ההשתלמות המקצועית) קרם עור וגידים.

כיתת "חלוצות" במגמת אדריכלות יצאה לדרך, ובע"ה, תהווה מודל למגמות נוספות שתפתחנה בהמשך. ולמי שעדיין אינו מכיר, קיימים בתיכון בצד הלימודים העיוניים, שלשה מסלולים מקצועיים לבחירה: עיצוב גרפי, חשבונאות ואדריכלות. בסיום כיתה י"ב נאלצו עד עתה הבוגרות לכתת רגליים בחיפוש אחר מסגרת מתאימה שבה תוכלנה להשלים את לימודיהן.

ב"ה, לאחר מאמצים בלתי נלאים, מצד ההנהלה והמורות, הוקמה כיתה כזו בסימן: "חכמות נשים - בנתה ביתה" - כשהמסר הוא כפול ומשרטט בבהירות את המטרה: הקניית כלים הן לבנין הרוחני של הבית והן לבנינו הפיזי, החומרי, שיעורי השקפה וה"בית היהודי", בצד לימודי אדריכלות ברמה גבוהה שמקנים תעודת הנדסאית מוסמכת לאחר תקופת לימודים של פחות משנתיים, ובסיומן יודעות הבוגרות שבית אינו רק אריחי קרמיקה ויצירות גבס, אלא, כל אלו, ובכללם - הכלים המקצועיים שניתנו בידיהן - סייעים ואמצעים הם לתוכן הרוחני - לאוירה של תורה ושל יראת שמים שתשרה בבתיהן שלהן.

הגרעין העיקרי של התלמידות בכיתת המשך הוא המחזור הראשון של בוגרות המגמה, הן מהוות את "ספינת הדגל", ואכן הישגיהן היו מרשימים לפי כל קנה מידה. וכדי שלא נישמע כ"נחתום המעיד על עיסתו", נזכיר את תגובת הבוחנת - אשת מקצוע שאינה חרדית - שהגיעה להעריך את פרויקט הגמור של התלמידות שכלל דגם של מבנה בליווי שרטוטים מפורטים, היא יצאה מגידרה מהתפעלות ונאלצה להודות: "אצלנו אין דברים כאלה, התלמידים שלנו אינם מורגלים להשקעה ולחריצות כזו, כנראה, במשפחות הברוכות שלכם, הבנות אינן מפונקות ויודעות לעמול ולהשקיע".

והציונים הגבוהים היו עדות לכך...

נתפלל, שתזכנה התלמידות כולן, בוגרות כל המקומות, להיות "הנדסאיות" בהקמת ביתן שלהן ונוכל להתעטר בהן ולומר: "מה טובו אוהליך יעקב", ובמהרה נזכה כולנו לשמוח בבנין שלם!

אם ידעת בשורה טובה לחבירך מה'ר ימה'רנה לו את בש'ר במדב'ר וחיתה נפשו בגלך כי המבשר טוב משיב הרוח.
(מוך החיד"א. צפורן שמידי סי' י"א אות קע"א)

השמחה במעוננו

ירושלים
ר' דוד חי בית יעקב שליט"א
עמנואל
ר' יעקב חדאד שליט"א
נתיבות
ר' רפאל כהן שליט"א
נתיבות
ר' דוד זאנה שליט"א
בני ברק
ר' ישראל מיכאל אוחנה שליט"א
בני ברק
ר' אסף זאן שליט"א
אשדוד
ר' יצחק כהן שליט"א
דימונה
ר' פינחס עידאן שליט"א
נתיבות
ר' מישאל כהן שליט"א
תל ציון
ר' מישאל דברייב שליט"א
ירושלים
ר' אור פריוב שליט"א
בני ברק
ר' יצחק צגא שליט"א

ברכות מאליהם
לבר מצוה

ר' מצליח עמוס מאזוז שליט"א
בני ברק

ר' פזי חדאד שליט"א
ירושלים
ברכת מאל טוב
להלאת הברכה

ר' עודד למנצה שליט"א
חולון
ר' שלמה זינאר שליט"א
בני ברק
ר' נסים כחלון שליט"א
בני ברק
ר' אריאל מימון שליט"א
בני ברק
ר"מ בישיבת פתוחי חותם ת"א
ר' אבטליון נעמן שליט"א
בני ברק
מלמד בת"ת "איש מצליח"
ר' מנחם מאזוז שליט"א
בני ברק
מלמד בת"ת "איש מצליח"
ר' תשבאי אהרוני שליט"א
אשדוד
ר' לירן ישי שליט"א
בני ברק
בוחן במכון "זכרו תורת משה"
וחבר מערכת "הוראה ברורה"

לניסוחיהם

ר' יוס"ח חורי שליט"א
נתיבות
ר' יהושע לוי שליט"א

ברכת סימן טוב
להלאת הברכה

ר' חנוך כהן שליט"א
בני ברק
ר' ישראל קדוש שליט"א
בית שמש
ר' חננאל חדאד שליט"א
ירושלים
ר' ערן לוי שליט"א
בני ברק
ר' אברהם עובדיה שליט"א
בני ברק
ר' יוסף הכהן שליט"א
אשדוד
ר' מישאל חורי שליט"א
בני ברק
ר' שמואל מאזוז שליט"א
ירושלים
מלמד בת"ת "לחם הבכורים"
ר' ירון ביתאן שליט"א
בני ברק
ר' אמיר דאודוונד שליט"א
בני ברק
מפקח שו"ת ביש"ג
ר' שניר חדאד שליט"א
בני ברק
ר' יהושע מנוחין שליט"א
בני ברק

נדפס בסיוע

האחים המבורכים: **שימו, צבי, ינון וכמוס עמאר**
ומשפחותיהם הי"ו. להצלחתם ובריאותם.

ולעילוי נשמת אמם מרת **כנפיטה עמאר ע"ה**.

וכן האחים המבורכים: **מכלוף, יום טוב, אשר וזאן**
ומשפחותיהם הי"ו. להצלחתם ובריאותם.
ולחיי אמם מרת **מזיאנה מב"ת**.

הגליון מוקדש

לעילוי נשמת המנוח הנכבד והיקר
אוהב תורה ולומדיה, אהב את הבריות, איש אמת,
בעל צדקות אשר זכה להיות מבוני הארץ ומיישביה
שאל בר דוד ושושנה לבית עשוש ז"ל תנצב"ה
הוקדש ע"י אשתו בניו ובנותיו

יה"ר שיתמלאו כל משאלות לבם לטובה, ובכל אשר יפנו ישכילו, וכל
אשר יעשו יצליחו, ויזכו לעושר ואושר וכבוד, בריאות איתנה ונהורא
מעליא, אורך ימים ושנות חיים. אמן